

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Odpovědnost za vady věci prodané jako jeden z prostředků ochrany slabší
smluvní strany

Liability for defects in a Sold Thing as one of the Protection Instruments of
the Weaker Party

Zpracovatel: Mgr. Jana Nováková

Leden 2011

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15.1.2011

Mgr. Jana Nováková

OBSAH

Seznam použitých zkratk	6
I. Úvod	7
II. Občanskoprávní odpovědnost	11
1. Pojem občanskoprávní odpovědnosti	11
2. Základní druhy občanskoprávní odpovědnosti	15
2.1. Odpovědnost za škodu	15
2.2. Odpovědnost za bezdůvodné obohacení	17
2.3. Odpovědnost za prodlení	19
2.4. Odpovědnost za vady	21
3. Objektivní a subjektivní odpovědnost	21
III. Odpovědnost za vady věci prodané	24
1. Pojem odpovědnosti za vady	24
2. Historický vývoj odpovědnosti za vady	25
2.1. První koncepce odpovědnosti za vady	25
2.2. Všeobecný občanský zákoník z roku 1811	26
2.3. Koncepce odpovědnosti za vady na území dnešní ČR v druhé polovině 20. stol.	27
3. Současná právní úprava odpovědnosti za vady věci prodané	29
3.1. Právní úprava obsažená v občanském zákoníku	29
3.2. Právní úprava odpovědnosti za vady v jiných právních předpisech	30
4. Prodej zboží v obchodě	32
4.1. Prodávající	33
4.2. Spotřebitel	34
4.2.1. Vymezení pojmu spotřebitel	34
4.2.2. Spotřebitel ve smyslu slabší smluvní strany	36
4.3. Vymezení pojmu zboží	37
5. Vady a jejich klasifikace	41
5.1. Vymezení pojmu vad	41
5.2. Klasifikace vad	43
5.2.1. Vady faktické a právní	43

5.2.2. Vady zjevné a skryté.....	45
5.2.3. Vady odstranitelné a neodstranitelné.....	46
5.2.4. Vady podstatné a nepodstatné.....	46
5.2.5. Vady činící předmět plnění neupotřebitelným a vady, které takový důsledek nemají	47
6. Vznik odpovědnosti za vady věci prodané	47
6.1. Předpoklady vzniku odpovědnosti.....	47
6.2. Vyloučení vzniku odpovědnosti za vady	50
7. Formy odpovědnosti za vady věci prodané	52
7.1. Zákonná odpovědnost za vady.....	52
7.2. Záruční odpovědnost za vady	53
7.2.1. Pojem a rozsah záruky	53
7.2.2. Zákonná záruka vs. smluvní záruka.....	53
7.2.3. Záruční doba	54
7.2.4. Záruční list	57
8. Právní důsledky spojené s odpovědností za vady věci prodané	59
8.1. Práva plynoucí z obecné odpovědnosti za vady	59
8.2. Práva plynoucí z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě.....	61
8.2.1. Práva kupujícího ze zákonné odpovědnosti.....	62
8.2.2. Práva kupujícího ze záruční odpovědnosti	63
8.3. Další právní důsledky spojené s odpovědností za vady věci prodané	67
8.3.1. Nárok na náhradu nákladů	67
8.3.2. Nárok na náhradu škody	68
9. Uplatnění práv z odpovědnosti za vady věci prodané	71
9.1. Lhůta pro vytknutí vad.....	71
9.2. Formální a obsahové náležitosti	73
9.3. Místo pro vytknutí vad.....	73
9.4. Osoba oprávněná z odpovědnosti za vady.....	75
9.5. Vyřízení reklamace	78
10. Procesněprávní aspekty odpovědnosti za vady věci prodané	80
10.1. Občanskoprávní žaloba.....	80
10.2. Alternativní řešení sporů.....	81

11. Odpovědnost za vady věci prodané v EU	84
11.1. Vývoj právní ochrany spotřebitele.....	84
11.2. Prostředky ochrany spotřebitele v komunitárním právu.....	85
11.3. Česká republika jako jeden z členských států EU	86
11.4. Vliv práva EU na právní úpravu odpovědnosti za vady věci prodané.....	87
12. Česká obchodní inspekce a její pravomoci v oblasti ochrany spotřebitelů	91
13. Úvahy de lege ferenda	92
14. Právní úprava institutu odpovědnosti za vady prodané věci v Německu	97
14.1. Obecné vymezení.....	97
14.2. Srovnání české úpravy s úpravou německou.....	99
IV. Závěr.....	108
V. Seznam použité literatury	111
VI. Zusammenfassung	117
VII. Klíčová slova.....	119
VIII. Abstrakt.....	120

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
ČOI	Česká obchodní inspekce
ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
JEA	Jednotný evropský akt
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
SES	Smlouva o Evropském společenství
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
VPTV	Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků
ZČOI	Zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů
ZoDPH	Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
ZOS	Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
ZOŠV	Zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem, ve znění pozdějších předpisů
ZPTV	Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů
ŽZ	Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

I. ÚVOD

Každý člověk vstupuje během svého života do mnoha právních vztahů, a to zejména právních vztahů závazkových. Častým právním důvodem vzniku těchto vztahů bývají smlouvy, mezi nimiž lze kupní smlouvu považovat za nejhojněji využívaný prostředek založení nového závazkového vztahu.

Smluvní strany si při uzavírání kupní smlouvy slibují poskytnutí určitého plnění, v jehož důsledku vztah mezi kupujícím a prodávajícím zaniká. Toto nastává ovšem jen tehdy, pokud bylo plnění poskytnuto řádně. V opačném případě nastupuje institut odpovědnosti za vady, jenž má za následek vznik nových práv a povinností subjektů daného závazkového vztahu.

Pokud se tedy zaměříme na kupní smlouvu, prodávajícímu z této smlouvy plyne povinnost kupujícímu odevzdat předmět koupě bez jakýchkoli vad, ať faktických či právních. V případě, že tak neučiní, neplní řádně a stává se subjektem odpovědným za vadné plnění. Mezi kupujícím a prodávajícím tak vzniká vedle původního závazkového vztahu, na jehož základě byl prodávající povinen poskytnout předmět koupě, další právní vztah, jehož obsah tvoří nové povinnosti prodávajícího a tomu odpovídající nová práva kupujícího. Stručně tedy můžeme shrnout, že odpovědnost představuje nepříznivý následek, jímž je stížen subjekt porušující určitou právní povinnost.

Jedním z hlavních důvodů pro výběr tématu odpovědnosti za vady věci prodané byl bližší zájem o tuto problematiku, neboť se bezesporu dotýká každého z nás. V každém okamžiku je na světě uzavíráno nespočetně smluv, lidé si však často ani neuvědomují, že tomu tak je, zejména pokud jsou předmětem jejich koupě věci každodenní potřeby, zvláště pak potraviny. Z každé uzavřené kupní smlouvy plyne kupujícímu nejen povinnost zaplatit za zakoupené zboží sjednanou cenu, ale také řada práv. A právě znalost těchto práv je nutná v případě, že prodaná věc postrádá vlastnosti, které by měla správně mít, resp. vykazuje určité vady. Poté je již pouze na rozhodnutí kupujícího, jak se v dané situaci zachová, zda u prodávajícího uplatní tato svá práva či nikoli.

Dané téma jsem si zvolila také z důvodu možnosti praktického využití poznatků získaných při zpracování této práce v každodenním životě. Ačkoli problematika odpovědnosti za vady věci prodané patří k aktuálním tématům již několik let, a to

zejména v důsledku členství České republiky v Evropské unii, teprve nedávno začaly být v knihkupectvích dostupné první příručky zabývající se touto tematikou a snažící se o šíření osvěty v oblasti ochrany spotřebitele mezi širokou veřejnost.

Nicméně se nejen ve své praxi, ale i okruhu svých blízkých a známých velmi často setkávám se situací, kdy lidé v případě koupě vadné či nefunkční věci jednak neví, na koho je třeba se s reklamací obrátit, ale obvykle ani netuší, co mohou od prodávajícího požadovat a jaká práva jim náleží. Proto bych se ve své práci pokusila podat komplexní a ucelený obraz právní úpravy institutu odpovědnosti za vady s důrazem na relevantní předpisy soukromého práva, obzvláště pak občanský zákoník.¹ V této souvislosti bych také ráda poukázala na problematické aspekty institutu odpovědnosti za vady, jenž v praxi přináší značné problémy. Pozornost bude věnována i právní úpravě veřejnoprávní, a to především zákonu o ochraně spotřebitele,² který přináší definici pojmu spotřebitele a blíže specifikuje některé prvky odpovědnosti za vady související se zvláštní povahou prodeje zboží v obchodě.

Vlastní práce je členěna do čtyř základních kapitol. První kapitola je kapitolou úvodní, která objasňuje předmět této práce a její systematiku. Druhá kapitola se zabývá pojmem občanskoprávní odpovědnosti s uvedením různých teoretických náhledů na chápání tohoto institutu. V této kapitole se rovněž budu věnovat jednotlivým kritériím dělení občanskoprávní odpovědnosti a stručnému nástinu problematiky odpovědnosti za škodu, za bezdůvodné obohacení a odpovědnosti za prodlení s ohledem na současnou vnitrostátní právní úpravu.

Klíčovou se z hlediska této práce stává kapitola třetí, jež je členěna na 14 podkapitol. Pozornost je zde soustředěna na institut odpovědnosti za vady věci prodané. Na začátku nelze opomenout zmínit historické souvislosti této problematiky od římského práva přes úpravu obsaženou ve Všeobecném občanském zákoníku z roku 1811 a přes tzv. střední kodex až po současnou právní úpravu. V této souvislosti se práce pokouší zachytit ty aspekty odpovědnosti za vady, které byly pro to které období typické.

Dále se práce zabývá již samotným institutem odpovědnosti za vady při zohlednění platné právní úpravy, kdy nejprve rozlišuje obecnou úpravu odpovědnosti za vady a

¹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

² Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

poté úpravu zvláštní platnou pro případy prodeje zboží v obchodě. Specifika této speciální úpravy jsou dány zejména nerovným postavením subjektů uzavírajících kupní smlouvu, kdy na straně kupujícího vystupuje spotřebitel v pozici tzv. slabší smluvní strany. Je tedy nezbytné se v rámci této práce rovněž věnovat pojmu spotřebitele, jehož vymezení, jak později z této práce vyplyne, není jednoznačné a přináší s sebou nemalé komplikace. Podobně tomu je i v případě definice pojmu zboží, která v současné právní úpravě rovněž není jasně zakotvena.

Následující podkapitola navazuje na předchozí pojmové vymezení základních atributů odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě a zaměřuje se na objasnění pojmu vad a jejich klasifikaci.

Poté práce plynule přechází ke zkoumání jednotlivých předpokladů vzniku odpovědnosti za vady a současně podává vysvětlení o tom, kdy je odpovědnost za vady vyloučena. Následuje kapitola rozlišující dvě základní formy odpovědnosti za vady, na niž navazuje pasáž poukazující na jednotlivá práva plynoucí z odpovědnosti za vady a možnosti uplatnění těchto práv v rámci reklamačního řízení.

Tato kapitola rovněž neopomíná upozornit na změny, k nimž došlo v poslední době s ohledem na vstup České republiky do Evropské unie, a také stručně popisuje vývoj ochrany spotřebitele v evropském měřítku. V centru pozornosti budou také dopady plánované v oblasti odpovědnosti za vady prodané věci v rámci připravované rekodifikace soukromého práva.

Předmětem této práce je též provedení komparace české právní úpravy institutu odpovědnosti za vady s vybranou zahraniční úpravou, s úpravou Spolkové republiky Německo. Toto srovnání nám umožňuje posoudit vyspělost regulace dané problematiky v různých členských státech Evropské unie a poukazuje na rozdíly a nedokonalosti, jež mohou nastat během procesu implementace komunitárního práva do vnitrostátního práva jednotlivých členských států.

Neoddělitelnou součástí institutu odpovědnosti za vady je jeho aplikace v praxi, proto bych závěr této práce ráda věnovala procesně právním aspektům odpovědnosti za vady s důrazem na nové trendy v oblasti rozhodování spotřebitelských sporů. Na úplný závěr bych provedla zhodnocení současné právní úpravy institutu odpovědnosti za vady s návrhem případných změn do budoucna.

Pro správné pochopení současné právní úpravy a zodpovězení sporných otázek byly při zpracování této práce využity různé metody interpretace. Největší uplatnění našly metody logické a systematické a při posuzování vývoje právní úpravy institutu odpovědnosti za vady včetně zohlednění probíhajících kodifikačních prací měla nejdůležitější postavení metoda komparativní. Komparativní metoda byla použita rovněž při srovnání vnitrostátní a zahraniční právní úpravy.

II. OBČANSKOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST

1. Pojem občanskoprávní odpovědnosti

Na úvod bych ráda uvedla, že odpovědnost lze vnímat na několika úrovních, kdy je vedle právní odpovědnosti rozeznávána také například odpovědnost morální či politická.³ Právní odpovědnost je však od ostatních druhů odpovědnosti zřetelně oddělena, neboť nastupuje v případech porušení právních norem a je striktně spojována s uplatňováním státní moci a s možností autoritativního vynucení. Jasně vymezení samotného pojmu právní odpovědnosti však nenajdeme.

Pojem „právní odpovědnost“ je považován za jeden ze základních právních pojmů, i přesto je jedním z nejsložitějších pojmů celého práva, který nikdy nebyl naplněn jednoznačným obsahem a o němž se už celá léta vedou četné diskuze. Stejně nejasný a sporný zůstává i obsah pojmu občanskoprávní odpovědnosti, která je zvláštním druhem právní odpovědnosti a uplatňuje se pouze v jednom z odvětví práva, a to v právu občanském.⁴ Pro úplnost bych na tomto místě zmínila, že se právní odpovědnost nevyskytuje pouze v právu soukromém, ale má své zastoupení i v právu veřejném, kde je zejména rozlišována odpovědnost trestní, správní a disciplinární.⁵

³ Morální odpovědnost je odpovědností za porušení obecně uznávaných pravidel chování, všeobecně přijímaných širokou veřejností, zatímco odpovědnost politická souvisí s výkonem politické funkce a odpovědností za plnění volebního programu ve vztahu k voličům. Srov. Gerloch, A. Teorie práva. 5. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 159.

⁴ Handlar, J. Právní odpovědnost – netradiční zamyšlení nad tradičním pojmem. Právník 11/2004. s. 1043 a násl.

⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění (dále také „TZ“), výslovně stanoví, co se rozumí trestným činem a jaké předpoklady jsou nutné k naplnění trestní odpovědnosti, přičemž platí, že trestným činem je pouze takové protiprávní jednání, které je označeno trestním zákonem jako trestné a zároveň vykazuje všechny znaky stanovené trestním zákoníkem (srov. § 13 TZ). Sankce ukládané za trestné činy se nazývají tresty a jsou rovněž upraveny trestním zákoníkem v závislosti na závažnosti deliktu.

Správní odpovědnost nastupuje v případě spáchání správního deliktu, tj. protiprávního jednání, jehož znaky jsou stanoveny normami správního práva. Správní delikty se člení na přestupky, upravené zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a jiné správní delikty, jejichž úprava je obsažena ve zvláštních právních předpisech. Spáchání těchto deliktů je rovněž postihováno sankcí, která je správním orgánem ukládána na základě zákona a způsobem v něm stanoveným. Správní delikty se liší od trestných činů intenzitou společenské škodlivosti, kdy nejsou považovány za tak závažné. Mezi nejčastěji ukládané sankce za správní delikty se řadí peněžní pokuta. Srov. Kubů, L.; Hungr, P.; Osina P. Teorie práva. Praha: Linde, 2007. s. 151.

Disciplinární delikt se zakládá na porušení disciplíny neboli určité kázně spočívající v plnění zvláštních právních povinností plynoucích z členství v určité instituci. Jako příklad lze uvést členství advokátů či lékařů v profesních komorách či zaměstnanců ve státních institucích. Zvláštní charakter disciplinární odpovědnosti spočívá v tom, že se výlučně uplatňuje vůči subjektům, které jsou členem dané instituce, jež

Dlouholeté diskuze o povaze občanskoprávní odpovědnosti vyvrcholily vymezením několika základních teorií o pojmu občanskoprávní odpovědnosti, které jsou méně či více přijímané. Nicméně většina teoretiků se hlásí k názoru považujícímu občanskoprávní odpovědnost za občanskoprávní sankci, tedy za nepříznivý následek porušení původní právní povinnosti, který je předvídan v sankční složce příslušné právní normy občanského práva. Tento znak odlišuje danou teorii od názoru zastávaného Viktorem Knappem, jenž ztotožňoval občanskoprávní odpovědnost s již samotnou hrozbou sankcí. Jeho pojetí pojmu odpovědnosti vychází z konstatování, že člověk odpovídá za splnění své povinnosti, nikoli až následně za nesplnění určité povinnosti. Odpovědnost tak vzniká již v okamžiku vzniku povinnosti jedince, existuje po celou dobu trvání určitého právního vztahu, reálné podoby a právní relevance však nabývá až porušením povinnosti, k níž se vztahuje.

Z výše uvedeného lze tak dovodit, že tato koncepce považující odpovědnost za hrozbu sankcí najde možné uplatnění pouze v rámci smluvních vztahů, u nichž lze s určitostí říci, kdy jaká povinnost subjektu vznikla. Pokud však vezmeme v úvahu případ deliktní odpovědnosti, jež nastává bez ohledu na existenci určitého smluvního závazku, musíme dojít k závěru, že výše uvedená teorie Viktora Knappa na tyto případy nedopadá. Pokud by tomu tak bylo, odpovědnost by vznikala současně s deliktní způsobilostí, tedy dosažením určité věkové hranice, což by způsobilo, že by každý člověk, který by dosáhl tohoto věkového limitu, automaticky s každým vstupoval do právního vztahu, jehož obsahem by bylo právo a povinnost předcházet porušení povinnosti a způsobení škody.⁶ Tuto situaci si však nelze v praxi reálně představit, proto bych se přiklonila k většinovému pojetí právní odpovědnosti jako sankce za porušení určité právní povinnosti.

Nyní bych zaměřila pozornost výhradně na sankční pojetí právní odpovědnosti, výše již stručně nastíněné. Základem této odpovědnosti je určitá právem upravená společenská potřeba či zájem jednotlivce, jejímž protipólem je odpovídající povinnost jiného subjektu, povinnost chovat se způsobem respektujícím výše uvedenou potřebu,

sama rozhoduje o postihu (např. důtka, snížení platu apod.). Srov. Boguszak, J.; Čapek, J.; Gerloch, A. *Teorie práva*. 2., přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. s. 199.

⁶ Knappová, M. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 206 a násl.

resp. zájem. V případě, že tato povinnost nebyla splněna, resp. potřeba nebyla uspokojena, potřeba nezaniká, ale trvá nadále. Proto v této fázi nastupuje institut odpovědnosti, jenž má naplnění potřeby dopomoci.⁷

Právní odpovědnost je tedy institut, jímž objektivní právo postihuje takové chování subjektů práva, které má za následek porušení původní primární povinnosti. Zjednání nápravy a odstranění negativních důsledků, které byly protiprávním jednáním vyvolány, je jedním z hlavních cílů právní odpovědnosti. V této souvislosti lze tedy označit právní odpovědnost jako druh povinnosti.⁸

Právní odpovědnost však lze také chápat jako zvláštní formu právního vztahu, vztahu mezi odpovědným a oprávněným subjektem, v němž v důsledku porušení právní povinnosti vzniká odpovědnému subjektu povinnost nová, odlišná od povinnosti primární, kterou před tímto porušením povinnosti neměl. Není přitom rozhodné, zda primární právní povinnost vyplývá ze zákona nebo byla založena smlouvou. Tato nová, sekundárně vzniklá právní povinnost bývá často označována jako povinnost odpovědnostní či sankční, právě vzhledem k tomu, že se jedná o nepříznivý právní následek, sankci, která nastupuje vůči rušiteli původní právní povinnosti. Protikladem této nové odpovědnostní povinnosti je nové právo oprávněného. Závěrem lze proto shrnout, že právní odpovědnost představuje zvláštní typ závazkového právního vztahu, jehož obsahem je právě již zmíněná odpovědnostní povinnost a jí odpovídající nové právo.⁹

V návaznosti na výše uvedené bych se v krátkosti vrátila k uplatnění institutu odpovědnosti v různých právních odvětvích. V zásadě platí, že občanskoprávní odpovědnost nastupuje v případě porušení určité občanskoprávní povinnosti, přičemž následky takového porušení jsou rovněž předvídaný normami občanského práva. Stejně tak je trestněprávní odpovědnost upravena normami trestního práva a správní odpovědnost normami správního práva. Nelze však vyloučit případy, kdy porušení

⁷ Knappová, M. Povinnost a odpovědnost v občanském právu. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 203 a násl.

⁸ Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 25 a násl.

⁹ Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 25 a násl. Srov. Boguszak, J.; Čapek, J.; Gerloch, A. Teorie práva. 2., přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. s. 195.

právní povinnosti bude současně postiženo sankcemi více právních odvětví. Nejčastěji se objevuje kombinace občanskoprávní a trestněprávní odpovědnosti, kdy trestněprávní odpovědnost působí proti samotné osobě porušitele, zatímco občanskoprávní odpovědnost postihuje majetkovou sféru škůdce, když je mu ukládána povinnost nahradit škodu poškozenému.¹⁰

Na tomto místě je rovněž nutné zmínit, že se nepříznivý následek může projevit ve dvou formách. Povinnost k náhradě vzniklé újmy se buď děje formou tzv. naturální restituce, tj. uvedením v předešlý stav, stav zákonem či smlouvou předvídaný. Jako příklad bych uvedla poškození cizí věci, kdy škůdce nechá poškozenou věc opravit či ji opraví sám, případně koupí věc novou. Při aplikaci institutu odpovědnosti za vady se tato forma sankce projevuje jako povinnost bezplatné výměny vadného plnění za bezvadné či bezplatného odstranění vzniklých vad.

Uvedením v předešlý stav lze v rámci odpovědnosti za porušení povinnosti ze závazkového vztahu rozumět i dosažení stavu, jenž tu existoval před uzavřením smlouvy vedoucí ke vzniku daného závazkového vztahu. Typickým prostředkem k dosažení tohoto cíle je odstoupení od smlouvy, v jehož důsledku daná smlouva zaniká a s ní i veškerá práva a povinnosti z této smlouvy plynoucí.

Druhý způsob náhrady vzniklé újmy je založen na principu relutární restituce, kde obnovení původního stavu není možné, a tak je odpovědným subjektem poskytována určitá peněžitá náhrada za způsobenou újmu.¹¹

V této souvislosti bych ráda zmínila, že nynější občanský zákoník, pokud jde o náhradu škody, vychází z primárního uplatnění principu relutární restituce s tím, že uvedení v předešlý stav je přípustné pouze tam, pokud poškozený tuto variantu výslovně navrhne a zároveň je toto řešení možné a účelné.¹² Nicméně újma způsobená na zdraví či životě se hradí vždy v penězích. Naopak v rámci odpovědnosti za vady je spíše preferováno uvedení v předešlý stav, relutární restituce přichází v úvahu poté, když není oprava vadného plnění účelná či není možné dodat náhradní plnění, a má podobu poskytnutí slevy z kupní ceny.

¹⁰ Kubů, L.; Hungr, P.; Osina P. Teorie práva. Praha: Linde, 2007. s. 142.

¹¹ Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976. s. 58 a násl.

¹² § 442 odst. 2 OZ.

2. Základní druhy občanskoprávní odpovědnosti

V právu občanském lze na základě skutkových podstat diferencovat mezi čtyřmi základními druhy právní odpovědnosti. Jde o odpovědnost za škodu, odpovědnost za bezdůvodné obohacení, odpovědnost za prodlení a odpovědnost za vady. Nyní bych pro zachování komplexnosti ve stručnosti pojednala o jednotlivých typech, přičemž odpovědnosti za vady jakožto stěžejnímu bodu této práce bude následně věnována samostatná kapitola.

2.1. Odpovědnost za škodu

Odpovědnost za škodu je jedním z druhů občanskoprávní odpovědnosti, který je občanským zákoníkem upraven ve dvou rovinách, v rovině obecné a speciální. Obecná úprava se aplikuje vždy, nelze-li daný případ podřadit pod některé ustanovení obsahující zvláštní skutkovou podstatu odpovědnosti za škodu. Občanský zákoník pamatuje na úpravu odpovědnosti za škodu v § 420 a násl., některé otázky související s tímto institutem nalezneme i v ustanoveních § 415 až 419 OZ.

Podstatou obecné odpovědnosti za škodu je odpovědnost za újmu způsobenou jinému zaviněným protiprávním jednáním.¹³ Občanský zákoník vyžaduje k naplnění obecné odpovědnosti za škodu splnění následujících předpokladů:

- existence protiprávního úkonu – tento spočívá v porušení právní povinnosti, přičemž není rozhodné, zda tato povinnost vyplývá ze zákona či ze smlouvy. Protiprávním může být nejen konání, ale i opomenutí konat. Vždy se však musí jednat o jednání určité osoby, které je v rozporu s objektivní právem. U některých typů zvláštní odpovědnosti je znak protiprávního úkonu nahrazen existencí škodné události.¹⁴

¹³ § 420 odst. 1 OZ. „Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.“

¹⁴ Škodnou událost lze chápat jako kvalifikovanou událost vyvolávající škodu, která je obvykle spojena s určitou zvláštní rizikovou činností. Jako příklad lze uvést škodnou událost vyvolanou zvláštní povahou provozu dopravních prostředků či provozu zvlášť nebezpečného. Musí se jednat o okolnost, která je charakteristická pro provoz určitého dopravního prostředku, resp. provoz zvlášť nebezpečný a je způsobilá vyvolat škodu (např. rychlost dopravního prostředku). Např. škoda na zdraví, k níž došlo při vystupování z prostředku hromadné dopravy, naplňuje znaky odpovědnosti za škodu. Srov. Švestka, J. a kol. Občanský zákoník I. § 1 - 459. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1096, 1097.

- vznik škody – škodou se rozumí jednak majetková újma, ale i újma nemajetkové povahy (např. v případě škody způsobené na zdraví či životě)
- příčinná souvislost mezi škodou a protiprávním úkonem¹⁵
- zavinění – o zavinění bude blíže pojednáno v samostatné kapitole v souvislosti s rozlišením objektivní a subjektivní občanskoprávní odpovědnosti. Na tomto místě bych však ráda zdůraznila, že zavinění představuje podstatnou složku obecné odpovědnosti za škodu dle § 420 OZ, bez které odpovědnost nevzniká, přičemž § 420 OZ presumuje zavinění ve formě nevědomé nedbalosti.¹⁶

Ke vzniku odpovědnosti tedy postačuje naplnění výše uvedených předpokladů. Důkazní břemeno ohledně prvních tří znaků nese poškozený. Prokáže-li poškozený, že k jejich naplnění došlo, odpovědnost za škodu dle § 420 OZ nastupuje automaticky bez ohledu na prokázání zavinění, neboť zavinění je presumováno, jak bylo uvedeno výše. Škůdce má však možnost se odpovědnosti zprostit tím, že prokáže, že škodu nezavinil, a to ani ve formě vědomé nedbalosti. Důkazní břemeno ohledně zavinění tak leží na něm. Pokud však zákon vyžaduje úmyslné jednání na straně škůdce, jako je tomu např. v případě odpovědnosti za škodu dle § 424 OZ, důkazní břemeno nese rovněž poškozený.

Pokud vezmeme v úvahu systematiku občanského zákoníku, je mezi obecné případy odpovědnosti za škodu řazena i odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností dle § 420a OZ. Vznik odpovědnosti dle tohoto ustanovení OZ předpokládá namísto protiprávního úkonu existenci události vyvolané provozní činností, přičemž v odstavci druhém § 420a OZ je obsažen taxativní výčet skutečností, při nichž je škoda způsobena provozní činností. Vzhledem ke specifické povaze předpokladů vzniku této

¹⁵ Příčinná souvislost je podstatným znakem právní odpovědnosti, ačkoli zákon nikde nedefinuje, co se tímto pojmem rozumí. Při zjišťování příčinné souvislosti je třeba nejdříve posoudit následky určitého jednání a poté zhodnotit jeho příčiny. Následně je nutné prokázat, že právě dané jednání, které předcházelo vzniku škody, je skutečnou příčinou této újmy, tedy že určitá konkrétní škoda má svůj přímý původ v tomto jednání. Srov. Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 1. Svazek. § 1 - 487. Praha: Linde, 2008. s. 797 a násl.

¹⁶ Zavinění se rozlišuje ve dvou formách: úmysl a nedbalost, úmysl se dále člení na přímý a nepřímý, nedbalost na vědomou a nevědomou. Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 1. Svazek. § 1 - 487. Praha: Linde, 2008. s. 799.

odpovědnosti bych tento druh zahrnula raději mezi zvláštní skutkové podstaty, pro což by hovořila i skutečnost, že pro vznik této odpovědnosti není vyžadováno zavinění.¹⁷

Zvláštní případy odpovědnosti za škodu jsou upraveny v § 424 a násl. OZ. Pouze v rámci uceleného výkladu bych provedla jejich výčet, ale vzhledem k tomu, že problematika odpovědnosti za škodu není pro účely této práce klíčová, považuji následující přehled za dostačující:

- odpovědnost za poškození, ztrátu či zničení věci, jež je předmětem závazku,
- odpovědnost za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito,
- odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům,
- odpovědnost za škodu způsobenou těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání,
- odpovědnost za škodu na vnesených, umístěných nebo odložených věcech,
- odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků,
- odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným.

2.2. Odpovědnost za bezdůvodné obohacení

Odpovědnost za bezdůvodné obohacení nastupuje v případech získání neoprávněného majetkového prospěchu jedním subjektem na úkor jiného, jehož majetkové poměry jsou tímto negativně dotčeny. Předpokladem vzniku nároku na vydání bezdůvodného obohacení je tedy majetková újma, nicméně závazek k vydání bezdůvodného obohacení vzniká pouze tehdy, nelze-li vrácení neoprávněně získaných majetkových hodnot realizovat v rámci konkrétního právního vztahu mezi těmito subjekty na základě relevantních smluvních či zákonných ustanovení dopadajících na tento právní vztah, tj. povinnost plnit nevyplývá ze zákona či ze smlouvy.

Bez důvodné obohacení dále nelze aplikovat za situace, kdy majetková újma zakládá odpovědnost za škodu. Vznik majetkové újmy je sice společným jmenovatelem pro obě

¹⁷ Knappová, M.; Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI Publishing, 2006. s. 494 a násl. Jako příklad odpovědnosti za škodu dle § 420a OZ lze uvést škodu způsobenou znečištěním ovzduší popílkem v souvislosti s provozováním určité továrny.

výše uvedené odpovědnosti, avšak u odpovědnosti za bezdůvodné obohacení újma spočívá v obohacení jednoho na úkor jiného, zatímco předpokladem odpovědnosti za škodu je újma způsobená protiprávním jednáním škůdce, přičemž není rozhodné, zda se škůdce obohatil či nikoli.¹⁸

Občanský zákoník vymezuje jednotlivé skutkové podstaty bezdůvodného obohacení v ustanovení § 451 odst. 2, dle něhož se bezdůvodným obohacením rozumí majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu (absolutně i relativně neplatného), dále plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů. § 454 OZ dále stanoví, že se bezdůvodně obohatil i ten, za nějž bylo plněno, co po právu měl plnit sám.

Obohacení může spočívat jak v získání peněz, věcí, ale i pohledávek či jiných majetkových hodnot. Podstatou bezdůvodného obohacení je, že osoba, jež získala určitý prospěch, je povinna vydat vše, o co se obohatila, a to včetně veškerých užitků, pokud osoba, jež získala majetkový prospěch, nejednala v dobré víře, tj. pokud obohacenému bylo známo, že jedná bezprávně a toto bylo navenek patrné. V rámci řízení je dobrá víra presumována, proto ten, kdo se domáhá vydání bezdůvodného obohacení, musí nedostatek dobré víry prokázat.¹⁹ V této souvislosti je nutné zmínit, že se bezdůvodné obohacení vrací osobě, na jejíž úkor bylo získáno. Není-li možné tuto osobu zjistit, vydává se státu. Právo na vydání obohacení ovšem přechází na dědice, neboť se nejedná o právo, jež by bylo vázáno pouze na osobu zůstavitele.²⁰

Pokud jde o vydání, v zásadě se vrací plnění, které bylo neoprávněně nabyto, pokud však tento postup s ohledem na povahu plnění není reálně možný, především spočívalo-li obohacení ve výkonech, poskytuje se náhrada v penězích. Odpovědnost z bezdůvodného obohacení tak primárně sleduje restituční cíle, následně reparační, nelze-li vrátit plnění in natura.²¹

¹⁸ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník I. § 1 - 459. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1175, 1176.

¹⁹ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník I. § 1 - 459. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1200 a násl. Srov. § 458 odst. 2 OZ.

²⁰ § 456 OZ.

²¹ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník I. § 1 - 459. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1177. Srov. § 458 OZ.

2.3. Odpovědnost za prodlení

Odpovědnost za prodlení je právním institutem, který úzce souvisí s poskytováním plnění v rámci závazkových právních vztahů, přičemž není rozhodné, zda jde o poskytnutí určitého věcného či peněžitého plnění nebo provedení nějaké činnosti. Plnění, které má být na základě určitého závazkového vztahu poskytnuto, musí být poskytnuto řádně a včas. Není-li tomu tak, dostává se subjekt povinný k takovému plnění do prodlení, které tomuto subjektu často přináší vznik dalších povinností. V tomto ohledu tedy prodlení představuje určitou změnu původního závazkového právního vztahu, jeho obsahu, kdy dochází ke změně práv a povinností subjektů závazkového vztahu, respektive ke vzniku nových povinností osoby povinné a nových práv osoby oprávněné.²²

Pro prodlení je typická jeho sankční povaha, na rozdíl od ostatních institutů odpovědnosti, u nichž převažuje spíše reparační funkce. Tato povaha se projevuje v zatížení subjektu, který se ocitl v prodlení, úrokem či poplatkem z prodlení, nicméně jeho původní povinnost stále trvá.

Subjektem prodlení může být jak dlužník, tak věřitel, v praxi však převažují případy prodlení na straně dlužníka. Dlužník se dostává do prodlení, nesplní-li řádně a včas svůj dluh. Naopak prodlení věřitele nastává tehdy, pokud věřitel nepřijme od dlužníka včas a řádně nabídnuté plnění nebo jestliže neposkytne dlužníkovi v době plnění součinnost potřebnou ke splnění dluhu, a tím způsobí, že závazek nebyl splněn včas, popřípadě řádně.²³

Výše uvedené bych demonstrovala na vztahu kupujícího a prodávajícího. Prodávající je na základě zákona povinen kupujícímu předat předmět koupě, přičemž tato povinnost bude považována za splněnou pouze v případě, že tak bylo učiněno řádně a včas. V opačném případě se prodávající dostává do prodlení. Naopak prodlení kupujícího nastává, jestliže kupující nesplnil povinnost předmět koupě převzít či nezaplátil prodávajícímu dohodnutou cenu, a to opět řádně a včas.

²² Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 173 a násl.

²³ § 517 odst. 1 OZ, § 522 OZ.

Jak již bylo řečeno, prodlení vyvolává změnu v obsahu závazkového právního vztahu. V případě prodlení na straně dlužníka se dlužníku poskytuje dodatečná přiměřená lhůta ke splnění jeho závazku. Pokud však dlužník nesplní svůj dluh ani v této náhradní lhůtě, věřiteli vzniká právo od smlouvy odstoupit. Odstoupení se může týkat celé smlouvy, poté se celá smlouva ruší od počátku, od smlouvy je však možné odstoupit i jen částečně, a to ohledně jednoho či více jednotlivých plnění a ve vztahu k ostatním plněním smlouvu ponechat v platnosti.²⁴ Částečné odstoupení přichází v úvahu pouze u závazků s dělitelným plněním.²⁵

Výjimku z této právní úpravy představují fixní smlouvy, pro něž je charakteristické stanovení přesné doby plnění, přičemž ze smlouvy nebo z povahy věci vyplývá, že na opožděném plnění nemůže mít věřitel zájem. V takovém případě se smlouva od počátku ruší. To však neplatí tehdy, oznámí-li věřitel dlužníkovi bez zbytečného odkladu, že na plnění trvá.²⁶

Za účelem zajištění rovného postavení obou účastníků právního vztahu a posílení jejich právní jistoty občanské právo rozeznává rovněž institut prodlení věřitele. O tom, z jakých důvodů dochází k prodlení na straně věřitele, bylo pojednáno již výše. Občanský zákoník stejně jako v případě prodlení dlužníka výslovně upravuje důsledky prodlení věřitele, mezi něž řadí v první řadě povinnost věřitele nahradit dlužníku veškeré náklady, které mu vznikly v důsledku prodlení věřitele, a dále oprávnění dlužníka žádat od věřitele náhradu jiné škody způsobené prodlením věřitele, pokud byl její vznik zapříčiněn zaviněním věřitele. Za závažný důsledek věřitelova prodlení lze pokládat i přechod nebezpečí nahodilé zkázy věci.²⁷

²⁴ Jehlička, O.; Švestka, J.; Škárová, M. a kol. Občanský zákoník: komentář. 8. vydání. Praha: Beck, 2003. s. 652. Srov. § 517 odst. 1 OZ.

²⁵ Za plnění dělitelné se považuje takové, které může být splněno i částečně bez změny jeho podstaty nebo hodnoty. Změna podstaty plnění nastává obvykle tehdy, dojde-li jeho rozdělením ke změně jeho podstatných vlastností. Změna hodnoty nastává zásadně tehdy, když při částečném plnění bude mít souhrn těchto částí pro věřitele nižší hodnotu než hodnota plnění poskytnutého najednou. Posouzení dělitelnosti v tomto případě bude záviset do značné míry na subjektivním stanovisku věřitele. Příkladem nedělitelného plnění může být osobní automobil jako funkční celek, zatímco jako příklad dělitelného plnění lze uvést určité množství náhradních dílů k osobnímu automobilu. Srov. Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 1. Svazek. § 1 - 487. Praha: Linde, 2008. s. 1449.

²⁶ Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 175. Srov. § 518 OZ.

²⁷ § 522 OZ.

2.4. Odpovědnost za vady

Odpovědnost za vady je posledním typem občanskoprávní odpovědnosti. Na tomto místě bych se však omezila pouze na konstatování, že jde o právní institut nastupující tehdy, došlo-li k porušení závazkového právního vztahu spočívajícího v tom, že dohodnuté plnění nebylo poskytnuto řádně, tj. vykazuje určité vady, faktické či právní.

Odpovědnost za vady tvoří stěžejní bod této práce, proto jí bude věnována celá samostatná kapitola.

3. Objektivní a subjektivní odpovědnost

Základní rozdíl mezi těmito dvěma typy občanskoprávní odpovědnosti lze spatřovat ve vztahu odpovědnosti a zavinění. Subjektivní odpovědnost vyžaduje existenci znaku zavinění, proto bývá často nazývána také jako odpovědnost za zavinění, zatímco objektivní odpovědnost je na zavinění nezávislá. U odpovědnosti subjektivní se proto zkoumá, zda subjekt zavinil následek svého jednání, u objektivní odpovědnosti toto není podstatné, objektivní odpovědnost je tak chápána jako odpovědnost za výsledek.²⁸

V této souvislosti se pokusím objasnit, co se rozumí zaviněním. V teorii práva je zavinění definováno jako vnitřní psychický vztah odpovědného subjektu k jeho jednání a následkům takového jednání.²⁹ Zavinění je tvořeno jednak rozumovou složkou, kdy je posuzováno, zda daný subjekt věděl, resp. byl srozuměn se svým jednáním, a dále složkou volní, kdy je třeba prověřit, do jaké míry odpovědný subjekt zamýšlel své jednání a vyvolání následků.

Zavinění se projevuje ve dvou formách, jako úmysl či nedbalost, právě v závislosti na tom, jaká z výše uvedených složek převažuje. Úmysl je dále členěn na úmysl přímý a nepřímý. Pro obě situace je společné, že odpovědný subjekt věděl, že svým jednáním může způsobit porušení či ohrožení chráněného zájmu. Rozdíl spočívá v tom, že u přímého úmyslu odpovědný subjekt chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit právem chráněný zájem, zatímco o nepřímý úmysl půjde tehdy, pokud odpovědný subjekt přímo

²⁸ Knapp, V. Teorie práva. 1. Vydání. Praha: Beck, 1995. s. 200 a násl.

²⁹ Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 28.

nechtěl způsobit škodlivý následek, ale pro případ, že by se tak stalo, s tím byl srozuměn. K tomuto dělení bych jen dodala, že pro oblast soukromého práva nemá zásadní význam, svůj původ má spíše v právu trestním.

O vědomé nedbalosti se hovoří, pokud odpovědný subjekt věděl, že může porušit či ohrozit chráněný zájem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení či ohrožení nezpůsobí. Pro nevědomou nedbalost je charakteristické, že odpovědný subjekt nevěděl, že svým jednáním může porušení nebo ohrožení chráněného zájmu způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Své uplatnění v tomto případě nalezne zásada „neznalost práva neomlouvá“.³⁰

V občanském právu není v zásadě relevantní, zda k protiprávnímu jednání došlo ve formě úmyslu či nedbalosti, většinou se mluví pouze o splnění podmínky zavinění. V některých případech však zákon výslovně stanoví, že právní odpovědnost vznikne jen v případě úmyslného jednání, jako tomu je při vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům dle § 424 OZ.³¹

Pokud se vrátíme k samotnému rozlišení objektivní a subjektivní odpovědnosti, nelze opomenout následující právní instituty, jež s touto problematikou úzce souvisí a které poskytují subjektu, jenž se dopustil protiprávního úkonu, možnost zprostit se odpovědnosti za takové jednání. Jedná se o exkulpací a liberaci.

Exkulpací se rozumí důkazní úkon odpovědného subjektu, kterým prokáže, že, ačkoliv jsou dány tři objektivní složky právní odpovědnosti, tedy protiprávní úkon, újma a příčinná souvislost, takový subjekt následek nezavinil.³² K dané situaci dochází v případě tzv. presumovaného zavinění. To znamená, že existence zavinění se předpokládá, což má za následek povinnost odpovědného subjektu tuto skutečnost vyvrátit. Poškozený subjekt tedy prokazuje pouze existenci tří shora uvedených znaků, a pokud se tyto podaří prokázat, předpokládá se, že odpovědný subjekt zavinil i následek. Pokud však odpovědný subjekt unese důkazní břemeno a daný předpoklad vyvrátí, právní odpovědnost nevznikne.

³⁰ Boguszak, J.; Čapek, J.; Gerloch, A. Teorie práva. 2., přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. s. 205.

³¹ Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 29

³² Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 31.

Pojmu exkulpace se používá u odpovědnosti subjektivní. U objektivní odpovědnosti se mluví o liberaci. Liberací se tak chápe zproštění odpovědnosti, i když jsou dány všechny předpoklady jejího vzniku. Důkazní břemeno nese odpovědný subjekt, jenž musí prokázat, že nastala skutečnost připuštěná zákonem jako liberační důvod (nejčastěji vyšší moc, zavinění poškozeného, neodvratitelné jednání třetí osoby). Tento institut není však v právu příliš rozšířen. Obvyklý je v případech, kde by založení právní odpovědnosti bylo příliš tvrdé.³³ Příkladem je ustanovení § 433 odst. 1 OZ, podle něhož „Provozovatel poskytující ubytovací služby odpovídá za škodu na věcech, které byly ubytovanými fyzickými osobami nebo pro ně vneseny, ledaže by ke škodě došlo i jinak.“ Liberačním důvodem je tedy situace, za které by ke škodě došlo i jinak. Pokud jedinec prokáže existenci tohoto důvodu, odpovědnost nenastupuje.

Jak již bylo řečeno, právo možnost liberace upravuje zcela výjimečně. Pokud tedy zákon neposkytuje žádný liberační důvod v dané situaci, hovoří se o absolutní objektivní odpovědnosti.³⁴

Závěrem bych chtěla uvést, že se v občanském právu mezi odpovědnosti subjektivní řadí některé případy odpovědnosti za způsobenou škodu. Ostatní spadají do odpovědnosti objektivní, která je typická především pro odpovědnost za prodlení a za vady plnění.

³³ Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 30 a násl. Srov. Gerloch, A. Teorie práva. 5. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 179. Srov. Knapp, V. Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu. Stát a právo 1956.

³⁴ Absolutní objektivní odpovědnost je koncipována např. v § 421a OZ, dle něhož „Každý odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito. Této odpovědnosti se nemůže zprostit.“

III. ODPOVĚDNOST ZA VADY VĚCI PRODANÉ

1. Pojem odpovědnosti za vady

Jak již bylo řečeno výše, odpovědnost za vady je jedním ze základních druhů občanskoprávní odpovědnosti. Jde o právní institut nastupující tehdy, nebyla-li řádně splněna povinnost poskytnout předmět plnění, tedy za situace, kdy dohodnuté plnění vykazuje určité vady, faktické či právní.³⁵

V rámci obecného pojednání o občanskoprávní odpovědnosti bylo dovozeno, že je odpovědnost nutno chápat nejen jako právní institut, nýbrž také jako právní vztah, jehož obsah tvoří nové právní povinnosti a jim korespondující nová práva, která mají nabyvateli, jenž utrpěl vadným plněním majetkovou újmu, zajistit možnost nápravy. Tento závěr lze vztáhnout i na odpovědnost za vady, u níž prodávajícímu vzniká další zákonem předvídaná povinnost a kupujícímu odpovídající právo. Jde tedy o nepříznivý následek spočívající ve vzniku nové sekundární povinnosti, jímž právo reaguje na porušení původní právní povinnosti bezvadně plnit. Tato sekundární povinnost se projevuje jako povinnost opravit či dodat to, co předmětu plnění chybí, povinnost strpět snížení ceny předmětu plnění, povinnost provést výměnu věci či povinnost strpět zrušení smlouvy ve formě odstoupení od smlouvy.

Dalším charakteristickým rysem odpovědnosti za vady je její úzké propojení se závazkovým právem. Odpovědnost za vady se uplatňuje totiž výlučně v rámci závazkových vztahů, a to pouze u úplatných smluv, kdy si strany poskytují vzájemně určité plnění.³⁶

Smyslem tohoto institutu je zajištění právní ochrany subjektu, jemuž nebylo plněno řádně, a tudíž nemohlo dojít ani ke splnění závazku, což mělo za následek porušení právního postavení subjektů a narušení ekonomické rovnováhy mezi nimi. V konečném důsledku je tedy sledován právní a hospodářský cíl, který subjekty při uzavírání smlouvy původně zamýšlely.³⁷

³⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2008, sp.zn. 33 Odo 897/2006.

³⁶ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1357.

³⁷ Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976. s. 54.

2. Historický vývoj odpovědnosti za vady

Kořeny právní odpovědnosti je možné hledat již v dávných dobách. Vznik tohoto institutu je spojován s existencí práva jako takového. Každý právní systém musel být totiž schopen reagovat na situaci, kdy některý ze subjektů práva nejednal v souladu s právem nebo nesplnil povinnost, k níž se sám zavázal.

Pokud jde o odpovědnost za vady věci prodané, z historických dokladů vyplývá, že myšlenka o zabezpečení právní ochrany kupujícího se při prodeji a koupi prosazovala jen velmi postupně. Zpočátku spočívalo riziko trhu na kupujícím, zatímco prodávajícímu náležela veškerá privilegia. Prodávající tedy neměl vůči kupujícímu žádné závazky ohledně kvality prodaných předmětů. Postupem času, zejména v souvislosti s rozmachem směny a obchodu, se však objevuje potřeba danou problematiku určitým způsobem regulovat.³⁸

2.1. První koncepce odpovědnosti za vady

Mezi nejstarší právní systémy zabývající se problematikou právní odpovědnosti je řazen systém práva římského. Římské právo vytvořilo koncepci právní odpovědnosti na vysoké úrovni, přičemž stojí za zmínku skutečnost, že řada institutů byla natolik propracována, že mnoho států později přebíralo tuto úpravu do předpisů novověkých.

Pokud se týče odpovědnosti za vady, již samotné římské právo rozlišovalo mezi vadami faktickými a právními. U právních vad se posuzovalo hledisko splnění povinnosti prodávajícího uvést kupujícího do stavu nerušeného výkonu držby dané věci, aby předmět koupě nemohl být po právu kupujícímu odňat žádnou třetí osobou. Na základě toho vznikla kupujícímu při splnění určitých podmínek tzv. evikční obligace, jejímž obsahem byla povinnost prodávajícího uhradit kupujícímu veškerou škodu. Pokud jde o faktické vady, zprvu bylo možné založit odpovědnost pouze na základě výslovného prohlášení prodávajícího či zvláštního ujednání. Pouze v případě úmyslného zamlčení vad měl kupující nárok na náhradu škody bez dalšího. Postupem času však prodávající odpovídal za vady z veškerých kupních smluv, pokud předmět plnění neměl

³⁸ Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976. s.25, 26.

takové vlastnosti, které prodávatel sliboval, a později také v případě výskytu vad bránících řádnému užívání předmětu koupě. Vedle náhrady škody byly ve prospěch kupujícího zavedeny dva nové instituty, žaloby, kdy první z nich měla za cíl zrušení trhu a obnovu stavu a druhá směřovala k poskytnutí slevy z ceny.³⁹

2.2. Všeobecný občanský zákoník z roku 1811

Jak bylo uvedeno výše, římské právo se stalo základem pozdějších úprav. Důležitou roli sehrálo zejména při kodifikaci občanského práva v průběhu 17. století, jež měla za následek sestavení občanského zákoníku z roku 1811. A právě tento okamžik je považován z hlediska vývoje institutu odpovědnosti za vady za zlomový.

Všeobecný občanský zákoník (dále také „ABGB“) byl vyhlášen pro všechny rakouské země, s výjimkou Uher. Byl považován za nejvýznamnější právní kodex vydaný na našem území. Platil pro všechny obyvatele státu bez ohledu na jejich společenské postavení a rovněž odmítal otroctví a nevolnictví. Pokud se zaměřím konkrétně na téma této práce, v první řadě bych zmínila, že také tento zákoník pojednával jak o vadách faktických, tak o vadách právních. Zde tedy můžeme spatřovat návaznost na úpravu římskoprávní. V textu zákona se nacházelo ustanovení, z něhož bylo možné vyčíst okolnosti, při nichž věc trpí vadami.⁴⁰ Zákon upravoval problematiku vad v souvislosti s tzv. úplatnými smlouvami, při nichž si strany poskytovaly vzájemně určité plnění. V případě, že toto plnění nebylo poskytnuto řádně, tj. vykazovalo určité vady, měla smluvní strana možnost uplatňovat svá práva plynoucí z odpovědnosti za vady.

Všeobecný občanský zákoník byl ve své době beze sporu jedním ze tří stěžejních evropských zákoníků, vedle francouzského (Code Civil) a německého (Bürgerliches Gesetzbuch). V průběhu let se ukázalo, že předstihl svou dobu, a tudíž nebylo třeba

³⁹ Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976. s. 25 a násl. Srov. Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 47.

⁴⁰ Věc trpí vadami jednak tehdy, nemá-li věc vlastnosti výslovně vymíněné, dále v případě zamlčení, avšak s výjimkou obyčejných vad, dále tehdy, pokud se jedná o věc cizí, a také v případě, že je předstíráno, že se věc hodí k určitému užívání, vyjde-li najevo opak. Srov. Schelleová, I.; Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993. s. 19 až 21.

větších změn. Na našem území platil s nepatrnými úpravami až do roku 1950, v Rakousku platí v novelizované podobě dodnes.⁴¹

2.3. Koncepce odpovědnosti za vady na území dnešní ČR v druhé polovině 20. stol.

Na našem území byl zprvu používán výše uvedený Všeobecný občanský zákoník, neboť v důsledku recepčního zákona z roku 1918 byly do československého právního řádu převzaty veškeré právní předpisy z rakousko-uherské monarchie. Tyto však platily pouze pro historické české země, zatímco na Slovensku se nadále aplikovalo právo uherské, jež bylo právem zvykovým. Tento právní dualismus vedl k tomu, že krátce po přijetí recepčního zákona byly zahájeny práce na novelizaci a sjednocení soukromého práva. Snahy o unifikaci probíhaly několik let, nicméně ke konci třicátých let 20. století musely být unifikační práce v důsledku mnichovského diktátu a propuknutí 2. světové války přerušeny.⁴²

Poválečné Československo se opět vrátilo k používání ABGB. Radikální politická změna spojená s únorovou revolucí v roce 1948, která měla za následek uchopení moci komunistickou stranou, však sehrála klíčovou roli při přijímání nového občanského zákoníku z roku 1950. V červnu 1948 na zasedání Ústředního výboru Komunistické strany Československa vyhlásil Klement Gottwald, tehdejší předseda vlády, nutnost zavést nový právní řád, „který by pomohl upevnit a rozvíjet výsledky politického vítězství a byl by přizpůsoben všem společenským a hospodářským poměrům, jež přinesla národní revoluce a únorové události“.⁴³ Ve skutečnosti šlo o snahu vytvořit právní stav umožňující snadnější prosazení totalitních tendencí komunistické vlády a potlačení demokratických právních principů.

Zákoník z roku 1950, nazývaný též střední kodex, zaznamenal výrazné změny zejména v oblasti vlastnického práva, do něhož se výrazně promítla vnucená sovětská

⁴¹ Schelleová, I.; Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993. s. 19 a násl.

⁴² Schelleová, I.; Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993. s. 24 a násl.

⁴³ Schelleová, I.; Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993. s. 27.

našeho právního řádu.⁴⁴ Také úprava závazkového práva se podstatně odlišovala od ABGB. Zákoník zavedl nové smluvní typy. Problematika odpovědnosti za vady byla obsažena v obecné části pojednávající o závazkovém právu. V zásadě byla úprava založena na principu, že pokud je věc přenechána jinému za úplatu, týká se odpovědnost toho, že „věc v době plnění má vlastnosti výslovně vymíněné a jaké obvykle mívá, že jí lze upotřebit podle povahy a účelu smlouvy nebo podle toho, co strany ujednaly, a že je bez právních vad.“⁴⁵

Zákoník také obsahoval ustanovení týkající se vad zjevných a takových závad, které lze poznat, např. z pozemkové knihy. V tomto případě nárok z odpovědnosti za vady nebylo možno uplatňovat, ledaže vady byly zatajeny nebo zcizitel výslovně ujistil, že věc je bez jakýchkoliv vad a závad.⁴⁶ Další ustanovení občanského zákoníku se týkala podmínek pro uplatnění nároku z odpovědnosti za vady. Tehdejší právní úprava se však v mnohém podobala té dnešní, proto bych o ní pojednala při rozboru současného stavu. Za zmínku však dle mého názoru stojí, že zákon výslovně stanovil, do kdy musí být uplatněn nárok u soudu. Jednalo se o prekluzivní lhůtu, v důsledku jejíhož promeškání došlo ke ztrátě možnosti dovolat se svého práva a k zániku práva jako takového.⁴⁷

Z hlediska historického vývoje nám chybí se zabývat poslední občanskoprávní kodifikací z roku 1964. S ohledem na tehdejší poměry a vztahy, které byly pro danou etapu vývoje socialismu typické, se tento zákoník omezil pouze na úpravu společenských, majetkových a osobních vztahů, které vznikaly v oblasti uspokojování osobních potřeb a jejichž subjekty byli pouze tehdejší organizace a občané, případně občané mezi sebou navzájem.⁴⁸

Mezi tyto vztahy bylo možné členit i vztahy vznikající mezi subjekty v souvislosti s institutem odpovědnosti za vady. Tuto oblast upravoval občanský zákoník v části čtvrté, nazvané „Služby“. V hlavě první byly zakotveny obecné principy společné pro

⁴⁴ Sovětský vliv se zejména projevoval ve zvláštní ochraně společného vlastnictví a jeho preferenci nad individuálním vlastnictvím a také v nadřazenosti národních (státních) podniků nad občany. Jako pozitivum tohoto zákoníku může být bráno sjednocení českého a slovenského práva, tedy odstranění dvojkolejnosti v československém právním řádu. Srov. Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné I. Páté, jubilejní a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 61 a násl.

⁴⁵ § 225 zák. č. 141/1950 Sb. Srov. Schelleová, I.; Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993. s. 331.

⁴⁶ § 226 odst. 1 zákona č. 141/1950 Sb.

⁴⁷ § 235 zákona č. 141/1950 Sb.

⁴⁸ Schelleová, I.; Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993. s. 32.

všechny služby poskytované občanům socialistickými organizacemi, zatímco hlava druhá byla soustředěna na jednotlivé typy služeb. Mezi ně byl řazen i prodej v obchodě. Úpravu obsaženou ve čtvrté části bylo tedy možno použít pouze na vztahy mezi organizacemi na jedné straně a občany na straně druhé. Vztahy mezi občany byly regulovány prostřednictvím části páté občanského zákoníku, která mimo jiné obsahovala i ustanovení týkající se koupě, včetně následků poskytnutí vadného plnění.

Občanský zákoník vnesl do problematiky odpovědnosti za vady nový prvek. Do té doby existovala pouze „klasická“ odpovědnost za vady spočívající v tom, že se odpovídá pouze za vady v době plnění. Tím tedy byla vyloučena odpovědnost za vady vzniklé později. Rozšířit tuto odpovědnost bylo možné pouze smluvně.⁴⁹ Nový občanský zákoník však zavedl tzv. zákonnou záruku, kterou odpovědnost za vady rozšířil na všechny vady, které se objevily v určité době po plnění, tzv. záruční době, čímž byla výrazně posílena ochrana kupujícího.⁵⁰

Občanský zákoník z roku 1964 byl mnohokrát doplňován a novelizován. Významné kroky byly učiněny po roce 1989, které byly zapříčiněny zásadními změnami v oblasti politické, sociální i ekonomické, zvláště velký vliv měl postupný přechod k pluralitní demokracii a k tržnímu hospodářství. A právě na takovou situaci bylo nutné reagovat i v oblasti práva, kde došlo k odstranění ideologických aspektů právní úpravy, posílení soukromoprávního charakteru občanského práva a k modernizaci řady občanskoprávních institutů, včetně institutu odpovědnosti za vady.⁵¹

3. Současná právní úprava odpovědnosti za vady věci prodané

3.1. Právní úprava obsažená v občanském zákoníku

Základním pramenem práva regulujícím institut odpovědnosti za vady je zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění. Občanský zákoník upravuje danou

⁴⁹ Dle § 229 zákona č. 141/1950 Sb. „se zeizitel může zavázat k odpovědnosti za vady, které se vyskytnou do určité doby, jen písemně.“

⁵⁰ § 248 zákona č. 40/1964 Sb. ve znění ke dni 1. dubna 1964.

⁵¹ Handlar, J. Právní odpovědnost – netradiční zamyšlení nad tradičním pojmem. Právník 11/2004. s. 1041 a násl. Srov. Schelleová, I.; Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993. s. 34.

problematiku jednak na úrovni obecné v souvislosti s výkladem o závazkovém právu, a jednak obsahuje speciální ustanovení, která se týkají jednotlivých smluvních typů.

Obecná úprava odpovědnosti za vady je uvedena v ustanoveních §499 až 510 OZ, přičemž se vztahuje na všechny úplatné občanskoprávní smlouvy, na základě nichž došlo k přenechání vadné věci.⁵²

Kromě této obecné právní úpravy odpovědnosti za vady obsahují jednotlivé občanskoprávní smluvní typy zvláštní právní úpravu. Jde samozřejmě i o úpravu u kupní smlouvy a v jejím rámci o prodej zboží v obchodě, dále lze příkladmo uvést pravidla uplatňující se u smlouvy o dílo či jejích zvláštních ustanovení týkajících se zhotovení věci na zakázku a opravy či úpravy věci.

Pokud jde o vztah obecné a zvláštní úpravy, uplatní se tu zásada „lex specialis derogat legi generali“, dle které se při řešení otázek odpovědnosti za vady přednostně použije úprava speciální s tím, že pokud v rámci jednotlivých smluvních typů nebude určitá záležitost upravena, použijí se subsidiárně, tj. podpůrně, ustanovení obecné právní úpravy.⁵³

3.2. Právní úprava odpovědnosti za vady v jiných právních předpisech

Problematiku odpovědnosti za vady nalezneme také v ustanoveních zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění (dále také „ObchZ“). Obě právní úpravy spadají do soukromoprávní regulace daného institutu, nicméně obsahují řadu odlišností, které jsou dány zejména skutečností, že subjekty uzavírající smlouvu podle obchodního zákoníku vystupují jako profesionálové, odborníci, kteří díky tomu, že provozují určitou činnost výdělečně, a tudíž se s problémem odpovědnosti za vady setkávají den co den, mají v dané oblasti mnohem více zkušeností. Proto jim zákon neposkytuje ochranu v takové míře, která je typická pro vztahy dle občanského zákoníku.

Obchodní zákoník se tedy uplatní pouze při úpravě smluvních vztahů, které jsou podřízeny podnikatelskému režimu, tedy vztahů mezi podnikateli. Z této zásady ovšem

⁵² Uvedené vyplývá ze znění § 499 OZ, dle něhož „každý, kdo přenechá jinému věc za úplatu, odpovídá za to, že věc v době plnění má vlastnosti výslovně vymíněné nebo obvyklé, že je ji možno použít podle povahy a účelu smlouvy nebo podle toho, co účastníci ujednali, a že věc nemá právní vady.“

⁵³ Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Páté, jubilejní a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 93.

existuje výjimka, dle které se i vztahy mezi nepodnikatelskými subjekty mohou řídit relevantními ustanoveními obchodního zákoníku.⁵⁴ Jedná se o případy, kdy na jedné straně příslušného závazkového vztahu (např. kupní smlouvy) stojí podnikatel (prodávající) při výkonu své podnikatelské činnosti a na straně druhé jako kupující vystupuje nepodnikatelský subjekt (spotřebitel). Aplikace obchodněprávních ustanovení je však přípustná pouze v případě písemné dohody mezi těmito subjekty, ať již obsažené ve smlouvě hlavní (kupní či jiné) či uzavřené samostatně. Obchodní zákoník ovšem pamatuje na ochranu nepodnikatelských subjektů v podobě zakotvení neplatnosti takové dohody, která by směřovala ke zhoršení právního postavení účastníka, jenž není podnikatelem.⁵⁵

Určitými aspekty souvisejícími s institutem odpovědnosti za vady se zabývá i řada jiných právních předpisů. Jedná se především o zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů (dále také „ZOS“), který je považován za veřejnoprávní základ ochrany spotřebitele, když zakotvuje rozmanité instituty promítající se do práv z odpovědnosti za vady věci prodané při prodeji zboží v obchodě. Více bych se jeho významu věnovala v následujících kapitolách této práce v souvislosti s výkladem o prodeji zboží v obchodě. Dalším příkladem je zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, vše ve znění pozdějších předpisů.

Pro úplnost považuji za vhodné dodat, že velký vliv na úpravu institutu odpovědnosti za vady měl vstup České republiky do Evropské unie a s tím spojená harmonizace práva členských států EU. O dopadu evropského práva a změnách provedených v našem právním řádu v důsledku transpozice právních předpisů ES bude uceleně pojednáno níže v samostatné stati.

⁵⁴ V souladu s § 262 odst. 1 ObchZ strany mohou dohodnout, že jejich závazkový vztah, který není vztahem mezi podnikateli v rámci jejich podnikatelské činnosti, se bude řídit obchodním zákoníkem.

⁵⁵ Tomančáková, B. Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady. Praha: Linde, 2008. s. 26. Srov. Pohl, T. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. Právní rádce 1/2006. s. II. Srov. § 262 odst. 1 věta druhá.

4. Prodej zboží v obchodě

Prodej zboží v obchodě lze chápat jako zvláštní - ač typický a rutinní - druh kupní smlouvy. Specifický charakter spočívá v postavení subjektů závazkového vztahu z něho vzniklého. Jako prodávající může totiž vystupovat pouze fyzická nebo právnická osoba, která je podnikatelem a která prodává zboží v rámci své podnikatelské činnosti.⁵⁶ Kupujícím je osoba kupující dané výrobky za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky.

Prodej zboží v obchodě jednak podléhá obecným ustanovením týkajícím se kupní smlouvy, dále na něj dopadají i zvláštní ustanovení § 612 a násl. OZ, jež mají povahu doplňující a speciálního předpisu.⁵⁷ V případě určitých odlišností v rámci téže otázky má tedy zvláštní úprava přednost. Pokud se týče odpovědnosti za vady věci prodané, aplikována jsou rovněž ustanovení § 499 až 510 OZ. Neboť se jedná o ustanovení upravující odpovědnost za vady v obecné rovině pro všechny úplatné závazkové právní vztahy, tato se použijí pouze tehdy, neexistuje-li odpovídající právní úprava u kupní smlouvy či prodeje zboží v obchodě.

Problematika prodeje zboží v obchodě se odráží rovněž v ustanoveních o spotřebitelských smlouvách obsažených v § 51a a násl. OZ. Spotřebitelskou smlouvou se rozumí i kupní smlouva za předpokladu, že účastníky této smlouvy je dodavatel na jedné straně a spotřebitel na straně druhé.⁵⁸

Konečně se na prodej zboží v obchodě vztahují i některá ustanovení zákona o ochraně spotřebitele, jež ukládají prodávajícímu řadu specifických povinností.⁵⁹ Tyto povinnosti včetně zvláštních ustanovení občanského zákoníku mají za cíl zvýšení ochrany kupujícího a zpřísnění odpovědnosti za vady prodávajícího, neboť tyto dva subjekty stojí vůči sobě v nerovném postavení.

⁵⁶ § 612 OZ. Srov. Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1797 a násl.

⁵⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.6.2008, sp.zn. 33 Odo 930/2006.

⁵⁸ „Spotřebitelskými smlouvami jsou smlouvy kupní, smlouvy o dílo, případně jiné smlouvy, pokud smluvními stranami jsou na jedné straně spotřebitel a na druhé straně dodavatel.“ „Dodavatelem je osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti. Spotřebitelem je fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.“ Srov. § 52 OZ.

⁵⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.6.2008, sp.zn. 33 Odo 930/2006.

Závěrem lze tedy konstatovat, že závazkový právní vztah vznikající při prodeji v obchodě je ve srovnání s obecnou úpravou kupní smlouvy upraven mnohem detailněji. Protože jde z velké části o regulaci pomocí kogentních právních norem, dochází tak k podstatně většímu omezení smluvní volnosti účastníků.

4.1. Prodávající

Jak bylo výše uvedeno, prodávajícím v rámci prodeje zboží v obchodě musí být podnikatel jednajícím při uzavírání konkrétní smlouvy v rámci své podnikatelské činnosti. Občanský zákoník sice neobsahuje výslovnou definici podnikatele ani podnikatelské činnosti, nicméně jisté vodítko pro interpretaci těchto pojmů lze nalézt v jiném právním předpise, a to v obchodním zákoníku.

Dle § 2 odst. 2 ObchZ se rozumí podnikatelem „osoba zapsaná v obchodním rejstříku, osoba podnikající na základě živnostenského oprávnění, dále osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních právních předpisů, a osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.“⁶⁰

Definici podnikatelské činnosti, resp. podnikání nalezneme v § 2 odst. 1 ObchZ, dle něhož se jako podnikání označuje „soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.“ V této souvislosti nelze opomenout případy neoprávněného podnikání, na které se rovněž vztahují výše uvedená zvláštní pravidla.⁶¹ Ačkoli daná osoba nedisponuje příslušným oprávněním k podnikatelské činnosti a nenaplnuje tedy definici podnikatele

⁶⁰ Problematika obchodního rejstříku je upravena v 27 a násl. ObchZ. Do obchodního rejstříku se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích s tím, že obchodní zákoník přímo vymezuje, jaké subjekty se zapisují do obchodního rejstříku.

Podmínky pro udělení živnostenského oprávnění (živnostenský list či koncesní listina) obsahuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění.

Jako příklad podnikání na základě jiného než živnostenského oprávnění lze uvést činnost lékařů, advokátů, notářů aj., jež podléhají speciální úpravě, či výroba a distribuce tepla či obchod s léčivými, u nichž je rovněž vyžadováno zvláštní povolení či licence. Srov. Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1801.

⁶¹ Neoprávněné podnikání se vyznačuje zákazem podnikat či nedostatkem oprávnění k podnikání (např. živnostenský list, koncesní listina, jiná povolení udělená autorizovanými subjekty). Srov. § 3a odst. 1 ObchZ.

ve smyslu obchodního zákoníku, aplikace zvláštní úpravy je zaručena, přičemž se opírá se o ustanovení § 27 ZOS.⁶²

V každém jednotlivém případě bude tedy nutno zkoumat, zda jsou naplněny všechny výše uvedené předpoklady, aby bylo možno aplikovat ustanovení o prodeji zboží v obchodě, která poskytují kupujícímu výrazně silnější ochranu jeho práv. Na tomto místě bych však chtěla upozornit, že zákon neomezuje použití této zvláštní úpravy pouze na prodej v kamenných obchodech (prodejny, provozovny apod.). Obchod tady nelze chápat v jeho reálném smyslu, nýbrž jako činnost prodávajícího spočívající v obchodování se zbožím.⁶³

4.2. Spotřebitel

4.2.1. Vymezení pojmu spotřebitel

Jedním z klíčových pojmů této práce je spotřebitel. Již výše bylo řečeno, že kupní smlouva představuje za splnění zákonem stanovených podmínek jeden z typů spotřebitelských smluv, u nichž je jednou ze smluvních stran spotřebitel.

Právní řád obsahuje několik legálních definic pojmu spotřebitel. Pro účely této práce bych se zabývala dvěma z nich, kdy první je zakotvena v zákoně o ochraně spotřebitele, zatímco druhou najdeme v občanském zákoníku. Obě definice jsou téměř totožné, když spotřebitele vymezují jako fyzickou osobu, jež nejedná v rámci své podnikatelské činnosti či v rámci samostatného výkonu povolání.⁶⁴

Tato formulace však byla zavedena do českého práva až zákonem č. 155/2010 Sb. s účinností od 1. srpna 2010. Do té doby bylo pojetí spotřebitele nejednotné. Občanský zákoník hovořil o osobě, ale tuto blíže nespecifikoval. Z jazykového výkladu bylo tedy dovozeno, že se spotřebitelem rozumí nejen fyzická, ale i právnická osoba. Stejný závěr

⁶² Dle § 27 ZOS mají povinnosti prodávajících, výrobců, dovozců nebo dodavatelů i osoby, které provozují svoji činnost bez příslušného oprávnění. Srov. Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1801, 1802.

⁶³ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1596. Srov. Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1803.

⁶⁴ § 2 odst. 1 písm. a) ZOS, v platném znění, stanoví, že „spotřebitelem je fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání“. Dle § 52 odst. 3 OZ, v platném znění, se „spotřebitelem rozumí fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.“

potvrzoval i text zákona o ochraně spotřebitele, který však jasně určil, že „spotřebitelem je fyzická i právnická osoba, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami“.⁶⁵

Základním pramenem, z něhož český zákonodárce vycházel při vymezení pojmu spotřebitele a spotřebitelského práva jako takového, se stala evropská legislativa, zejména směrnice č. 1999/44/ES, kterou Česká republika byla povinna transponovat do svého právního řádu. Zde stojí za povšimnutí, že spotřebitelem ve smyslu této směrnice se rozumí každá fyzická osoba, která při uzavírání smluv jedná za účelem, jenž nepatří k její výdělečné nebo profesionální činnosti.⁶⁶ Český zákonodárce tak rozšířil působnost této směrnice i na právnické osoby a teprve řadu let po jejím včlenění do našeho právního řádu byl výklad daného pojmu sjednocen.⁶⁷

Nelze však říci, že by toto rozšíření okruhu chráněných osob bylo provedeno v rozporu se směrnicí. Směrnice jsou považovány za nástroj stanovící minimální standardy ochrany, jednotlivé členské státy mají tak možnost jít při jejich implementaci nad jejich rámec a poskytnout ochranu vyšší. Větší pozornost této problematice bude však věnována v samostatné kapitole o odpovědnosti za vady věci prodané v rámci EU.

V návaznosti na výše uvedené je však třeba se zabývat otázkou, zda právnické osobě, která nově není členěna mezi spotřebitele, nelze přiznat některá práva, jež jsou výlučně spojena se spotřebitelem. Lze se totiž domnívat, že ne všechny právnické osoby jsou podnikateli vykonávající podnikatelskou činnost (např. občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti aj.). Proč by jim tedy nemohla náležet práva vyhrazená spotřebitelům, když fakticky vystupují ve stejném nerovném postavení vůči podnikatelským subjektům.

Při výkladu jednotlivých ustanovení o spotřebitelských smlouvách obsažených v § 51a a násl. OZ lze dojít k závěru, že tato se uplatní pouze ve vztahu k fyzickým osobám. Nepodnikatelské právnické osoby tak nebudou moci využít práva na odstoupení od smlouvy, jež je upraveno v rámci smluv uzavíraných za pomoci prostředků komunikace

⁶⁵ § 2 odst. 1 písm.) a ZOS platném ke dni 31.7.2010.

⁶⁶ Dle čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES, o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží je spotřebitelem „každá fyzická osoba, která ve smlouvách spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za její profesní nebo obchodní činnost.“

⁶⁷ Fiala, J.; Kindl, M. Občanské právo hmotné. Plzeň: Čeněk, 2007. s. 496 a násl.

na dálku, neboť je toto právo vyhrazeno pouze spotřebiteli.⁶⁸ Naproti tomu, pokud jde o odpovědnost za vady, domnívám se, že zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě lze aplikovat i na nepodnikatelské právnické osoby, protože zákon nehovoří o spotřebiteli, nýbrž o kupujícím.⁶⁹

4.2.2. Spotřebitel ve smyslu slabší smluvní strany

Ochrana spotřebitele byla vždy založena na principu ochrany slabší smluvní strany. Ačkoliv v poslední době často o pojmu slabší smluvní strany slýcháme, je obtížné tento pojem obecně vymezit. Zákon nám totiž neposkytuje žádnou výslovnou definici. Určitá specifikace je však skryta v ustanoveních občanského zákoníku upravujících některé smluvní typy či v právu pracovním. Prvky společné těmto úpravám poté představují rysy charakteristické pro slabší smluvní stranu.

Za slabší smluvní stranu je považován ten z účastníků smlouvy, který je vůči druhé straně v určité nevýhodě. Ta je spatřována zejména v jejich pozici ve smluvním vztahu, v nedostatečné odborné znalosti a zkušenosti spotřebitele. Vedle nedostatku profesionality či omezené informovanosti však důležitou roli hraje také jednání pod určitým hospodářským tlakem či schopnost vyjednávání.⁷⁰

Jde tedy o subjekty, které se v konkrétních situacích ocitají v nerovném postavení, přičemž se jedná o nerovnost faktickou. Typickým příkladem je vztah kupujících (spotřebitelů) na jedné straně a výrobců, dovozců či distributorů na straně druhé, přičemž spotřebitelé jsou tu chápáni jako slabší smluvní strana, zatímco ostatní jmenovaní se staví do pozice zvýhodněné. Tato výhoda je dána lepší informovaností, organizovaností, silou postavení na trhu či užíváním reklamních metod a triků, které umožňují s adresáty reklamního sdělení manipulovat.⁷¹ Postavení spotřebitelů ztěžuje také neustálý vývoj a pokrok, který se promítá do výrobků. Ty jsou pro uživatele stále složitější a náročnější.

⁶⁸ § 53 odst. 7 OZ. Srov. Palla, T. Právnická osoba jako spotřebitel? Už ne. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/pravnicka-osoba-jako-spotrebitel-uz-ne-63811.html> [cit. dne 12.1.2011]

⁶⁹ § 622 OZ.

⁷⁰ Zoulík, F. Soukromoprávní ochrana slabší smluvní strany. Právní rozhledy 3/2002. s. 109 a násl. Srov. Pomahač, R. Evropský soudní dvůr: Sporné klauzule ve spotřebitelských smlouvách. Právní rozhledy 16/2010. s. 603 a násl.

⁷¹ Tomančáková, B. Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady. Praha: Linde, 2008. s. 32 a násl.

Z výše uvedeného je tedy patrná značná asymetrie stran, na niž právo reaguje poskytnutím určitých právních výhod subjektům s horšími možnostmi.

Pro úplnost bych uvedla další oblasti, v nichž se s pojmem slabší smluvní strany můžeme setkat. Vedle spotřebitelských smluv je to dále oblast pracovního práva, konkrétně úprava pracovní smlouvy, kde stranu v méně výhodném postavení představuje zaměstnanec, či oblast nájemních smluv, u nichž jsou znevýhodněni nájemci.

Ochrana slabší smluvní strany se v minulosti uskutečňovala především v oblasti veřejnoprávní, v poslední době však dochází k prudkému vývoji v oblasti soukromoprávní, což je dáno především omezenými možnostmi veřejnoprávní ochrany slabších subjektů.

Podstata veřejnoprávní ochrany spočívá v uložení sankce za porušení povinností stanovených zákonem, které zajišťuje preventivní působení do budoucna. Samotných účastníků smluvního vztahu, při němž byly zjištěny nedostatky, se však tato ochrana přímo netýká. Přímé působení vůči smluvní straně, jež určitou škodu či jinou újmu způsobila, a jejich nápravu může zabezpečit pouze ochrana soukromoprávní. Pouze ta přímo zasahuje do smluvního vztahu a poskytuje právní prostředky přímo jedné ze stran smluvního vztahu, a to nikoliv do budoucna, nýbrž pro vztah, kde k porušení došlo. Soukromoprávní ochrana tedy tímto přispívá k dosažení faktické rovnosti mezi subjekty smluvních vztahů, aniž by došlo k popření základní zásady soukromého práva, a to zásady rovnosti subjektů, jež se týká rovnosti formální, nikoli faktické.⁷²

4.3. Vymezení pojmu zboží

Ačkoli je zboží jedním z pojmových znaků shora uvedeného zvláštního druhu kupní smlouvy, občanský zákoník jej nikde nedefinuje. Co si lze tedy pod tímto pojmem představit? Řadí se sem pouze věci movité nebo zboží zahrnuje i nemovitosti?

Jistou odpověď lze nalézt v ustanoveních jiných právních předpisů. Např. obchodní zákoník rozumí zbožím pouze věc movitou, jak vyplývá z § 409 ObchZ, jenž obsahuje

⁷² Zoulík, F. Soukromoprávní ochrana slabší smluvní strany. Právní rozhledy 3/2002. s. 109 a násl.

základní vymezení kupní smlouvy z hlediska obchodněprávního.⁷³ Obchodní zákoník tedy na rozdíl od občanského zákoníku výslovně uvádí, že předmětem kupní smlouvy mohou být pouze věci movité.

Rovněž zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále také „ZodPH“), nahlíží na zboží ve smyslu věcí movitých. Toto jednak vyplývá z definice zboží zakotvené v § 4 odst. 2 ZoDPH⁷⁴, ale i ze samotného předmětu úpravy tohoto právního předpisu stanoveném v úvodním ustanovení § 1 ZoDPH, dle něhož se daň z přidané hodnoty uplatňuje na zboží, nemovitosti a služby. Z výše uvedeného lze tedy odvodit, že zboží je odlišným plněním od nemovitostí a služeb a proto tyto pojmy nelze slučovat.⁷⁵

Ke stejnému závěru lze dojít rovněž při interpretaci zákona o ochraně spotřebitele, který hovoří primárně o pojmu výrobek, jenž také definuje ve svém § 2 odst. 1 písm. f).⁷⁶ Toto pojetí dle mého názoru nabízí odpověď, že výrobkem by mohla být rovněž věc nemovitá. Pokud však vezmeme v úvahu další ustanovení tohoto zákona, kde je použito spojení „výrobek nebo zboží,“⁷⁷ lze se domnívat, že zákonodárce zamýšlel tyto dva pojmy odlišit, a proto je nelze podle mého názoru zaměňovat.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že zbožím se v našem právním řádu rozumí pouze věci movité. Zůstává však otázka, zda je možné výše uvedený závěr odvozený z jiných soukromoprávních i veřejnoprávních předpisů vztáhnout i na sféru občanskoprávní. Podle mého názoru je zde možná analogie zákona, která spočívá v tom, že se na případ zákonem výslovně neřešený použije jiné ustanovení zákona či jiný právní předpis, jenž

⁷³ § 409 ObchZ stanoví, že „Kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě nebo co do množství a druhu a převést na něho vlastnické právo k této věci a kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu.“

⁷⁴ „Zbožím jsou věci movité, elektřina, teplo, chlad, plyn a voda. Za zboží se nepovažují peníze a cenné papíry. Za zboží se dále považují:

- a) bankovky a mince české měny při jejich dodání výrobcem České národní bance, nebo při jejich pořízení z jiného členského státu, nebo jejich dovoz Českou národní bankou,
- b) bankovky, státovky a mince české nebo cizí měny prodávané pro sběratelské účely za ceny vyšší, než je jejich nominální hodnota nebo přepočtení jejich nominální hodnoty na českou měnu podle směnného kurzu vyhlášeného Českou národní bankou,
- c) cenné papíry v listinné podobě při jejich dodání výrobcem emitentovi v tuzemsku, nebo při jejich pořízení z jiného členského státu nebo jejich dovozu a vývozu jako výrobku.“

⁷⁵ Selucká, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. 1. Vydání. Praha: Beck, 2008. s. 57, 58. Srov. Bryxová, V. Věc nemovitá – zboží při prodeji zboží v obchodě? Právní rozhledy 18/2009. s. 663 a násl.

⁷⁶ „Výrobkem se rozumí věc nebo jiné hodnoty určené k nabídce spotřebiteli, které mohou být předmětem právního vztahu.“

⁷⁷ Např. § 2 odst. 1 písm. r) ZOS či § 8a odst. 1 ZOS.

upravuje případ obdobný.⁷⁸ Pokud se týče obchodněprávního vymezení zboží, není podle mého názoru analogie vyloučena, neboť se jedná rovněž o soukromoprávní předpis. Obchodní zákoník je sice v určitém směru pokládán za zvláštní úpravu ve vztahu k občanskému zákoníku, ale pokud jde o závazkové vztahy, spíše je tento stav chápán jako zdvojení úpravy stejných institutů. Návrh nového občanského zákoníku však tuto dualitu odstraňuje a právní úpravu sjednocuje.

V případě zákona o ochraně spotřebitele a o dani z přidané hodnoty se jedná o předpisy veřejného práva. Nicméně se domnívám, že i zde je možný analogický výklad pojmu zboží, neboť oba předpisy úzce souvisí s podnikatelskou činností, která je určující pro prodej zboží v obchodě. Význam zákona o ochraně spotřebitele vzhledem k občanskému zákoníku spočívá zejména ve stanovení řady povinností prodávajícímu, které se vztahují k jeho podnikatelské činnosti. V rámci zákona o dani z přidané hodnoty hraje podnikatelská činnost důležitou roli, zejména pokud jde o odvod daně z přidané hodnoty. Za splnění zákonem stanovených podmínek totiž prodávajícímu vzniká povinnost odvést za poskytnuté plnění příslušnou daň.

S ohledem na to, že prodej zboží v obchodě byl do občanského zákoníku vložen v důsledku harmonizačních procesů v návaznosti na vstup ČR do EU, je třeba nahlédnout i do úpravy komunitárního práva, zejména pak do směrnice č. 1999/44/ES, o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží. Jak vyplývá ze samotného názvu této směrnice, ani zde nenajdeme řešení naší otázky, neboť je tato úprava výslovně věnována „spotřebnímu zboží“ a nikoli „zboží“.

Spotřebním zbožím se ve smyslu této směrnice rozumí „všechny hmotné movité předměty“.⁷⁹ Tento závěr by korespondoval s pojetím zboží ve výše uvedených právních předpisech, ale vzhledem k tomu, že směrnice připouští, aby členské státy při její implementaci přijaly přísnější právní úpravu,⁸⁰ např. i s ohledem na rozšíření pojmu zboží na věci nemovité, nelze jednoznačně dovodit, že český zákonodárce zamýšlel vytvořit koncepci, dle níž by zbožím byly pouze věci movité.

⁷⁸ Boguszak, J.; Čapek, J.; Gerloch, A. Teorie práva. 2., přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. s. 184.

⁷⁹ Čl. 1 odst. 2 písm. b) směrnice č. 1999/44/ES.

⁸⁰ Čl. 8 odst. 2 směrnice č. 1999/44/ES.

K určitým nejasnostem ohledně výkladu pojmu zboží přispělo rovněž rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp.zn.33 Odo 1314/2005 ze dne 27.7.2006, z něhož vyplývá, že i nemovité věci lze pokládat za zboží ve smyslu § 612 a násl. OZ.

Daný spor byl vyvolán v souvislosti s kupní smlouvou, jejímž předmětem byla bytová jednotka. Jako kupující vystupovala fyzická osoba, stranou prodávající byla právnická osoba, jež mimo jiné podnikala v oboru realitní činnosti, zahrnující i prodej nemovitostí a bytových jednotek. Vzhledem k tomu, že se na předmětu koupě vyskytly vady, požadovala kupující po prodávající jejich odstranění. Po neúspěšné reklamaci se kupující domáhala svých práv podáním žaloby u soudu. Žaloba však byla zamítnuta s odůvodněním, že se kupující dle § 597 OZ může domáhat pouze přiměřené slevy z ceny či odstoupit od smlouvy, není však oprávněna požadovat odstranění vad. Kupující však podala dovolání k Nejvyššímu soudu ČR, který se s tímto názorem neztotožnil. Dle jeho názoru je třeba v daném případě aplikovat ustanovení § 612 a násl. OZ, zejména pak § 622 OZ, dle něhož je možné odstraněné vady požadovat. Tento svůj závěr odůvodnil tím, že prodávající vystupovala jako podnikatel v dané věci, proto nelze použít obecná ustanovení o kupní smlouvě, nýbrž speciální úpravu, která má v tomto případě přednost.

S tímto názorem se nelze s ohledem na výše uvedené ztotožnit. Soud se ve svém rozhodnutí ani nezabýval samotným vymezením zboží, pouze konstatoval, že pokud v daném případě jako prodávající vystupuje podnikatel jednající v rámci své podnikatelské činnosti, je třeba aplikovat speciální ustanovení o prodeji zboží v obchodě.⁸¹ Domnívám se, že je nezbytné posoudit také povahu plnění poskytovaného na základě kupní smlouvy, neboť zboží je dle mého názoru vedle vymezení prodávajícího jako podnikatele rovněž podstatným faktorem utvářejícím zvláštní charakter prodeje zboží v obchodě.

Pro vymezení zboží ve smyslu movitých věcí rovněž mluví pojetí prodeje zboží v obchodě v rámci navrhované kodifikace občanského zákoníku. Ta ve svém § 2008 odst. 1 stanoví lhůty pro uplatnění práv z odpovědnosti za vady, jež se liší v závislosti na předmětu koupě (potraviny, krmiva, zvířata, spotřební zboží). S ohledem na

⁸¹ Bryxová, V. Věc nemovitá – zboží při prodeji zboží v obchodě? Právní rozhledy 18/2009. s. 663 a násl.

charakter těchto plnění lze tak téměř s jistotou konstatovat, že prodej zboží v obchodě se uplatní pouze v případě movitých věcí.⁸²

Na závěr této kapitoly bych ráda shrnula, že občanský zákoník nikde pojem zboží nedefinuje. Za použití jiných právních předpisů a s ohledem na budoucí úpravu lze však za pomoci analogie dovodit, že zboží zahrnuje pouze movité věci, a to i navzdory výše citovanému rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, které dospělo k opačnému názoru. Charakter prodeje zboží je natolik specifický, že je nezbytné posuzovat v každém jednotlivém případě, zda jsou splněny všechny jeho podmínky.

5. Vady a jejich klasifikace

5.1. Vymezení pojmu vad

Již výše jsem uvedla, že k zániku závazku splněním je třeba, aby poskytnuté plnění bylo bez vad. Občanský zákoník výslovně nedefinuje, co se rozumí vadou prodávané věci. Určité pojmové znaky je možné vyvodit z ustanovení § 499 ObčZ, z něhož vyplývá, že o vadné plnění jde tehdy, pokud:

- plnění nemá vlastnosti výslovně smluvené nebo obvyklé
- plnění není možno použít podle povahy nebo účelu smlouvy nebo ujednání účastníků
- plnění má právní vady.⁸³

Vedle této obecné úpravy platné pro všechny úplatné závazkové právní vztahy nalezneme v občanském zákoníku dále úpravy speciální, a to v rámci některých smluvních typů, které mají přednostní použití. Spadá sem například ustanovení § 616 OZ, které se vztahuje na prodej zboží v obchodě.

§ 616 OZ stanoví, jaké požadavky prodávané zboží musí splňovat, zejména s ohledem na jakost zboží, jeho množství, míru či hmotnost, aby ho bylo možné

⁸² Ministerstvo spravedlnosti. Návrh nového občanského zákoníku. Dostupné z WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html> [cit. dne 12.1.2011].

⁸³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2008, sp.zn. 33 Odo 897/2006.

považovat za bezvadné a bylo docíleno tzv. shody s kupní smlouvou. Jedná se o následující požadavky:

- prodávaná věc musí mít požadovanou, popřípadě popisovanou, očekávanou nebo obvyklou jakost a užité vlastnosti, a
- musí mít odpovídající množství, míru nebo hmotnost, a
- musí odpovídat účelu, který prodávající pro použití věci uvádí nebo pro který se věc obvykle užívá, a
- u potravin se také vyžaduje vyznačení data minimální trvanlivosti, a jde-li o potraviny podléhající rychlé zkáze, datum použitelnosti.

Pokud některý z těchto předpokladů není splněn, hovoří zákon o tzv. rozporu s kupní smlouvou, který je základem pro vznik odpovědnosti za vady věci prodané. Do úpravy dané problematiky významným způsobem zasáhla novela občanského zákoníku provedená zákonem č. 136/2002 Sb., jejímž prostřednictvím byla do českého právního řádu implementována směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES.⁸⁴ O ní však uceleně pojednám v samostatné kapitole. Nelze zapomenout ani na zákon ochrany spotřebitele, jenž se do podnikatelského prodeje výrazně promítá.⁸⁵

Na základě výše uvedeného je možné shrnout, že vadu plnění lze chápat jako nedostatek smluvených či předepsaných vlastností, jako nedostatek, který nabyvateli (kupujícímu) vznikl tím, že prodávající porušil povinnost splnit závazek řádně, tj. poskytnout plnění odpovídající hodnoty. Kupujícímu se tak nedostal předmět plnění jak s potřebnými vlastnostmi faktickými, tak s náležitými vlastnostmi právními, které by

⁸⁴ Fiala, J. Důsledky zákona č. 136/2002 Sb. pro určení odpovědnosti za vady věci při prodeji v obchodě. Právní zpravodaj 1/2003. s. 1 a násl.

⁸⁵ Zákon o ochraně spotřebitele stanoví prodávajícímu řadu povinností, z nichž mezi nejdůležitější bych zařadila povinnost prodávat výrobky ve správné hmotnosti, míře nebo množství a umožnit spotřebiteli překontrolovat si správnost těchto údajů, dále povinnost prodávat výrobky v předepsané nebo schválené jakosti, pokud je závazně stanovena nebo vyplývá-li to ze zvláštních předpisů anebo v jakosti jím uváděné, a není-li jakost předepsána, schválena nebo uváděna, tak v jakosti obvyklé. Klíčovou je také povinnost informační, která spočívá v povinnosti prodávajícího řádně informovat spotřebitele o vlastnostech prodávaných výrobků nebo charakteru poskytovaných služeb, o způsobu použití a údržby výrobku a o nebezpečí, jež vyplývá z jeho nesprávného použití nebo údržby, jakož i o riziku souvisejícím s poskytovanou službou. Vážou-li se k užívání věci zvláštní pravidla či návod, je prodávající povinen kupujícího s nimi seznámit. Srov. § 3, 9, 10 ZOS.

mu ve svém souhrnu umožňovaly použít tento předmět plnění k účelu, jemuž má sloužit.⁸⁶

Při posuzování otázky, zda je určitý nedostatek vadou základající odpovědnost prodávajícího, je třeba v každém jednotlivém případě posoudit, zda se nejedná o běžné opotřebení či poškození způsobené nesprávným používáním věci. Dále je nutné objasnit, zda se nejedná o vadu, pro niž byla cena prodávané věci snížena.⁸⁷

5.2. Klasifikace vad

5.2.1. Vady faktické a právní

Vady lze třídit dle mnoha hledisek. Já bych nyní začala jejich základním dělením, a to na vady faktické a právní.

Vadami faktickými jsou takové nedostatky vlastností předmětu plnění, které mají věcnou, neboli reálnou či fyzickou povahu. Tyto spočívají v jakosti, vzhledu, funkčnosti, množství apod.⁸⁸ Podle tohoto hlediska jsou faktické vady dále vnitřně diferencovány na vady jakosti (kvality) a na vady množství (kvantity).

Pro zhodnocení určitého nedostatku jako vady jakosti je rozhodné, zda tento negativně působí na použití dané věci. Vedle toho se rovněž posuzuje kvalita provedení, obalový materiál a řádné předání veškerých dokladů, jež se váží k dané věci a jejímu užívání (např. návod k obsluze).⁸⁹

O vady množství půjde v případě, že bylo poskytnuto méně, než tomu mělo být. Vzniká tedy rozpor mezi množstvím skutečně poskytnutého plnění a množstvím, které mělo být podle údajů v průvodních dokumentech dodáno. Pokud dle původní dohody smluvních stran mělo být dodáno určité množství, avšak bylo dodáno méně, a rovněž v průvodních dokumentech (faktura, dodací list aj.) je uvedeno toto menší množství, nejedná se o vadu, nýbrž o částečné plnění, které má za následek odpovědnost prodávajícího za prodlení s plněním nedodaného zboží. Naproti tomu odpovědnost za

⁸⁶ Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Páté, jubilejní a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 96.

⁸⁷ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.12.1982, sp.zn. Cpj 40/82.

⁸⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2008, sp.zn. 33 Odo 897/2006.

⁸⁹ Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Páté, jubilejní a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 96.

vady nastupuje tehdy, bude-li uvedeno v průvodním dokladu původní dohodnuté množství, ale bude dodáno méně.⁹⁰

V praxi může nastat také situace, kdy je dodáno více, než bylo sjednáno. V takovém případě se jedná o plnění bez právního důvodu, jež kupující není povinen přijmout a které je třeba vrátit prodávajícímu. Smluvní strany se samozřejmě mohou domluvit na tom, že si kupující předmět plnění ponechá a zaplatí prodávajícímu odpovídající cenu.

Právními vadami se rozumí nedostatky spočívající v tom, že „nabyvatel nenabude k poskytnutému plnění všech práv, která podle smlouvy nabyt měl, nenabude tedy takové právní postavení, které se mu od zcizitele mělo dostat.“⁹¹

Jako typický příklad je možné uvést situaci, kdy prodávající v rozporu se smluvní povinností nepřevodil na kupujícího vlastnického právo k prodávané věci ve sjednané době.

O další případ právní vady půjde tehdy, pokud se kupující sice stal vlastníkem předmětu plnění, ale vlastnické právo k této věci je omezeno absolutně působícím věcným právem třetí osoby, přičemž toto omezení nebylo kupujícímu sděleno. Například je-li věc zatížena zástavním právem či právem odpovídajícím věcnému břemeni.

Nakonec se bude jednat o právní vadu tam, kde prodávající kupujícímu zcizí předmět plnění, který má nedostatky z hlediska ochrany práv k nehmotným statkům. Plnění je tedy zatíženo jiným absolutně působícím právem třetí osoby, kupříkladu právem autorským či nejrůznějšími právy průmyslového vlastnictví. Uplatní-li ve všech těchto případech k nabyté věci své právo třetí osoba, je povinen nabyvatel oznámit tuto skutečnost bez zbytečného odkladu zciziteli.⁹²

Konečně může také nastat situace, kdy prodávající prodá kupujícímu věc, k níž se mu nedostává vlastnického práva, například pokud ji měl pouze zapůjčenou. Proto ani kupující nemůže být uveden do právního postavení vlastníka této věci. Zde stojí za zmínku připomenout zásadu římského práva, podle níž nikdo nemůže na jiného převést

⁹⁰ Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976. s. 98, 99.

⁹¹ Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Páté, jubilejní a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 97.

⁹² Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976. s. 101. Srov. Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Páté, jubilejní a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 97.

více práva než má sám. U těchto případů se však mohou vyskytnout výjimky, kdy nabyvatel k takovéto věci přece jenom nabude vlastnické právo.⁹³ Tomu bude například při splnění zákonem stanovených podmínek pro vydržení či při poskytování ochrany oprávněnému dědici.⁹⁴

5.2.2. Vady zjevné a skryté

Pro rozlišení, zda jde o vadu zjevnou či skrytou, je podstatné, zda je vada při běžné prohlídce věci zjistitelná. Za zjevné se pak považují takové nedostatky plnění, které mohl každý nabyvatel zjistit obvyklou pozorností, aniž by k tomu potřeboval zvláštní odborné znalosti, přičemž není rozhodné, zda si nabyvatel (kupující) předmět koupě skutečně prohlédl. Do této skupiny vad patří například viditelně chybějící část plnění nebo zjevné poškození plnění. V ostatních případech se jedná o vady skryté, které nejsou zjistitelné při obvyklé prohlídce a pozornosti, ale existují, jen se prozatím neprojeví.⁹⁵

S rozlišováním vad zjevných a skrytých se můžeme setkat také v občanském zákoníku. Ten sice neobsahuje výslovné definice těchto pojmů, ale stanoví, že v případě existence zjevných vad není možné nárok z odpovědnosti za vady uplatňovat, neboť „lze na nabyvateli požadovat, aby předmětu plnění věnoval běžnou, resp. obvyklou pozornost“. To však neplatí tehdy, pokud zcizitel výslovně nabyvatele ujistil, že věc je bez jakýchkoli vad.⁹⁶ Pokud tomu tak bylo, pak již skutečnost, že se jedná o vady zjevné, nabyvateli v možnosti tento nárok uplatnit nebrání.

Zjevnými vadami nemusí být nutně jen vady faktické, nýbrž i právní. Tento závěr vyplývá z ustanovení § 500 odst. 1 OZ, který vylučuje nárok z odpovědnosti za vady tehdy, pokud lze vady zjistit z příslušné evidence nemovitostí.⁹⁷ Jedná se tedy o vady

⁹³ Brejcha, A. *Odpovědnost v soukromém a veřejném právu*. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 195.

⁹⁴ Dle § 134 OZ „se oprávněný držitel stává vlastníkem věci, má-li ji nepřetržitě v držbě po dobu tří let, jde-li o movitost, a po dobu deseti let, jde-li o nemovitost.“ § 486 stanoví, že „Kdo v dobré víře něco nabyl od nepravého dědice, jemuž bylo dědictví potvrzeno, je chráněn tak, jako by to nabyl od oprávněného dědice.“

⁹⁵ Brejcha, A. *Odpovědnost v soukromém a veřejném právu*. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 195. Srov. Švestka, J. a kol. *Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář*. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1361.

⁹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2008, sp.zn. 33 Odo 897/2006.

⁹⁷ „Katastr je soubor údajů o nemovitostech v České republice zahrnující jejich soupis a popis a jejich geometrické a polohové určení. Součástí katastru je evidence vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, popř. dalších práv k nemovitostem.“ Srov. § 1 odst. 2 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky, v platném znění (katastrální zákon).

zjistitelné a lze tu důvodně předpokládat, že si kupující před uzavřením kupní smlouvy existenci vlastnického práva a případných práv omezujících vlastnické právo prodávajícího ověří.

5.2.3. Vady odstranitelné a neodstranitelné

Toto členění vad má význam z hlediska vzniku různých práv z odpovědnosti za vady. Obecně platí, že pokud má poskytnuté plnění neodstranitelné vady, zákon poskytuje nabyvateli tohoto plnění k prosazení svých práv právní prostředky větší síly, než je tomu v případě vad odstranitelných. Občanský zákoník definici těchto druhů vad opět neuvádí. Výklad těchto pojmů je ale možné nalézt v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu ČR.

Za neodstranitelné se považují takové „vady, které podle současných poznatků vědy a techniky nelze odstranit vůbec“ nebo které sice odstranit lze, avšak náklady vynaložené k jejich odstranění by byly neúměrné vzhledem k celkové hodnotě plnění, odstranění by tak bylo ekonomicky neúčelné a neefektivní.⁹⁸ V prvním případě se jedná o absolutní neodstranitelnost, zatímco v druhém o neodstranitelnost relativní. Charakter neodstranitelné vady má rovněž vada, která nebyla odstraněna včas, tj. ve lhůtě stanovené zákonem, dohodou stran či jednostranným prohlášením prodávajícího, a nebyla-li lhůta k odstranění vady stanovena, ve lhůtě přiměřené povaze vady.

Na úroveň neodstranitelných vad jsou stavěny i určité vady odstranitelné, za předpokladu, že danou věc nelze užívat pro opětovné vyskytnutí této vady po opravě nebo pro větší počet vad. Podle soudní praxe se za opětovné vyskytnutí vady po opravě považuje případ, kdy se stejná vada, která byla již nejméně dvakrát odstraňována, opětovně vyskytne. Větším počtem vad se rozumí současná existence alespoň tří odstranitelných vad.⁹⁹

5.2.4. Vady podstatné a nepodstatné

Rozlišovacím kritériem pro dělení vad na podstatné a nepodstatné je skutečnost, zda se jedná o vady, které znamenají porušení uzavřené smlouvy podstatným způsobem či

⁹⁸ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník II. § 460 – 880. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1368.

⁹⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.12.1982, sp.zn. Cpj 40/82.

nikoliv. Toto dělení má opět význam pro právní postavení nabyvatele, přičemž platí, že u vad podstatných je tato pozice výhodnější než v druhém případě.

Toto dělení je v současnosti využíváno spíše v obchodním zákoníku. Nicméně návrh nového občanského zákoníku opouští hledisko vad odstranitelných a neodstranitelných a nově zavádí právě kritérium členění na vady podstatné a nepodstatné.

5.2.5. Vady činící předmět plnění neupotřebitelným a vady, které takový důsledek nemají

Konečně i toto třídění na vady činící předmět plnění neupotřebitelným a vady, které takový důsledek nemají, má význam pro právní postavení nabyvatele. Často doprovází dělení vad na vady odstranitelné a neodstranitelné.

V případě odpovědnosti za vady zde potom platí, že právní postavení nabyvatele je výhodnější při existenci vad činících předmět plnění neupotřebitelným. Těmi se rozumí vady, které brání tomu, aby tento předmět plnění mohl být řádně použit ke sjednanému anebo obvyklému účelu.¹⁰⁰ Toto hledisko je třeba posuzovat v návaznosti na okolnosti konkrétního případu (např. poškozený lak automobilu toto kritérium zřejmě splňovat nebude, zatímco únik chladicí kapaliny ano).

6. Vznik odpovědnosti za vady věci prodané

6.1. Předpoklady vzniku odpovědnosti

Tak jako občanskoprávní odpovědnost obecně i odpovědnost za vady věci prodané vyžaduje ke svému vzniku splnění několika předpokladů. Těmi jsou:

- existence původní primární povinnosti poskytnout náležitý předmět plnění
- porušení této právní povinnosti poskytnout bezvadný předmět plnění
- existence újmy v podobě vady, která se vyskytla v určitém časovém období

¹⁰⁰ Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976. s. 103 a násl. Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.5.2003, sp.zn. 33 Odo 154/2003. „Za neupotřebitelnou je třeba považovat takovou věc, u níž vyšla najevo neodstranitelná vada, a předmět koupě nelze pro ni užívat dohodnutým způsobem nebo řádně, nebo vyšla najevo obdobná vada, která je sice odstranitelná, avšak náklady na opravu jsou neúměrné ceně věci – oprava by byla ekonomicky neúčelným nákladem v poměru ke kupní ceně.“

- příčinná souvislost mezi porušením povinnosti poskytnout bezvadný předmět plnění a existencí vady.

Odpovědnost za vady prodané věci je založena zásadně na objektivním principu, ke svému vzniku tudíž nevyžaduje konkrétní zavinění zcizitele, nýbrž postačí samotné přenechání vadné věci. To znamená, že prodávající určité věci odpovídá za její vady bez ohledu na to, zda o těchto vadách věděl či nikoliv, zda tyto vady způsobil sám či jeho zaměstnanec nebo zda byly způsobeny v předchozím výrobním procesu. Pokud by odpovědnost za vady byla založena na subjektivním principu, bylo by postavení kupujícího velice oslabeno, neboť by prodávající vždy měl možnost se exkulpat, pokud by prokázal, že vadnost plnění nezavinil a že vadám nemohl zabránit ani při vynaložení maximálního úsilí.¹⁰¹

Nyní bych podrobněji pojednala o jednotlivých předpokladech vzniku odpovědnosti za vady věci prodané.

Prvním podmínkou je existence právní povinnosti poskytnout bezvadný předmět plnění. Vznik takové povinnosti nutně předpokládá existenci předchozího závazkového právního vztahu založeného smlouvou, na základě něhož dochází k přenechání určité věci jinému za úplatu. Bezúplatné smlouvy (např. darovací smlouva či smlouva o půjčce) totiž vznik odpovědnosti za vady nezakládají. Rovněž neplatně uzavřená smlouva neumožňuje uplatnění práv z odpovědnosti za vady, je však právním důvodem pro vznik závazku z bezdůvodného obohacení.¹⁰²

Z uvedeného právního vztahu vyplývají smluvním stranám vzájemná práva a povinnosti. Konkrétně u kupní smlouvy jde o povinnost prodávajícího odevzdat kupujícímu předmět koupě, přičemž se musí jednat o bezvadný předmět plnění.¹⁰³ Pokud prodávající tuto svou povinnost řádně nesplní, nastupuje sankce v podobě odpovědnostního právního vztahu.

¹⁰¹ Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976. s. 91.

¹⁰² Švestka, J. a kol. Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1359.

¹⁰³ Dle § 588 OZ "vznikne prodávajícímu z kupní smlouvy povinnost předmět koupě kupujícímu odevzdat a kupujícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou cenu."

Pokud tedy prodávající neposkytl kupujícímu bezvadný předmět plnění, znamená to, že došlo z jeho strany k porušení původní právní povinnosti. Toto protiprávní jednání má potom za následek vznik nových povinností na straně prodávajícího a jim odpovídajících nových práv u kupujícího, jejichž prostřednictvím má být docíleno odstranění nepříznivých následků porušení povinnosti prodávajícího poskytnout řádné plnění.

Dalším předpokladem vzniku odpovědnosti za vady věci prodané je existence újmy. Tu zde představuje samotná vada ve sjednaném plnění. Ta má mimo jiné za následek, že se nabyvateli nedostalo protihodnoty za plnění, které poskytl zciziteli, v našem případě za kupní cenu. Nemohlo tedy dojít ke splnění závazku.

V souvislosti s výskytem vady je třeba ještě dodat, že se vada musí projevit v určitém časovém okamžiku či období. Ty se různí podle toho, jde-li o zákonnou odpovědnost za vady anebo o záruční odpovědnost za vady. V obou případech však platí, že vznik vad až po tomto časovém okamžiku či období odpovědnost za ně nezakládá.

Od vadného plnění je třeba odlišit situaci, kdy je plněno něco jiného, než bylo původně smlouveno (tzv. aliud). Již úvodem lze říci, že se jedná o problematiku, jež není v českém zákonodárství řešena jednotně. V občanskoprávní oblasti nenaplnuje aliud znaky vadného plnění. O vadné plnění se může jednat pouze v případě, má-li poskytnutý předmět plnění vlastnosti typické pro sjednaný předmět smlouvy bez ohledu na výskyt určitých vad.¹⁰⁴ Koncepce obsažená v obchodním zákoníku je však zcela opačná. Dle § 422 ObchZ se vadným plněním rozumí i plnění něčeho jiného.¹⁰⁵

Poslední předpoklad vzniku odpovědnosti představuje existence příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a vznikem vady. To znamená, že újma spočívající ve vadném plnění byla právě důsledkem porušení povinnosti zcizitele odevzdat věc nabyvateli řádně (bez vad), a nikoliv z jiných příčin. Tato podmínka je důležitá zejména v případech, kdy se vada nezjistí ihned při převzetí věci, ale až později. Zde je potom

¹⁰⁴ Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Páté, jubilejní a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 95, 96.

¹⁰⁵ § 422 odst. 1 věta druhá ObchZ stanoví, že “Za vady zboží se považuje i dodání jiného zboží, než určuje smlouva, a vady v dokladech nutných k užívání zboží.”

třeba posoudit, zda vada byla skutečně způsobena porušením povinnosti zcizitele nebo zda vznikla jako důsledek zásahu nabyvatele či třetí osoby.¹⁰⁶ V tomto druhém případě by odpovědnost zcizitele samozřejmě nenastupovala.

Na závěr lze dodat, že odpovědnost za vady vzniká automaticky splněním všech výše uvedených předpokladů. Nevyžaduje se tudíž žádný projev vůle ze strany nabyvatele, vzniká již okamžikem poskytnutí vadného předmětu plnění. Včasné oznámení vad nabyvatelem má však vliv na zachování a úspěšné uplatnění jeho práv plynoucích z již vzniklého odpovědnostního právního vztahu. Pokud nabyvatel vady ve stanovené lhůtě neoznámí, tato práva zanikají.

6.2. Vyloučení vzniku odpovědnosti za vady

Odpovědnost zcizitele za vady je v určitých případech vyloučena. Prvním je již výše citovaná problematika zjevných vad, upravená v § 500 odst. 1 OZ. Jak bylo řečeno výše, odpovědnost za vady zjevné či jiné, které jsou jim postaveny naroveň, je ze zákona vyloučena, ovšem s jednou výjimkou. Pokud zcizitel výslovně ujistil nabyvatele, že věc je bez jakýchkoli vad, odpovídá i za zjevné vady.

Zákonodárce zakotvuje vyloučení odpovědnosti za vady také u přenechání „věci jak stojí a leží“ (dříve nazývané jako věci určené úhrnem). Jedná se často o soubor věcí, aniž by byly jednotlivé věci individuálně rozlišeny a určen není ani jejich druh, jakost, váha, míra, množství. Zpravidla bývají vymezeny uvedením místa, kde se nacházejí (obvykle tvoří vybavení určité provozovny, dílny apod.). Nabyvatel tedy plně akceptuje jejich aktuální stav, jak po kvantitativní, tak i kvalitativní stránce.¹⁰⁷ I zde se uplatní výjimka, kdy zcizitel za vady odpovídá, a to tehdy, nemá-li věc vlastnosti nabyvatelem výslovně vymíněné či zcizitelem výslovně deklarované.¹⁰⁸

Odpovědnost za vady nenastupuje dále za situace, kdy bude prokázáno, že k poškození věci došlo v důsledku chování nabyvatele, kdy tedy bude dána příčinná

¹⁰⁶ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1360.

¹⁰⁷ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1363.

¹⁰⁸ Dle § 501 OZ platí, že „přenechá-li se věc jak stojí a leží, neodpovídá zcizitel za její vady, ledaže věc nemá vlastnost, o níž zcizitel prohlásil, že ji má, nebo kterou si nabyvatel výslovně vymínil.“

souvislost mezi jednáním nabyvatele a vzniklou újmou. Do této skupiny náleží především případy, kdy k poškození došlo v důsledku špatného zacházení ze strany nabyvatele či nedodržení přiloženého návodu k použití.

Další kategorii tvoří věci prodávané za nižší cenu, u nichž bylo k vadnosti předmětu plnění přihlédnuto při stanovení jejich ceny. Po prodávajícím proto nelze požadovat, aby za tuto vadu nesl odpovědnost.¹⁰⁹

Prodávající však musí informovat kupujícího o vadnosti věci a o konkrétní vadě. Vyloučení odpovědnosti se nevztahuje ovšem na případy, kdy důvodem slevy nebyla vada věci, nýbrž např. posezónní výprodej, reklamní akce či doprodej staré kolekce. Zde se uplatní odpovědnost za vady v plném rozsahu.

Podobný režim jako pro věci prodávané se slevou platí pro věci použité.¹¹⁰ Prodávající tu neodpovídá za vady, které vznikly běžným užíváním zakoupené věci k stanovenému účelu (např. opotřebení pneumatik vozidla, vybledlý obal knihy). Za ostatní vady však odpovídá, nicméně pouze za ty, které existovaly na věci již při jejím převzetí kupujícím, resp. které se projeví během šesti měsíců od převzetí při aplikaci zákonné domněnky stanovené v § 616 odst. 4 OZ. O té bude pojednáno podrobněji níže. Pokud by se vada projevila později, musel by kupující prokázat, že existovala již při jejím převzetí.¹¹¹

Konečně lze jako příklad vyloučení odpovědnosti za vady uvést situaci, kdy předmět plnění vykazuje určitou vadu, ale tato vada nastala až po plnění, resp. přechodu nebezpečí na kupujícího, pokud jde o zákonnou odpovědnost, anebo po uplynutí zákonem stanovené či jednostranně poskytnuté záruční doby, pokud jde o záruční odpovědnost.

¹⁰⁹ § 619 odst. 2 OZ. „U věcí prodávaných za nižší cenu se záruka nevztahuje na vady, pro které byla nižší cena sjednána.“

¹¹⁰ § 619 odst. 3 OZ. „Jde-li o věci použité, neodpovídá prodávající za vady odpovídající míře používání nebo opotřebení, které měla věc při převzetí kupujícím.“ Použitou věc lze definovat jako věc, jež byla původním vlastníkem užívána, ale po určité době byla dána do prodeje, zpravidla určité provozovně specializované na prodej použitého zboží (bazary, obchody s oblečením označené jako „second hand“, antikvariáty aj.). Použité věci bývají prodávány za nižší cenu, než za jakou byly pořízeny s ohledem na míru jejich opotřebení.

¹¹¹ Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1836. Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.11.2008, sp.zn. 33 Odo 1300/2006.

7. Formy odpovědnosti za vady věci prodané

České občanské právo rozeznává dvě základní formy odpovědnosti za vady věci prodané. Jedná se o zákonnou a záruční odpovědnost za vady. Záruční odpovědnost lze dále třídit podle právního důvodu, na jehož základě odpovědnost vzniká, na zákonnou záruční odpovědnost, smluvní záruční odpovědnost a záruční odpovědnost založenou jednostranným prohlášením zcizitele.

Rozdíly mezi zákonnou a záruční odpovědností spočívají jednak v právním důvodu vzniku odpovědnosti, jednak v okruhu vad, na něž se odpovědnost vztahuje, rozhodující je však také výskyt vady v určitém časovém okamžiku či v určitém časovém období.

7.1. Zákonná odpovědnost za vady

Právním důvodem vzniku zákonné odpovědnosti za vady prodané věci je, jak lze již vyčíst ze samotného názvu, zákon. Vznik nastupuje automaticky ex lege, jakmile dojde k poskytnutí vadného předmětu plnění. Vztahuje se na všechny vlastnosti předmětu plnění, které po právu má mít, především jde o vlastnosti vymezené ve smlouvě nebo stanovené podpůrně zákonem, technickými normami či jinými předpisy. Zákonná odpovědnost kryje jen ty vady, které existovaly v době plnění, tj. v okamžiku odevzdání předmětu plnění zcizitelem a jeho převzetí nabyvatelem. Není přitom rozhodné, že se vada navenek projeví až později.¹¹²

V rámci prodeje zboží v obchodě je zákonná odpovědnost nazývána odpovědností za shodu s kupní smlouvou. Občanský zákoník výslovně stanoví, co se rozumí touto shodou, pokud tomu však není, nastupuje institut odpovědnosti za vady.¹¹³

¹¹² Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976. s. 130.

¹¹³ Bryxová, V. Uplatňování nároků z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě. Právní rádce 7/2009. s. 18 a násl.

7.2. Záruční odpovědnost za vady

7.2.1. Pojem a rozsah záruky

Záruční odpovědnost za vady vzniká na základě záruky, která může být buď založena zákonem (zákonná záruční odpovědnost), sjednána ve smlouvě (smluvní záruční odpovědnost) nebo poskytnuta zcizitelem v jednostranném záručním prohlášení. Chrání nabyvatele nejen, pokud jde o vady, které měl poskytnutý předmět v době plnění, ale zároveň i o ty, které se na prodané věci vyskytnou do stanovené či sjednané doby po převzetí věci kupujícím, v tzv. záruční době.

Pokud se týče okruhu vad, vztahuje se záruční odpovědnost na vady, na něž dopadá záruka. Toto je důležité zejména u záruky založené dohodou či jednostranným prohlášením, u nichž může být výslovně stanoveno, jaké vady jsou danou zárukou kryty a které nikoli.¹¹⁴

7.2.2. Zákonná záruka vs. smluvní záruka

Rozlišování zákonné a záruční odpovědnosti má význam zejména pro odpovědnost za vady při prodeji zboží v obchodě. Jak již bylo řečeno, záruka se vztahuje na vady, jež se na prodané věci vyskytnou po jejím převzetí kupujícím v záruční době.

Pokud se týče obecné úpravy kupní smlouvy, ráda bych poznamenala, že v rámci ustanovení týkajících se samotné kupní smlouvy chybí jakákoliv zmínka o záruce. Subsidiární povaha pravidel obecného závazkového práva, a to konkrétně ustanovení § 502 OZ, však pamatuje na možnost dohodnout odpovědnost i za ty vady koupené věci, které se vyskytnou po určité době po splnění, tedy i zde přichází záruční odpovědnost prodávajícího za vady v úvahu. Jedná se však o záruku smluvní, nikoli zákonnou, neboť ta není pro obecný typ kupní smlouvy předvídána.

Naopak pro prodej zboží v obchodě je záruční odpovědnost charakteristická. Velkého rozmachu se přitom poslední dobou dočkala zákonná záruční odpovědnost

¹¹⁴ Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976. s. 132 a násl.

s ohledem na novelizaci občanského zákoníku s účinností od 1. 1. 2003, provedenou v důsledku transpozice evropského práva do našeho právního řádu. Tato nachází svůj základ v ustanovení § 619 OZ a dále § 620 a 621 OZ, jež se zabývají délkou a během záruční doby.

Občanský zákoník také vymezuje případy, na něž se záruční odpovědnost nevztahuje vůbec. Dle ustanovení § 619 odst. 1 OZ tomu je tehdy, pokud předmětem koupě byly věci použité nebo věci, které se rychle kazí. Prodávající tak odpovídá jen za vady, které existovaly při převzetí věci.¹¹⁵ Jde tedy o již citovanou zákonnou odpovědnost za vady. Pouze z důvodu ucelenosti bych odkázala na výklad o odpovědnosti za vady věci použité výše uvedený, pokud jde o vyloučení odpovědnosti za vady vzniklé běžným opotřebením.

Zvláštní režim se uplatní také u věcí prodávaných s vadami, pro něž byla cena této věci snížena. Kupující zde má možnost záruku uplatnit, ovšem s výjimkou nároku ohledně vad, pro něž byla nižší cena sjednána.

Záruční odpovědnost je rovněž vyloučena, jde-li o opotřebení věci způsobené jejím obvyklým užíváním.¹¹⁶ V tomto případě je tedy nutné rozlišovat vadu výrobku a jeho životnost. Toto ustanovení bylo zavedeno shora uvedenou novelou občanského zákoníku č.136/2002 Sb. za účelem harmonizace českého práva s právem ES.¹¹⁷ Lze v něm spatřovat posílení postavení prodávajícího, po němž nelze spravedlivě požadovat, s ohledem na délku zákonné záruční doby, aby odpovídal za každé poškození prodané věci, které se v této době na ní vyskytne.

7.2.3. Záruční doba

Záruční doba je doba, po kterou prodávající odpovídá za to, že se na prodané věci nevyskytnou žádné vady. Začíná běžet převzetím věci kupujícím. Toto je významné v případech, kdy se okamžik uzavření smlouvy neshoduje s okamžikem převzetí (např. je-li zboží prodávajícím dopravováno kupujícímu na určené místo). V této souvislosti je žádoucí, aby datum převzetí bylo uvedeno na určitém dokladu (dodací list, potvrzení o

¹¹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.3.2004, sp.zn. 32 Odo 976/2002.

¹¹⁶ Dle § 619 odst. 2 věta první OZ „se záruka nevztahuje na opotřebení věci způsobené jejím obvyklým užíváním.“

¹¹⁷ Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1836.

převzetí), kterým kupující v případě potřeby snadno prokáže datum skutečného převzetí.

Pokud v kupní smlouvě bylo sjednáno nebo v záručním listě uvedeno, že koupená věc má být uvedena do provozu jiným podnikatelem než prodávajícím, začne záruční doba běžet až ode dne uvedení věci do provozu. Kupující je však povinen objednat uvedení do provozu nejpozději do tří týdnů od převzetí věci a včas a řádně poskytnout součinnost potřebnou k provedení služby.¹¹⁸

Pokud by v důsledku neodborné montáže nebo jiného neodborného uvedení věci do provozu vznikla vada, bude považována za vadu věci, pokud tato montáž nebo uvedení do provozu byly sjednány v kupní smlouvě a byly provedeny prodávajícím nebo jinou osobou na odpovědnost prodávajícího. V tomto případě nastupuje odpovědnost prodávajícího za tuto vadu. Vznik odpovědnosti prodávajícího bude následovat i tehdy, kdy montáž či jiné uvedení do provozu provedl kupující a vada vznikla na základě nesprávných pokynů uvedených v návodu k montáži nebo k uvedení věci do provozu.¹¹⁹

Délka záruční doby je odvislá od daného typu záruky. U záruky smluvní či stanovené jednostranným prohlášením záleží na vůli prodávajícího, jakou záruční dobu kupujícímu na daný předmět koupě poskytne, zejména s ohledem na jeho životnost.

Jinak je tomu ale v případě zákonné záruční odpovědnosti. Ta, jak bylo výše uvedeno, je předvídána pouze pro prodej zboží v obchodě. V souladu s právem ES byla novelou občanského zákoníku k 1. 1. 2003 prodloužena zákonná záruční doba, vztahující se na spotřební zboží, ze šesti na 24 měsíců. Zvláště je stanovena zákonná záruční doba u prodeje potravinářského zboží, kde činí osm dní, dále u prodeje krmiv, kde činí tři týdny, a u prodeje zvířat v délce šesti týdnů.¹²⁰

V souvislosti s prodloužením záruční doby, k němuž došlo zákonem č. 136/2002 Sb., vyvstávala otázka, v jakých případech má být aplikována stará úprava a kdy je třeba již použít úpravu novou. Řešení této otázky nalezneme v samotném zákoně, v jeho přechodných ustanoveních (čl. III). Dle staré úpravy se řídila odpovědnost za vady tehdy, pokud záruční doba začala běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, tj.

¹¹⁸ § 621 OZ.

¹¹⁹ § 623 OZ.

¹²⁰ Srov. § 620 odst. 1 OZ.

nejpozději 31. 12. 2002, pokud tedy nejpozději k tomuto datu kupující převzal věc nebo byla věc uvedena do provozu. Stará úprava měla být aplikována dále i pro věci použité.

Jiný režim však platil pro spotřební zboží, které bylo vyrobeno nejpozději do 31. 12. 2002 a k převzetí kupujícím či uvedení do provozu došlo do 31. 12. 2003. U těchto výrobků měl prodávající právo volby, jaké úpravě délku záruční doby podřídí. V každém případě byl povinen informovat kupujícího o této skutečnosti a uvést délku záruční doby na záručním listu či dokladu o zakoupení.¹²¹

Zboží vyrobené po 31. 12. 2002 již automaticky podléhalo delší záruční době.

U některých výrobků (potravin, mražené či vakuované výrobky, léky, drogistické zboží) zvláštní právní předpisy stanoví povinnost vyznačit na prodávané věci, jejím obalu nebo návodu k ní připojeném lhůtu, do níž musí být věc použita či spotřebována, tzv. expirační lhůtu. V těchto případech záruční doba skončí uplynutím této lhůty.¹²² Záruční lhůta však nikdy nemůže uplynout dříve, než skončí expirační lhůta. Pokud by v důsledku chování prodávajícího měla vypršet expirační lhůta dříve než zákonná záruční doba, např. daný výrobek byl dlouho skladován a k prodeji byl dán až těsně před uplynutím lhůty použitelnosti, odpovídá prodávající za vady po celou záruční dobu.¹²³

Tyto zákonem stanovené záruční lhůty nemohou být v žádném případě zkráceny, naopak nebrání nic tomu, aby byly prodlouženy. Především půjde o prodloužení záruční doby zvláštním právním předpisem, a to u věcí, jež jsou určeny k tomu, aby se jich

¹²¹ Čl. III odst. 4 zákona č. 136/2002 Sb. Srov. Fiala, J. Důsledky zákona č. 136/2002 Sb. pro určení odpovědnosti za vady věci při prodeji v obchodě. Právní zpravodaj 1/2003. s. 1 a násl.

¹²² § 620 odst. 1 věta druhá OZ ve spojení s § 616 odst. 2 věta druhá OZ: „U potravin musí být vyznačeno datum minimální trvanlivosti, a jde-li o potraviny podléhající rychlé zkáze, datum použitelnosti.“ Minimální trvanlivost a použitelnost je definována zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPTV“). Bližší podmínky upravuje vyhláška Ministerstva zemědělství č. 113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků (dále „VPTV“).

„Datum minimální trvanlivosti je datum vymežující minimální dobu, po kterou si potravina zachovává své specifické vlastnosti při dodržování skladovacích podmínek a zároveň splňuje požadavky zdravotní nezávadnosti. Datem použitelnosti je datum ukončující dobu, po kterou si potravina podléhající rychle zkáze, při dodržování skladovacích podmínek, zachovává své specifické vlastnosti a splňuje požadavky na zdravotní nezávadnost a po které nesmí být uváděna do oběhu.“ Srov. § 2 písm. p) a q) ZPTV.

„Datum minimální trvanlivosti se uvádí slovy *„Minimální trvanlivost do“* s udáním dne, kalendářního měsíce a roku ukončení této doby v uvedeném pořadí. Datum použitelnosti se uvádí slovy *„Spotřebujte do“* s udáním dne a měsíce, popřípadě též roku“. Srov. § 6 odst. 1 a odst. 5 VPTV.

¹²³ Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1801, 1841.

užívalo po delší dobu (např. automobily, televizory apod.). Takovéto prodloužení záruční doby se může týkat jak celé věci, tak i jen některé její součásti.

Dalším případem prodloužení záruční doby je možnost prodávajícího poskytnout kupujícímu záruku přesahující rozsah záruky stanovené občanským zákoníkem prohlášením v záručním listě. Jde o jednostranný právní úkon, k jehož platnosti se vyžaduje písemná forma. Prohlášení prodávajícího se může týkat nejen prodloužení stanovené záruční doby, ale také rozšíření okruhu práv kupujícího a dalších skutečností. Podmínky záruky se vyznačí v záručním listě.¹²⁴

Poslední možností je prodloužení na základě dohody smluvních stran. Dané právo vyplývá z ustanovení § 502 OZ. Zákon pro takové ujednání mezi kupujícím a prodávajícím nepředepisuje žádnou formu. Strany tedy mají možnost uzavřít ji písemně či ústně při dodržení nezbytných náležitostí, které jsou pro platnost právních úkonů obecně vyžadovány. Prodávající je však povinen kupujícímu vydat písemné potvrzení, jež bude vystihovat obsah dohody a které v případě sporu slouží jako důkazní materiál.

7.2.4. Záruční list

Záruční listem se rozumí listina, v níž jsou obsaženy údaje týkající se rozsahu a podmínek poskytnuté záruky. Prodávající je povinen kupujícímu vydat záruční list, ovšem jen na požádání. Tuto povinnost má i v případě, že nejde o prodlouženou záruční lhůtu. Povinnost vydat záruční list vyplývá nejen z občanského zákoníku, ale i ze zákona o ochraně spotřebitele.¹²⁵ Odmítnutí vydání záručního listu lze kvalifikovat jako správní delikt v souladu s § 24 odst. 7 písm. k) ZOS, za který může být uložena Českou obchodní inspekcí pokuta až do výše 1.000.000,- Kč (§ 24 odst. 9 písm. a) ZOS). Nevydání záručního listu však nemá vliv na platnost zákonné záruky.

Ustanovení § 621 odst. 3 OZ podrobně vymezuje obligatorní náležitosti, které musí záruční list obsahovat. Je-li prodávajícím fyzická osoba, musí být uvedeno její jméno, příjmení a bydliště, jde-li o právnickou osobu, uvádí se název nebo obchodní firma prodávajícího, jeho identifikační číslo a adresa sídla.

¹²⁴ § 620 odst. 5 OZ. Srov. Švestka, J. a kol. Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1613.

¹²⁵ § 620 odst. 3 OZ. Dle § 15 odst. 2 ZOS „V případech stanovených zákonem je prodávající povinen řádně vyplnit záruční list.“

Prodávající je dále povinen řádně informovat kupujícího o obsahu poskytované záruky a uvést její rozsah, podmínky, dobu platnosti a způsob, jakým je možno uplatnit nároky z ní plynoucí. Obvykle tak činí právě v záručním listě.¹²⁶

Závěrem lze doporučit, aby na záručním listě bylo vyznačeno datum prodeje, resp. převzetí a připojeno razítko a podpis prodávajícího či jiné osoby oprávněné jednat jeho jménem.

Občanský zákoník dále stanoví, že pokud je to vzhledem k povaze věci možné, není třeba záruční list vystavovat, nýbrž stačí vydání dokladu o zakoupení věci, v němž budou všechny požadované údaje uvedeny. Tento případ nastane zejména při koupi potravinářského zboží či oblečení, kde by zřejmě nebylo myslitelné dožadovat se vydání záručního listu.

Z § 16 odst. 1 ZOS lze dovodit, že prodávající je povinen v dokladu vedle vlastních identifikačních údajů uvést také, o jaký výrobek se jedná, datum prodeje výrobku a jeho cenu. Prodávají-li se použité výrobky, výrobky s vadou nebo takové, jejichž užitné vlastnosti jsou jinak omezeny, musí být tyto skutečnosti v dokladu jasně vyznačeny. Uvedeno musí být také datum a místo dodání, provádí-li prodávající pro kupujícího následnou dodávku zakoupeného zboží.

Jak lze ze systematického členění občanského zákoníku dovodit, výše uvedené se uplatňuje v rámci zákonné záruky stanovené pro prodej zboží v obchodě. V tomto případě má záruční list spíše deklaratorní povahu, kdy pouze osvědčuje skutečnosti vyžadované zákonem. Domnívám se však, že shora uvedené zvláštní požadavky na záruční listiny je možné aplikovat i na záruky založené jednostranným prohlášením. Tyto jsou poskytovány nad zákonem stanovený rámec a tím spíše je u nich třeba podrobně vymezit jejich rozsah a podmínky jejich uplatnění. Často bývají nazývány konstitutivními zárukami.

¹²⁶ § 620 odst. 4 OZ. Srov. § 13 ZOS.

8. Právní důsledky spojené s odpovědností za vady věci prodané

Jak již bylo řečeno, porušení povinnosti prodávajícího poskytnout kupujícímu bezvadný předmět plnění má za následek vznik odpovědnostního právního vztahu, z něhož plynou prodávajícímu nové povinnosti a kupujícímu nová práva. A právě práva vyplývající z tohoto vztahu představují právní důsledky spojené s odpovědností za vady.

Pro přehlednost bych se touto problematikou zabývala nejprve v rámci úplatných závazkových vztahů, následně u kupní smlouvy obecně a poté samostatně u prodeje zboží v obchodě, jehož úprava je vzhledem ke specifčnosti tohoto typu kupní smlouvy rozpracována mnohem detailněji.

8.1. Práva plynoucí z obecné odpovědnosti za vady

Úprava práv z odpovědnosti za vady se nachází jednak v § 507 odst. 1 OZ, jenž se vztahuje na úplatné závazkové právní vztahy, a dále v § 597, který již upravuje samotnou kupní smlouvu.

Pro určení práv z odpovědnosti za vady je rozhodující zejména povaha a rozsah vady. Základním kritériem je, zda jde o vadu odstranitelnou či nikoliv. Je-li vada odstranitelná, může se nabyvatel domáhat následujících práv:

- přiměřené slevy z ceny,
- opravy věci, nebo
- doplnění toho, co chybí.

Nabyvatel může podle své volby požadovat buď odstranění vady, ať již formou opravy věci či doplněním toho, co chybí, nebo přiměřenou slevu z ceny.

V případě vad neodstranitelných přistupuje ke kritériu odstranitelnosti a neodstranitelnosti vady ještě další hledisko, které spočívá v tom, zda je věc možné užívat dohodnutým způsobem nebo řádně.

Je-li vada neodstranitelná, ale věc je možné užívat dohodnutým způsobem nebo řádně, může se nabyvatel domáhat pouze přiměřené slevy z ceny. O tyto případy půjde především tehdy, pokud se nabyvateli nepodaří prokázat, že mu vada brání užívat věc daným způsobem.

Pokud je vada neodstranitelná a věc v důsledku této vady nelze užívat dohodnutým způsobem nebo řádně, je kupující oprávněn:

- požadovat přiměřené snížení kupní ceny, nebo
- odstoupit od smlouvy.¹²⁷

O něco jiná situace nastává, pokud jde úpravu obsaženou v § 597 odst. 1 OZ, která je speciální ve vztahu k § 507 odst. 1 OZ. § 597 OZ úzce souvisí s ustanovením § 596 OZ, které prodávajícímu ukládá povinnost upozornit kupujícího na vady předmětu koupě, pokud o nich ví. Tuto povinnost má splnit již při sjednávání kupní smlouvy, přičemž upozornění se musí týkat určité konkrétní vady, nikoli pouze odkazem, že věc je vadná. Pokud kupující i přes upozornění smlouvu uzavře, projeví svůj souhlas s tím, aby předmětem kupní smlouvy byla vadná věc, a prodávající tedy za tuto vadu odpovědnost nenese.¹²⁸

§ 597 OZ postihuje vady existující v době převzetí věci kupujícími, o nichž prodávající v rozporu s § 596 OZ kupujícího opomenul informovat. Pro vznik odpovědnosti však není určující, zda prodávající o takové vadě věděl, protože se jedná o objektivní odpovědnost. Rovněž vzniku odpovědnosti nebrání skutečnost, že se vada projevila až po převzetí věci kupujícími, důležité je, že k tomuto okamžiku již existovala. Kupujícímu náleží následující práva:

- právo požadovat přiměřenou slevu ze sjednané ceny – v podstatě v případě jakékoli vady, ať odstranitelné, tak i neodstranitelné, bez ohledu na to, zda tato vada brání užívat věc sjednaným způsobem či řádně nebo nikoli

¹²⁷ § 507 odst. 1 OZ.

¹²⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.5.1969, sp.zn. 2 Cz 16/69.

- právo odstoupit od smlouvy – jde-li o vadu, pro niž věc nelze užívat sjednaným způsobem či řádně.¹²⁹ Od smlouvy lze také odstoupit, jestliže se ukáže nepravdivým ujištění prodávajícího kupujícímu, že předmět koupě má určité vlastnosti, zejména vlastnosti kupujícím vymíněné, nebo že je bez vad.¹³⁰

V souvislosti s výkladem o povinnosti prodávajícího upozornit kupujícího na vady věci je třeba připomenout význam zjevných vad. U nich zásadně nelze nárok z odpovědnosti za vady uplatňovat. Důvodem toho je, že takové vady lze snadno zjistit, a proto lze mít důvodně za to, že kupující uzavíral danou smlouvu s vědomím existence takových vad. V tomto postupu lze tedy spatřovat souhlas kupujícího s koupí vadného předmětu kupní smlouvy. Tento závěr však nic nemění na obecné povinnosti prodávajícího upozornit kupujícího na veškeré vady.¹³¹

8.2. Práva plynoucí z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě

Úprava odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě se vyznačuje určitými odchylkami od obecné úpravy v rámci kupní smlouvy. Setkáváme se tu s pojmem shody s kupní smlouvou, jenž je příznačný pro odpovědnost zákonnou. U záruční odpovědnosti dominuje odpovědnost vznikající přímo ex lege. Rovněž kupujícímu přísluší jednotlivá práva v závislosti na tom, zda jde o zákonnou či záruční odpovědnost.

¹²⁹ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1573 a násl.

¹³⁰ § 597 odst. 2 OZ. Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.10.2002, sp.zn. 33 Odo 627/2002. V daném sporu šlo o prodej ojetého osobního automobilu, kdy prodávající ujistil kupujícího při uzavírání smlouvy, že automobil byl vyroben v roce 1985. Stejný rok výroby byl uveden také na faktuře sepsané při uzavírání smlouvy, v technickém průkazu a v záznamu o technickém stavu vozidla. Později však bylo zjištěno, že skutečným rokem výroby je rok 1981, nikoli 1985. Kupující proto odstoupil od smlouvy. Nejvyšší soud rozhodl, že v daném případě nelze posuzovat odstranitelnost vady ani její vliv na řádné užívání vozu, neboť je třeba aplikovat § 597 odst. 2 OZ, který toto jako podmínku pro odstoupení od smlouvy nevyžaduje.

¹³¹ Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s.196

8.2.1. Práva kupujícího ze zákonné odpovědnosti

U zákonné odpovědnosti, pro niž je charakteristický rozpor s kupní smlouvou v době převzetí věci, i když se tento rozpor projeví až dodatečně, je kupující oprávněn požadovat po prodávajícím bezplatné a neprodlené uvedení věci do stavu odpovídajícího kupní smlouvě, a to:

- formou výměny věci za jinou, nebo
- její opravou,

příčemž platí, že volba způsobu nápravy přísluší kupujícímu. Pokud by takový postup nebyl možný (např. prodávající nemá k dispozici již jiný nezávadný kus), je kupující oprávněn:

- požadovat přiměřenou slevu z ceny věci, nebo
- od smlouvy odstoupit.

Výše uvedená práva může kupující uplatňovat pouze za předpokladu, že před převzetím věci o rozporu s kupní smlouvou nevěděl a že tento rozpor sám nezpůsobil.¹³²

Tato práva lze dále uplatňovat tehdy, pokud se rozpor s kupní smlouvou projeví během šesti měsíců ode dne převzetí věci. V tomto případě nastupuje vyvratitelná právní domněnka, podle níž vada, která se projeví během prvních šesti měsíců od převzetí věci kupujícím, se považuje za vadu existující již při jejím převzetí, a to za předpokladu, že to neodporuje povaze věci nebo se neprokáže opak.¹³³ Důsledkem tohoto postupu pak je, že pokud prodávající neprokáže, že zboží prokazatelně nemohlo mít nebo nemělo vady v okamžiku prodeje, kupující může uplatnit zákonnou odpovědnost za vady a nárokovat podle své volby jednotlivá práva přiznána mu zákonem pro tento případ.

¹³² § 616 odst. 3 OZ.

¹³³ § 616 odst. 4 OZ. Srov. Frk, P. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle § 616 občanského zákoníku. Bulletin advokacie 11-12/2006. s 73.

O obsahu jednotlivých, výše uvedených práv ze zákonné odpovědnosti bude pojednáno následně v rámci kapitoly o právech kupujícího ze záruční odpovědnosti. Na tomto místě bych však ráda – z důvodu zachování systematického členění této kapitoly na práva uplatňující se u zákonné a záruční odpovědnosti - zmínila odchylku u vad věci použitých či věci prodávaných za nižší cenu z důvodu vadnosti předmětu koupě, pokud jde o nárok na výměnu věci. V těchto případech z logiky věci není jejich výměna možná, proto zákonodárce zakotvil v § 624 OZ, že namísto výměny věci je kupující oprávněn žádat přiměřenou slevu z ceny.

8.2.2. Práva kupujícího ze záruční odpovědnosti

Pokud jde o záruční odpovědnost, závisí nároky z ní plynoucí na tom, zda jde o vadu odstranitelnou či nikoliv. U vady odstranitelné má kupující následující nároky:

- právo na bezplatné, včasné a řádné odstranění vady
- právo na výměnu vadné věci nebo její součásti, týká-li se vada jen součásti věci
- právo požadovat přiměřenou slevu z ceny věci
- právo od smlouvy odstoupit.

Volba práva není ovšem odvislá od vůle kupujícího. Zákon striktně stanoví pravidla pro uplatnění jednotlivých nároků kupujícího.

Kupující má primárně právo na odstranění vady. Bezplatné odstranění vady znamená, že prodávající ani jiný podnikatel, který byl určen k provádění oprav, nejsou oprávněni požadovat po kupujícím úhradu jakýchkoli nákladů vynaložených na provedení takové opravy.¹³⁴ Proávající není oprávněn požadovat náhradu ani tehdy, došlo-li v důsledku odstranění vady ke zhodnocení opravované věci, např. byla-li namontována modernější součástka. V daném případě se nejedná o bezdůvodné obohacení na straně kupujícího.

¹³⁴ Náklady na odstranění vady se rozumí zejména cena náhradního dílu, náklady spojené s přepravou vadné věci či dodávkou náhradních dílů, vynaložená práce apod. Srov. Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1849.

Pokud se týče řádného odstranění vady, platí, že prodávající je povinen provést záruční opravu s veškerou odbornou péčí takovým způsobem, aby věc měla po opravě takové vlastnosti, jaké má mít věc bez vady. Posouzení, jaký způsob opravy za tím účelem zvolí, přísluší prodávajícímu.¹³⁵

Při posuzování podmínky včasnosti je třeba přihlédnout vždy k okolnostem každého jednotlivého případu, zejména k charakteru vady a náročnosti jejího odstranění. Občanský zákoník však konkrétní lhůtu nestanoví. Naštěstí na tuto situaci pamatuje zákon o ochraně spotřebitele, který ukládá prodávajícímu povinnost odstranit vadu bez zbytečného odkladu s tím, že nejpozději musí být vada odstraněna ve lhůtě 30 dnů ode dne uplatnění reklamace, popřípadě v dohodnuté delší lhůtě. Pokud by se tak nestalo, stává se vada subjektivně neodstranitelnou.¹³⁶

Odstranění vady věci její opravou má význam také pro běh záruční doby. Převzetí věci do opravy má za následek stavění běhu záruční doby. Dle § 627 odst. 1 věta první OZ se běh záruční doby zastavuje uplatněním práva z odpovědnosti za vady a znovu počíná běžet až okamžikem, kdy po skončení opravy byl kupující povinen věc převzít.

Místo práva na odstranění vady je kupující oprávněn domáhat se výměny věci. Toto právo mu ovšem přísluší jen za předpokladu, že tento postup není neúměrný vzhledem k charakteru vady. Zde bude nutno zohlednit zejména hodnotu nové věci a hodnotu případné opravy, také rozsah vady či náročnost jejího odstranění.

Pokud se týče samotné výměny vadné věci, kupující není oprávněn k tomu, aby mu prodávající vyměnil vadný výrobek za zcela jiný. Přísluší mu právo na výměnu za takovou věc, která bude značkou, typem, provedením apod. odpovídat té původní. Přitom však drobné odchylky mezi původně odevzdanou a novou, vyměňovanou věcí, k nimž dochází v důsledku inovací výrobku, nebrání uplatnění práva na výměnu.¹³⁷ Výše uvedené vyplývá z faktu, že k výměně dochází v rámci existujícího závazku, který výměnou nezaniká, proto i předmět plnění by měl zůstat typově shodný. Stejně jako v případě opravy i zde je povinen prodávající provést výměnu v přiměřené lhůtě.

¹³⁵ Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1848.

¹³⁶ § 19 odst. 3 ZOS.

¹³⁷ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.12.1982, sp.zn. Cpj 40/82.

Také u výměny věci za jinou je třeba věnovat pozornost běhu záruční doby. Výměna má na její běh zásadní vliv. Výměnou věci totiž dochází k přerušení běhu záruční doby, která od předání nové věci kupujícímu začíná běžet znovu od začátku.¹³⁸

Teprve nepřichází-li v úvahu ani odstranění vady, např. pro příliš vysoké náklady opravy, ani výměna věci, je-li daná věc již vyprodána, vzniká kupujícímu nárok na přiměřenou slevu z ceny nebo na odstoupení od smlouvy.¹³⁹ Volba mezi těmito nároky je ponechána na kupujícím.

Pokud jde o nárok na slevu z ceny, vyvstává otázka, o kolik by cena měla být snížena a z jaké hodnoty věci by mělo určení výše slevy vycházet, zda z hodnoty, jež měla zakoupená věc v době jejího prodeje či v době, kdy je nárok uplatňován. Zásadně platí, že rozhodující je cena platná v době uzavření smlouvy, především uvážíme-li, že hlavním cílem institutu odpovědnosti za vady je obnovení stavu podle původního závazkového vztahu.

Základním vodítkem pro stanovení přiměřené výše slevy je porovnání ceny věci bez vady se skutečnou hodnotou, kterou má věc dodaná s vadami. Dle judikatury českých soudů je však třeba rovněž přihlídnout k povaze a rozsahu vady a zhodnotit, do jaké míry komplikuje užívání věci, snižuje její životnost a zhoršuje její vzhled.¹⁴⁰

Posledním z nároků kupujícího je odstoupení od smlouvy. Odstoupení od smlouvy je jednostranným adresovaným právním úkonem. Jeho účinky tak nastávají v okamžiku, kdy projev vůle kupujícího o tomto odstoupení došel prodávajícímu. Z hlediska formy lze doporučit učinit tento úkon v písemné formě pro předejití případných rozporů.

Pokud se týká samotných účinků odstoupení, odstoupením se smlouva ruší od počátku (účinky *ex tunc*). Kupující tedy ztrácí své vlastnické právo k prodané věci a je povinen prodávajícímu tuto věc vrátit. Prodávajícímu z odstoupení vzniká povinnost vrátit kupujícímu zaplacenou kupní cenu. Vracena musí být celá kupní cena, prodávající

¹³⁸ § 627 odst. 2 OZ.

¹³⁹ Dle § 622 odst. 1 OZ stanoví, že „jde-li o vadu, kterou lze odstranit, má kupující právo, aby byla bezplatně, včas a řádně odstraněna, a prodávající je povinen vadu bez zbytečného odkladu odstranit. Není-li to vzhledem k povaze vady neúměrné, může kupující požadovat výměnu věci, nebo týká-li se vada jen součástí věci, výměnu součástí. Není-li takový postup možný, může kupující žádat přiměřenou slevu z ceny věci nebo od smlouvy odstoupit.“

¹⁴⁰ Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Páté, jubilejní a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 101. Srov. Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.12.1982, sp.zn. Cpj 40/82.

není oprávněn ponechat si určitou část odpovídající případnému opotřebení věci v důsledku užívání kupujícím. Obě výše uvedené povinnosti jsou vzájemně podmíněny, proto by nebylo možno v potenciálním soudním sporu rozhodnout pouze o jedné z nich, aniž by byla projednána druhá.¹⁴¹

U vad neodstranitelných hraje svou roli ještě skutečnost, zda vada brání či nebrání tomu, aby věc mohla být užívána řádně jako věc bez vady. Jde-li o vadu neodstranitelnou, která brání řádnému užívání věci, má kupující:

- právo na výměnu této věci, nebo
- právo od smlouvy odstoupit.

Právo volby mezi těmito alternativami náleží kupujícímu. Stejná práva přísluší kupujícímu i v případě vady odstranitelné, která však nebyla odstraněna včas, a dále v případě odstranitelných vad, pro jejichž opětovné vyskytnutí po opravě nebo pro větší počet vad nelze věc řádně užívat.¹⁴² Vymezení těchto pojmů bylo provedeno již výše.

V případě vady neodstranitelné, jež však nebrání řádnému užívání věci, vzniká kupujícímu:

- právo na výměnu věci
- právo na přiměřenou slevu z ceny
- právo odstoupit od smlouvy.

Primárně je kupující oprávněn požadovat výměnu věci. Nevyužije-li tohoto práva, má možnost volby mezi slevou z ceny a odstoupením od smlouvy.¹⁴³

Závěrem bych ráda zdůraznila, že pokud nastanou skutečnosti zakládající prodávajícímu odpovědnost za vady, je kupující oprávněn uplatnit pouze ta práva, která jsou předvídána občanským zákoníkem. Pokud se kupující např. rozhodne, že si nechá

¹⁴¹ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008. s. 1617.

¹⁴² § 622 odst. 2 OZ.

¹⁴³ § 622 odst. 3 OZ.

opravit poškozenou věc na své náklady, a poté po prodávajícím požaduje jejich úhradu, nebude taková reklamáce úspěšná.¹⁴⁴

Za účelem posílení právního postavení kupujícího při prodeji zboží v obchodě bylo novelou občanského zákoníku s účinností od 1. 1. 2003 vloženo nové ustanovení § 627 odst. 3, podle něhož jsou neplatná jakákoli ujednání mezi prodávajícím a kupujícím uzavřená před uplatněním práva z odpovědnosti za vady, která by znamenala zánik či omezení těchto práv. Zákon tedy chrání kupujícího před jednáním prodávajícího, jímž by byl kupující zbaven svých práv z odpovědnosti za vady předem. Kupující se však svých práv může vzdát tím, že je neuplatní.

8.3. Další právní důsledky spojené s odpovědností za vady věci prodané

8.3.1. Nárok na náhradu nákladů

Podle § 598 OZ má kupující nárok na úhradu nutných nákladů, které mu vznikly v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady. Zaprvé je nutné zodpovědět otázku, náhradu jakých nákladů lze nárokovat. V souladu s teorií i soudní praxí je prodávající povinen nahradit pouze účelně vynaložené náklady, kterých bylo skutečně třeba k uplatnění práv kupujícího. Především půjde o náklady spojené s přepravou věci prodávajícímu (poštovné, balné, jízdné apod.) a její demontáží, vyloučené nejsou ani náklady odborné prohlídky potřebné ke zjištění vady, kdy je třeba odhalit skutečnou příčinu závady.¹⁴⁵

V této souvislosti bych ráda připomněla rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.6.2002, sp.zn. 33 Odo 473/2001, dle kterého v rámci náhrady dle § 598 OZ nelze uplatňovat nárok na náhradu nákladů vynaložených kupujícím na odstranění vady koupené věci. Rovněž náhrady nákladů soudního řízení se nelze domáhat dle tohoto ustanovení, neboť se jejich úhrada řídí relevantními ustanoveními zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.¹⁴⁶

¹⁴⁴ Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7.11.2005, sp.zn. 10 Co 42/2004.

¹⁴⁵ Např. je reklamován únik chladicí kapaliny u vozidla, přičemž příčin tohoto úniku může být vícero. Proto je nutné provést řadu testů, které skutečnou příčinu odhalí. Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.6.2002, sp.zn. 33 Odo 473/2001.

¹⁴⁶ Srov. Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s.1737.

Dále je třeba objasnit podmínky úspěšného uplatnění tohoto nároku s ohledem na časový horizont. Na danou problematiku dopadá jednak ustanovení § 509 OZ, jde-li o generální úpravu úplatných závazkových vztahů, v rámci obecných ustanovení o kupní smlouvě je příslušný § 599 odst. 2 OZ. Prodej zboží v obchodě však samostatnou úpravu neobsahuje, proto je třeba aplikovat subsidiárně obecná pravidla.

Podíváme-li se na znění § 599 odst. 2 OZ, zjistíme, že je kupující povinen oznámit tyto náklady prodávajícímu ve lhůtě určené pro vytknutí vad. Tato lhůta je však odlišná od lhůty upravené v rámci prodeje zboží v obchodě, kde je namísto šesti měsíců stanovena lhůta 24 měsíců. Aplikace § 599 odst. 2 OZ by tak měla za následek nemožnost uplatnit vůči prodávajícímu nárok na náhradu nákladů vzniklých v důsledku reklamace vady na věci, jež se vyskytla až po uplynutí šesti měsíců od jejího převzetí. S tímto závěrem nelze souhlasit, proto se domnívám, že je na tomto místě nezbytná aplikace § 509 odst. 1 OZ, který stanoví, že nárok na náhradu nákladů musí být uplatněn do jednoho měsíce po uplynutí doby určené k jejich vytknutí. Pokud by tak kupující neučinil, ztratil by nárok úspěšně uplatnit jejich náhradu žalobou u soudu, přičemž žalobu je třeba podat ve lhůtě tří let od uplatnění nároku na náhradu nákladů.

Pokud se týká výše uvedeného, dle mého názoru bylo příčinou uvedených nesrovnalostí prodloužení záruční doby u prodeje zboží v obchodě v souvislosti s novelou občanského zákoníku k 1. 1. 2003. Zákonodárce však již opomněl reagovat na toto prodloužení úpravou lhůt pro uplatnění nároku na náhradu nákladů.

Závěrem lze říci, že nárok na náhradu nákladů tvoří neoddělitelnou součást odpovědnosti za vady, nelze se ho tedy domáhat z titulu náhrady škody.

8.3.2. Nárok na náhradu škody

Občanský zákoník v ustanovení § 600 výslovně stanoví, že „uplatněním práv z odpovědnosti za vady není dotčeno právo na náhradu škody.“ Jedná se o samostatné a zcela odlišné instituty s vlastními pravidly upravujícími jejich vznik, uplatnění či promlčení.¹⁴⁷ Souběh těchto dvou institutů nastává v případě, kdy v důsledku vady věci

¹⁴⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.2.2007, sp.zn. 33 Odo 402/2005.

koupené vznikla kupujícímu škoda, která může spočívat nejen ve škodě na majetku, včetně ztráty ušlého zisku, ale i na zdraví či životě.¹⁴⁸

Právo na náhradu škody může být založeno jednak splněním předpokladů obecné odpovědnosti za škodu podle § 420 OZ, o nichž bylo pojednáno již dříve. Daná problematika je však upravena také zvláštním právním předpisem, zákonem č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem, v platném znění (dále jen „ZOŠV“). Vztah těchto dvou právních předpisů je ovládán zásadou speciality a subsidiarity.¹⁴⁹ Úprava obsažená v ZOŠV má přednost před ustanoveními občanského zákoníku. Ta se však použijí podpůrně. § 10 odst. 2 ZOŠV dále zakotvuje právo volby poškozeného, zda uplatní svůj nárok na náhradu škody dle zvláštního zákona či občanského zákoníku.

Odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem dle ZOŠV je založena na objektivním principu s možností liberace. Zákon obsahuje taxativní výčet liberačních důvodů, na základě nichž je možné se odpovědnosti zprostit. Tím se výrazně odlišuje od odpovědnosti dle § 420 OZ, kde je striktně vyžadováno zavinění.

Ke vzniku odpovědnosti se vyžaduje splnění několika předpokladů, jež jsou však přísnější než u § 420 OZ. Těmi jsou existence vady výrobku, existence škody a příčinná souvislost mezi vadou výrobku a škodou. Zákon jednotlivé předpoklady definuje a detailněji rozvádí. Dle ustanovení § 4 je „vadným takový výrobek, jestliže z hlediska bezpečnosti jeho užití nezaručuje vlastnosti, které lze od něj oprávněně očekávat.“ Pokud jde o škodu, ta může spočívat ve škodě na zdraví, usmrcení či věcné škodě.¹⁵⁰

Důležitou roli hraje také výše škody, kdy je nezbytné, aby škoda byla vyšší než 500 EUR. Dle § 6 ZOŠV se poškozenému hradí škoda pouze v částce převyšující 500 EUR. Je-li škoda nižší, náhrada poškozenému nepřísluší. U vyšší škody se částka 500 EUR z poskytované náhrady odečítá.

Další zvláštnost spočívá v odpovědném subjektu. Ten je označován jako výrobce, nicméně tento pojem je vykládán velmi široce. Nejčastěji půjde o výrobce, dovozce či prodejce, v § 2 ZOŠV nalezneme rovněž zákonnou definici.

¹⁴⁸ Např. při provozu vozidla, jehož určitá součástka je vadná, došlo k poškození (zničení) motoru a případně v důsledku ztráty ovladatelnosti vozidla i ke škodě na zdraví pasažérů.

¹⁴⁹ § 10 odst. 1 ZOŠV.

¹⁵⁰ Hulva, T. Ochrana spotřebitele. Praha: ASPI Publishing, 2005. s. 102 a násled.

U daného institutu je třeba se věnovat i otázce promlčení. Nárok na náhradu škody se promlčuje ve lhůtě tří let ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě, o vadě výrobku a o totožnosti výrobce. Jde tedy o subjektivní promlčecí lhůtu. Objektivní promlčecí lhůta upravena není, naproti tomu zákon poskytuje prekluzivní lhůtu 10 let, jež počíná běžet okamžikem uvedení výrobku na trh a v důsledku jejíhož uplynutí nárok na náhradu škody zaniká.¹⁵¹

Pokud bych se měla zabývat otázkou, zda je pro poškozeného výhodnější postupovat dle tohoto zvláštního zákona či dle OZ, je třeba s ohledem na okolnosti konkrétního případu posoudit, zda jsou splněny všechny předpoklady té či oné odpovědnosti, přičemž důkazní břemeno nese vždy poškozený. V rámci zvláštního zákona bývá problém s prokazováním existence vady definované v § 4 ZOŠV. Naopak u obecné odpovědnosti za škodu značné potíže vyvstávají v souvislosti se zaviněním, kdy hrozí možnost exkulpace škůdce. Navíc pokud by od vzniku škody uplynuly více než tři roky, musel by poškozený prokazovat zavinění ve formě úmyslu.¹⁵²

S ohledem na výše uvedené lze stručně shrnout, že pokud jde o škody na zdraví či životě a dosud neuplynula desetiletá prekluzivní lhůta, je výhodnější postupovat dle ZOŠV. Tuto úpravu lze využít i u škod na majetku, pokud reálně hrozí vyvinění škůdce nebo již uplynula promlčecí lhůta stanovená občanským zákoníkem. V ostatních případech lze doporučit uplatnit nárok dle obecné úpravy vzhledem k tomu, že je třeba mít na paměti omezení náhrady škody hranicí 500 EUR.¹⁵³

Pro účely této práce je však důležité, že nároky kupujícího plynoucí z odpovědnosti za vady výrobku nevylučují jeho nárok na náhradu škody, a to i bez ohledu na to, zda práva z odpovědnosti za vady byla či nebyla uplatněna.¹⁵⁴ Oba nároky jsou tedy samostatné a mohou existovat paralelně vedle sebe. Práv z odpovědnosti za vady se však nelze domáhat z titulu náhrady škody.¹⁵⁵

¹⁵¹ § 9 a 9a ZOŠV.

¹⁵² Dle § 106 odst. 1 a 2 OZ se nárok na náhradu škody dle § 420 OZ promlčuje po dvou letech ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, nejpozději však za tři roky, a v případě škody způsobené úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

¹⁵³ Hulva, T. Právo ochrany spotřebitele. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006. s. 88, 89.

¹⁵⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.8.2000, sp.zn. 25 Cdo 2504/98.

¹⁵⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.4.2007, sp.zn. 33 Odo 320/2005, ze dne 28.1.2004, sp.zn. 32 Odo 752/2002 a ze dne 30.8.2005, sp.zn. 25 Cdo 1612/2004. V posledním rozhodnutí šlo o koupi domu, který však vykazoval vady spočívající v nedostatečné izolaci, nekvalitním betonem, nekvalitně

9. Uplatnění práv z odpovědnosti za vady věci prodané

Úspěšné uplatnění práv z odpovědnosti za vady předpokládá splnění notifikační povinnosti ze strany kupujícího spočívající ve vytknutí (oznámení) vady prodávajícímu. V praxi je často používán také pojem reklamace, který je upřednostňován při uplatňování práv z odpovědnosti za vady věci prodané v obchodě. Nicméně v obou případech jde o jednostranný právní úkon kupujícího adresovaný prodávajícímu, který musí splňovat řadu náležitostí, aby mohl být považován za oprávněný. Za tím účelem je třeba zkoumat následující hlediska:

- čas
- místo
- obsah
- forma
- subjekt.

9.1. Lhůta pro vytknutí vad

Pokud jde o časové hledisko, zákon stanoví dvě lhůty, v nichž je kupující povinen vytknutí vad provést. Obecně platí, že je kupující povinen vytknout vady bez zbytečného odkladu.¹⁵⁶ Lhůta „bez zbytečného odkladu“ představuje pouze lhůtu pořádkovou, její nedodržení nemá tudíž pro kupujícího žádné právní následky.

Druhá lhůta je však svou povahou prekluzivní. Pokud tedy kupující v této době vadu nevytkne, právo z odpovědnosti za vady zanikne. Zároveň je lhůtou hmotněprávní, proto je k jejímu splnění nezbytné, aby projev vůle kupujícího, kterým vytká danou vadu, došel prodávajícímu nejpozději poslední den této lhůty.

Uplatnění vady nemusí být směřováno přímo prodávajícímu. Notifikační povinnost je splněna i tehdy, jsou-li vady kupujícím vytknuty v návrhu na zahájení občanského

provedené omítky a dalších nedostatecích. Aby mohl být dům užíván, bylo nutné provést určité opravy. Kupující však nepodal žalobu na odstranění vad, nýbrž na náhradu škody a odůvodnili ji náklady spojenými s nezbytnými opravami, které bude nutné provést. Soud však dospěl k závěru, že je tato práva třeba uplatnit v rámci odpovědnosti za vady. Vzhledem k tomu, že již marně uplynula lhůta k jejich vytknutí u prodávajícího, nelze tato práva již uplatňovat, a to ani z titulu náhrady škody.

¹⁵⁶ § 599 odst. 1 věta první OZ.

soudního řízení. V takovém případě je prekluzivní lhůta zachována pouze za předpokladu, že byl tento návrh doručen prodávajícímu v dané lhůtě.¹⁵⁷ Vytknutí vady tedy nemusí časově předcházet podání žaloby k soudu. Kupující však podstupuje riziko, že soud žalobu nedoručí druhé straně ihned po podání návrhu a žaloba dojde prodávajícímu po uplynutí prekluzivní lhůty. To by mělo samozřejmě za následek zánik práva kupujícího.

Pokud jde o délku a běh prekluzivní lhůty, délka je stanovena odlišně u zákonné a záruční odpovědnosti, stejně jako v rámci obecné úpravy kupní smlouvy a prodeje zboží v obchodě. Společný je ovšem počátek jejího běhu, který se shoduje s okamžikem převzetí věci kupujícím.¹⁵⁸

Vrátím-li se k délce prekluzivní lhůty, v § 599 odst. 1 OZ je pro obecný typ kupní smlouvy stanovena lhůta šesti měsíců. Speciální prekluzivní lhůty jsou stanoveny u prodeje krmiv a zvířat, přičemž jde-li o vady krmiv, je povinen kupující vytknout vady do tří týdnů, a jde-li o vady zvířat, do šesti týdnů po převzetí věci.¹⁵⁹

Jiné pravidlo se však uplatní u záručních vad, u nichž je třeba vadu vytknout do uplynutí stanovené či sjednané záruční doby. Z logiky věci se tento postup aplikuje jak u obecné úpravy kupní smlouvy, tak u prodeje zboží v obchodě, nehledě na to, zda se jedná o zákonnou či smluvní záruční odpovědnost.

Vzhledem k tomu, že v rámci zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě dominuje zákonná záruční odpovědnost, je určující pro vytknutí vad zákonem stanovená záruční doba. U spotřebního zboží jde o lhůtu 24 měsíců, u prodeje potravinářského zboží činí osm dní, u prodeje krmiv tři týdny a u prodeje zvířat šest týdnů.

Občanský zákoník ovšem pro některé speciální případy prodeje zboží v obchodě zakotvuje odlišnou úpravu délky prekluzivní lhůty. Konkrétně se jedná o věci rychle se kazící, u nichž je třeba vytknout vady maximálně následující den po koupi, a věci použité, na něž zákon pamatuje s lhůtou 24 měsíců, zároveň však připouští její zkrácení dohodou smluvních stran na 12 měsíců. Takto zkrácenou dobu je nutno uvést v dokladu o prodeji.¹⁶⁰

¹⁵⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.11.2008, sp.zn. 33 Odo 1300/2006.

¹⁵⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 1.12.2000, sp.zn. 30 Cdo 2175/2000.

¹⁵⁹ § 599 odst. 1 věta druhá OZ.

¹⁶⁰ § 626 odst. 2 a 3 OZ.

9.2. Formální a obsahové náležitosti

Zákon nepředepisuje pro vytknutí vad žádnou formu. S ohledem na možný pozdější spor u soudu se však doporučuje písemná forma. Reklamací je možno učinit osobně, ale i prostřednictvím pošty či dokonce telefonicky, faxem či elektronickou poštou.

Pokud se týče obsahových náležitostí, nabyvatel je povinen vytýkanou vadu dostatečně určitě specifikovat. Pouhá formulace, že věc má vadu, nestačí. Oznámení vady musí obsahovat také sdělení kupujícího, které konkrétní právo z odpovědnosti za vady uplatňuje. Pokud kupující nevysloví svůj požadavek na způsob vyřízení reklamací, není možné považovat jeho reklamací za řádně provedenou a prodávajícímu nevzniká povinnost se reklamací zabývat.¹⁶¹

O reklamací bývá sepisován reklamační protokol. Kromě shora uvedené specifikace vad a způsobu vyřízení reklamací reklamační protokol obsahuje identifikační údaje o prodávajícím a kupujícím, dále o reklamovaném výrobku, který by měl být co nejvíce konkretizován, doporučit lze rovněž, aby bylo v protokolu výslovně stanoveno, že byl výrobek převzat prodávajícím k posouzení vady, dále se uvádí datum prodeje, jež se prokazuje především předložením prodejního dokladu, datum uplatnění reklamací a předpokládaný termín jejího vyřízení. Na konci jsou samozřejmě připojeny podpisy prodávajícího a kupujícího. V praxi často prodávající vyžadují nejen předložení prodejního dokladu, ale i jeho přílohu k reklamačnímu protokolu. Takový požadavek však není oprávněný.¹⁶²

9.3. Místo pro vytknutí vad

Dle občanského zákoníku platí, že kupující zásadně uplatňuje práva u prodávajícího, u něhož byla věc koupena, jak vyplývá jednak z § 599 odst. 1 OZ (obecná úprava kupní smlouvy), tak i z § 625 OZ (zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě). Pokud jde o prodej od podnikatele, je tímto místem myšlena provozovna prodávajícího, jeho obchod, stánek apod. Zákon o ochraně spotřebitele dále dodává, že má prodávající

¹⁶¹ Šťovíček, J.; Vrabec, J. Kupní smlouvy, Praha: Prospektrum, 2000. s. 41. Srov. Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.12.1982, sp.zn. Cpj 40/82.

¹⁶² Ministerstvo průmyslu a obchodu, Reklamací zboží a služeb. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-ochrana/reklamace-zbozi-a-sluzeb/1001142/43038/> [cit. dne 12.1.2011]. Srov. § 19 odst. 1 ZOS.

povinnost přijmout reklamaci v kterékoli své provozovně, v níž je přijetí reklamace možné s ohledem na sortiment prodávajícího zboží, případně i v sídle nebo místě podnikání. Pokud tedy kupující zakoupí zboží v prodejně, jež patří do určitého obchodního řetězce, který má na území České republiky několik provozoven, je kupující oprávněn uplatňovat reklamaci v kterékoliv z těchto prodejen, pokud nabízejí obdobný sortiment zboží.¹⁶³

Tentýž zákon dále stanoví povinnost prodávajícího zajistit po celou provozní dobu v provozovně přítomnost určitého pracovníka pověřeného vyřizováním reklamací. Za protiprávní lze tedy pokládat tvrzení prodávajícího, že odmítá přijmout reklamaci s odůvodněním, že příslušný pracovník, jenž byl pověřen vyřizováním reklamací, není momentálně přítomen nebo bude přítomen pouze v určitou hodinu. V takové situaci je třeba trvat na přijetí reklamace a sepsání reklamačního protokolu. V případě neochoty je možné obrátit se na Českou obchodní inspekci, která je oprávněna takové jednání sankcionovat pokutou až do výše 1.000.000,- Kč.¹⁶⁴

Výše uvedené ovšem neplatí tehdy, je-li v záručním listě uvedena jako osoba oprávněná k provádění oprav koupených věcí jiná osoba než prodávající. Zpravidla půjde o podnikatele, který působí ve stejném místě jako prodávající nebo v místě pro kupujícího bližším. V tomto případě je povinen kupující uplatnit právo na opravu u této osoby. Jiná práva, včetně nároku na náhradu nákladů spojených s reklamací, však musí uplatňovat u prodávajícího.

V souvislosti s místem pro uplatnění reklamace nelze zapomenout na ustanovení § 13 ZOS upravující mimo jiného povinnost prodávajícího informovat kupujícího o tom, kde lze reklamaci uplatnit.

Zákon o ochraně spotřebitele rovněž pamatuje na neobvyklá prodejní místa jako např. veletrhy či reklamní akce konané mimo obvyklé prostory provozovny. Zde ukládá

¹⁶³ § 19 odst. 1 věta první ZOS.

¹⁶⁴ Opomenutí prodávajícího zajistit nepřetržitou přítomnost zaměstnance pověřeného přijímáním reklamace je správním deliktem ve smyslu § 24 odst. 7 písm. s) ZOS. Správním deliktem je rovněž nepřijetí reklamace v rozporu s § 19 odst. 1 ZOS. Srov. § 24 odst. 7 písm. r) ZOS umožňuje za oba delikty uložení pokuty do výše 1.000.000,- Kč (§ 24 odst. 9 písm. a) ZOS).

prodávajícímu povinnost informovat prodávajícího i o jméně či názvu prodávajícího včetně adresy, na které lze reklamaci uplatnit.¹⁶⁵

Legislativně je řešena i otázka, kam se obrátit v případě, kdy podnikatel již ukončil svou činnost. Původně tomuto problému bylo věnováno ustanovení § 14 ZOS, s účinností od 1. 1. 2011 byla tato úprava přenesena do zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění (dále také „ŽZ“).

Prodávající je povinen oznámit ukončení své podnikatelské činnosti živnostenskému úřadu, v jehož obvodu měl provozovnu, včetně sdělení adresy, kde je možno případné reklamační nároky uplatnit. Kupující má tedy možnost informovat se na tomto živnostenském úřadu, kde lze prodávajícího kontaktovat.¹⁶⁶ Na druhou stranu již nelze zaručit, že reklamační nároky budou přijata a vyřízena. V takovém případě by bylo nutné obrátit se na soud.

9.4. Osoba oprávněná z odpovědnosti za vady

Pokud jde o subjekt oprávněný uplatňovat práva vyplývající z odpovědnosti za vady, zásadně platí, že prodávající odpovídá za vady jen kupujícímu, s nímž uzavřel kupní smlouvu. Jaké důsledky by tedy tento princip měl za situace, kdy kupující prodá koupenou věc jinému? Pokud jde o zákonnou odpovědnost, u ní toto pravidlo nečiní zřejmě žádný problém. Prodávající odpovídá pouze za vady existující v době převzetí, tudíž případný další nabyvatel věci není nijak znevýhodněn a je oprávněn vytýkat vady vůči tomu, od něhož věc nabyl. Jinak tomu je ale u odpovědnosti záruční, u níž prodávající odpovídá za vady, které se na věci vyskytnou po převzetí věci v záruční době. Vystává tedy otázka, zda je nový nabyvatel oprávněn uplatňovat případná práva z odpovědnosti za vady u původního prodávajícího, pokud došlo k převodu vlastnictví v průběhu záruční doby?

¹⁶⁵ § 19 odst. 4 ZOS. Porušení této povinnosti je rovněž kvalifikováno jako správní delikt, za nějž hrozí pokuta až 1.000.000,- Kč (§ 24 odst. 7 písm. u) ZOS ve spojení s § 24 odst. 9 písm. a) ZOS).

¹⁶⁶ § 31 odst. 16 ŽZ. Podnikatel je povinen nejpozději ke dni ukončení činnosti v provozovně oznámit živnostenskému úřadu, na jaké adrese lze vypořádat jeho případné závazky. Podnikatel je povinen ohlásit i každou změnu adresy podle věty první po dobu 4 let ode dne ukončení činnosti v provozovně. Nesplnění této povinnosti zakládá správní delikt ve smyslu § 62 odst. 1 písm. t) ŽZ, za který opět hrozí pokuta až 1.000.000,- Kč (§ 62 odst. 4 písm. a) ŽZ).

Daným problémem se zabýval Krajský soud v Ostravě v rámci koupě zboží v obchodě, který ve svém rozhodnutí stanovil, že převodem vlastnického práva k předmětu koupě nemůže na nového nabyvatele přejít i právo z odpovědnosti prodávajícího za vady této věci, neboť toto právo slouží pouze kupujícímu z původního závazkového právního vztahu, jenž utrpěl újmu tím, že se mu nedostalo od prodávajícího očekávané plnění. Tento závěr se tedy opírá zejména o argument, že právo z odpovědnosti za vady není právem věcným, tudíž nesvědčí každému vlastníku dané věci.¹⁶⁷

Výše uvedené rozhodnutí vyvolalo poměrně živou diskusi mezi právními teoretiky, kteří se snažili najít odpověď na otázku, zda právo z odpovědnosti za vady je spjata výhradně s osobou původního kupujícího a svědčí tedy pouze jemu, či zda je neoddělitelnou součástí vlastnického práva k věci a proto přísluší každému vlastníku dané věci. Významná část zástupců právní vědy (např. Josef Fiala, Jiří Švestka) zastává oproti soudní praxi odlišné stanovisko. Jsou toho názoru, že pokud kupující v záruční době převede věc koupenou v obchodě smluvně na jiného nabyvatele, pak spolu s převedením vlastnického práva k této věci zároveň dochází ze zákona k přechodu záruky a tím i práva ze záruční odpovědnosti za vady k této věci.¹⁶⁸

I dle mého názoru se nelze ztotožnit se závěrem soudní praxe. Nový vlastník by byl značně znevýhodněn, pokud by nemohl vady jím koupené věci reklamovat u původního prodávajícího. Nejsou mu totiž dány k dispozici žádné právní prostředky, kterými by mohl přimět předchozího vlastníka k uplatnění práv z odpovědnosti za vady, který dle názoru české judikatury je jediný oprávněný.

Neméně významným argumentem je, že převod věci by měl automaticky za následek zánik odpovědnosti původního prodávajícího za záruční vady. Závazkový vztah mezi převodcem a novým nabyvatelem je již podřízen pouze režimu zákonné odpovědnosti. Jde o vztah mezi dvěma rovnocennými subjekty, tudíž nelze aplikovat ustanovení o prodeji zboží v obchodě, které poskytují kupujícímu mnohem větší ochranu v podobě zákonné záruky, a jen stěží si lze představit, že by převodce poskytl novému nabyvateli dobrovolně záruku, kterou by rozšířil svou odpovědnost i na vady

¹⁶⁷ Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 25.5.1977, sp.zn. 10 Co 70/77. Srov. Hulva, T. Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. Bulletin advokacie 1/2005. s. 38.

¹⁶⁸ Fiala, J.; Švestka, J. Nad jednou aktuální otázkou odpovědnosti za vady. Právník 1981. č.11. s. 977 a násl.

vzniklé po určité době po převzetí věci novým kupujícím. Nový nabyvatel by tak byl nucen v případě výskytu vady na věci prokázat převodci, že vada existovala již v době převzetí. Rovněž lhůta k vytknutí vad je nesrovnatelně kratší oproti reklamační lhůtě u zákonné záruky. Jediným, kdo by z převodu vlastnictví profitoval, by byl původní prodávající. Domnívám se však, že zánik jeho odpovědnosti nelze s ohledem na výše uvedené pokládat za ospravedlnitelný.

Na druhou stranu si však dokážu představit, že by možnost přímé reklamce u prodávajícího v praxi mohla u vad opravňujících k odstoupení od smlouvy narážet na problém. Zaprvé by se jednalo o problém, od jaké smlouvy se odstupuje. Závažnějším se ovšem jeví zodpovězení otázky, jaká plnění si mají smluvní strany vrátit. Lze předpokládat, že cena dohodnutá mezi původním vlastníkem věci a novým nabyvatelem bude odlišná od ceny sjednané s prodávajícím, nehledě na to, zda bude nižší či vyšší. Vždy by se jednalo o bezdůvodné obohacení buď na straně původního prodávajícího či u nového nabyvatele, které by bylo neoprávněné.

Vzhledem k nejasnému a nejednoznačnému náhledu by stálo za úvahu, aby se čeští zákonodárci výše uvedenými spornými body zabývali a jasně formulovali, zda je nový vlastník věci subjektem oprávněným k uplatnění práv z odpovědnosti za vady a u jakých práv. Dle mého názoru by nový nabyvatel měl mít právo uplatnit záruční práva u původního prodávajícího, zejména pokud jde o právo na odstranění vady, výměnu věci a na slevu z ceny. Sporné by bylo odstoupení od smlouvy, jak bylo výše naznačeno. Nicméně se domnívám, že i tento problém by šel odstranit legislativně, zakotvením jasných pravidel zohledňujících případný rozdíl mezi kupními cenami.

Stejný názor jako při převodu vlastnictví je zastáván soudní praxí i u věcí nabytých za trvání manželství pouze jedním z manželů. I zde je pouze tento manžel oprávněným subjektem, a to bez ohledu na to, že byl předmět koupě nabyt ze společných prostředků tvořících společné jmění manželů.¹⁶⁹

I s tímto závěrem polemizují někteří teoretici. Byla-li věc koupena ze společného jmění manželů, stává se jeho součástí. § 145 odst. 2 OZ dále stanoví, že obvyklou

¹⁶⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.12.1982, sp.zn. Cpj 40/82.

správu tohoto majetku může vykonávat každý z manželů. Lze se tedy důvodně domnívat, že za obvyklou správu se považuje i uplatnění práv z odpovědnosti za vady. Tento názor potvrzuje i ustanovení § 145 odst. 4 OZ, dle něhož jsou “z právních úkonů týkajících se společného jmění manželů oprávněni a povinni oba manželé společně a nerozdílně.”¹⁷⁰

Výše uvedená ustanovení OZ podle mého názoru jasně svědčí o tom, že i druhému manželu by mělo být umožněno reklamovat vady věci spadající do jejich společného jmění manželů.

O jinou situaci jde dle rozhodovací praxe soudů v rámci přechodu práva na dědice kupujícího. V tomto případě nový nabyvatel jako dědic vstupuje do všech práv a povinností zůstavitele, včetně práv z odpovědnosti za vady.

Pokud se však vrátím k možnému řešení, které by opravňovalo nového nabyvatele uplatňovat práva z odpovědnosti za vady vůči prodávajícímu, není vyloučeno, aby původní vlastník udělil novému nabyvateli plnou moc a tím ho zmocnil k zastupování při reklamaci. I zde se však vyžaduje součinnost původního vlastníka. Stejný postup přichází v úvahu i u reklamace vady věci tvořících společné jmění manželů.

9.5. Vyřízení reklamace

Dalším důležitým tématem, kterému je třeba věnovat pozornost v rámci uplatnění práv z odpovědnosti za vady, je způsob a doba vyřízení reklamace. Obecná úprava kupní smlouvy postrádá jakoukoli zmínku týkající se této otázky. Všeobecně je zastáván názor, že je třeba rozhodnout o reklamaci bez zbytečného odkladu. U prodeje podnikatelského je koncepce o něco přísnější, když ukládá prodávajícímu povinnost rozhodnout ihned,¹⁷¹ u složitějších případů do tří pracovních dnů. Rozhodnutím o reklamaci se rozumí:

- její odmítnutí, či

¹⁷⁰ Tomančáková, B. Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady. Praha: Linde, 2008, s. 67, 68.

¹⁷¹ § 19 odst. 3 věta první ZOS.

➤ přijetí.

V této fázi prodávající posuzuje důvodnost reklamace s ohledem na existenci platného závazkového vztahu mezi kupujícím a prodávajícím, včasnost uplatnění práv a výskyt vady. Pokud shledá všechny předpoklady za naplněné, je povinen reklamaci přijmout a zabývat se jí podrobněji.

V praxi často bývá přijetí reklamace podmíněno dalšími skutečnostmi. Typickým příkladem je požadavek originálního obalu reklamovaného výrobku. Takový požadavek je zcela neodůvodněný a ničím nepodložený, proto nesmí být jediným důvodem odmítnutí reklamace.

Další postup při vyřizování reklamace výslovně upravuje zákon o ochraně spotřebitele. Dle ustanovení § 19 odst. 3 ZOS musí být reklamace včetně odstranění vad vyřízena bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 30 dnů ode dne uplatnění reklamace. Zákon však umožňuje uzavření dohody prodávajícího a spotřebitele ohledně lhůty delší.

Není-li tato lhůta dodržena, ocitá se spotřebitel ve stejném postavení, jako by se jednalo o vadu neodstranitelnou.

Vyřízení reklamace může mít dvojí podobu:

- Prodávající reklamaci uzná, nebo
- Prodávající reklamaci zamítne.

Po ukončení reklamačního řízení je prodávající povinen kupujícímu vydat písemné potvrzení o datu a způsobu vyřízení reklamace, byla-li provedena oprava, také potvrzení o jejím provedení a době jejího provádění, a v případě zamítnuté reklamaci uvést důvod zamítnutí.¹⁷²

Kupující, který s vyřízením reklamace nesouhlasí, má možnost domáhat se svých práv soudní cestou, popř. si nechat zpracovat odborný znalecký posudek. Druhá

¹⁷² § 19 odst. 1 ZOS.

varianta nebývá v praxi příliš využívána, ačkoli z vlastní zkušenosti vím, že bývá často účinným prostředkem, který nakonec přesvědčí prodávajícího o kladném vyřízení reklamace. Není-li tomu tak, nezbyvá než uplatnit svůj nárok žalobou u soudu. Vypracovaný znalecký posudek poté může sloužit jako zásadní důkazní materiál, často však bývá protistranou v řízení napadán. Proto soud přistupuje ke jmenování jiného znalce, který má pravdivost tohoto posudku potvrdit či vyvrátit.

10. Procesněprávní aspekty odpovědnosti za vady věci prodané

10.1. Občanskoprávní žaloba

Není-li kupující spokojen se způsobem vyřízení reklamace, může se domáhat svých práv žalobou u soudu. V této souvislosti se rozlišují dvě lhůty. Zaprvé bych připomněla prekluzivní lhůtu určenou k vytknutí vad, jejíž nedodržení je postihováno zánikem práva jako takového. Soud projednávající daný spor v takovém případě žalobu z úřední povinnosti zamítne.¹⁷³

Druhou je lhůta promlčecí, která slouží pro uplatnění nároku z odpovědnosti za vady kupujícího u soudu. Její uplynutí nemá sice za následek zánik práva. Právo je možné uplatnit u soudu, avšak prodávající je oprávněn vznést námitku promlčení, na základě které soud žalobu poté zamítne. Zamítnutí žaloby se tentokrát ovšem neděje z úřední povinnosti. Pokud by námitka uplatněna nebyla, mohlo by být právo kupujícímu přiznáno.

Délka promlčecí doby vychází z § 508 OZ ve spojení s § 101 OZ a činí tři roky. Počátek jejího běhu určuje okamžik vytknutí vad u prodávajícího. Soudní praxe však připouští možnost vytknout vady až v žalobě, kterou se kupující domáhá svých práv z odpovědnosti za vady. Nezbytným předpokladem je včasnost doručení žaloby žalovanému, o čemž bylo podrobně pojednáno již výše.¹⁷⁴

Pokud jde o vlastní procesní prostředek, přichází v úvahu žaloba na plnění. Bližší náležitosti stanoví občanský soudní řád. Žalobní petit by měl být formulován v závislosti na tom, jaké právo si kupující nárokuje.

¹⁷³ Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1445.

¹⁷⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.11.2008, sp.zn. 33 Odo 1300/2006.

Žalobou na plnění se lze domáhat také náhrady nákladů vzniklých v souvislosti s reklamací. I tento nárok podléhá obecné tříleté promlčecí lhůtě.

Žalobu lze využít i pro případ nároku na náhrady škody vzniklé v důsledku vadného plnění.¹⁷⁵ Na promlčení tohoto nároku se vztahuje speciální úprava obsažená v OZ či v ZOŠV dle okolností konkrétního případu. V tomto bych odkázala na kapitolu nazvanou nárok na náhradu škody, jež se danou problematikou zabývá.

10.2. Alternativní řešení sporů

Kromě řešení reklamačních sporů klasickou cestou, tj. podáním občanskoprávní žaloby u věcně a místně příslušného soudu, se kupujícímu nabízí určité alternativy, s jejichž pomocí se může domoci svých práv. Tento postup je nazýván mimosoudním řešením spotřebitelských sporů a v praxi bývá označován zkratkou ADR (odvozeno z anglického spojení „Alternative Dispute Resolution“). V rámci mimosoudního řešení sporů se rozlišuje několik – méně či více formalizovaných – metod.

Zprvce se jedná o mediaci, kterou řadíme k méně formálním způsobům řešení sporu. Tato metoda spočívá na řešení sporu za účasti kvalifikované, avšak nestranné osoby, tzv. mediátora. Mediátor vystupuje v pozici subjektu, který stranám vytváří podmínky pro vzájemné jednání a vyjednávání, může stranám poskytovat nezávislé posouzení dané situace a navrhnout její řešení. Cílem mediace je dospět k vzájemné dohodě zúčastněných stran. Pokud se však strany nebo pouze jedna z nich v průběhu mediace rozhodnou, že již dále nemají zájem na dalším vyjednávání a uzavření dohody, mohou v kterékoli fázi procesu odstoupit.¹⁷⁶

Další metodou je rozhodčí řízení, jež je však již značně formalizované. Řešení sporů za pomoci rozhodců je v ČR upraveno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Tato úprava připouští rozhodování majetkového sporu za přítomnosti třetí osoby, které vede k vydání závazného rozhodčího nálezů. Příslušným k rozhodování je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, ovšem pouze v případě, je-li dán souhlas obou zúčastněných stran, přičemž ony samy

¹⁷⁵ Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000. s. 206, 207.

¹⁷⁶ Česká obchodní inspekce. Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů. Dostupné z WWW: <http://www.coi.cz/cs/spotrebitel/mimosoudni-reseni-spotrebitelskych-sporu> [cit. dne 12.1.2011].

mají možnost stanovit i postup, jakým má být vedeno rozhodčí řízení. Rozdíl oproti mediaci spočívá v tom, že mediátor pouze zprostředkovává jednání stran, přičemž uzavření dohody, tj. vyřešení sporné situace je ponecháno na jejich vůli, zatímco rozhodce sám rozhoduje v konkrétním případě o sporném právu a toto rozhodnutí je pro všechny závazné.

Společným znakem obou výše uvedených metod je jejich dobrovolnost. Strany sporu nejen rozhodují o tom, zda bude jeden z alternativních způsobů zvolen, ale mají rozhodující vliv i na průběh řešení sporu, a jde-li o mediaci, i na její výsledek. Na rozdíl od klasického řízení u obecných soudů je jejich nespornou výhodou rychlost, efektivnost a zjednodušení řešení sporů mezi kupujícím a prodávajícím a s tím související výrazné snížení nákladů.¹⁷⁷

V České republice se metoda mimosoudního řešení sporů na úrovni spotřebitelů rozšířila v průběhu roku 2008, když byl 1. dubna 2008 spuštěn nový projekt Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Na realizaci projektu se podílejí i další instituce, především bych chtěla jmenovat Hospodářskou komoru ČR, Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, Asociaci mediátorů či nejrůznější spotřebitelské organizace (např. Sdružení obrany spotřebitelů, Sdružení českých spotřebitelů aj.). Projekt si kladl za cíl zajistit spotřebitelům alternativní způsob řešení sporů, který vzhledem k jejich narůstajícímu množství povede k urychlenému urovnání sporu. Tři základní pilíře tohoto systému tvoří kromě výše uvedené mediace a rozhodčího řízení také poskytování kvalifikovaných informací a doporučení.

Určujícím pro zavedení nového systému v ČR se stalo doporučení Evropské komise z 30. března 1998 č. 257/98/ES, o zásadách platných pro orgány odpovědné za mimosoudní vyrovnání spotřebitelských sporů a dále doporučení Evropské komise č. 2001/310/ES ze dne 4. dubna 2001, o zásadách pro mimosoudní orgány při řešení spotřebitelských sporů dohodou, jejichž prostřednictvím jsou členské státy nabádány k

¹⁷⁷ Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, 2002. s. 629.

podpoře rozvoje praktických, účinných a nenákladných řízení pro mimosoudní urovnání spotřebitelských sporů.¹⁷⁸

První dva roky realizace tohoto projektu byly koncipovány jako pilotní fáze, přičemž prokázaly, že lze spotřebitelské spory touto cestou řešit úspěšně, s nižšími náklady a nižší časovou náročností. Bylo zavedeno 22 kontaktních míst, na něž se spotřebitelé mohou obracet v případě zájmu o mimosoudní řešení spotřebitelských sporů. Do konce roku 2009 bylo přijato 2370 podnětů, z nichž přibližně 33 % bylo uzavřeno poskytnutím kvalifikované rady. Uplatnění našla i mediace, jež byla využita v 6,3 % případů, z toho 80,3 % vyústilo v uzavření dohody mezi zúčastněnými. Pokud se jedná o rozhodčí řízení, to bylo využíváno minimálně, pouze v 1 % podnětů, a to zřejmě v důsledku nedostatečné informovanosti o možnosti této formy řešení sporu. Zbývajících 60 % podnětů nebylo řešeno z důvodu nesoučinnosti protistrany. Pro zajímavost bych ještě uvedla, že nejčastějším předmětem sporu byly neuznané reklamace a neakceptované využití práva na odstoupení od smlouvy. Průměrná doba vyřízení podnětu se pohybovala v průměru okolo 60 dní.¹⁷⁹

Vzhledem k výše uvedenému se lze důvodně domnívat, že minimálně snaha o urychlení řešení sporů byla naplněna, uvážíme-li, že délka běžného soudního řízení se počítá v měsících a často i v letech. Také úspora nákladů spojených s těmito alternativami je patrná, neboť je projekt dotován ministerstvem průmyslu a obchodu. Informace jsou na kontaktních místech poskytovány bezplatně, rovněž činnost mediátora je zcela zdarma.¹⁸⁰ Rozhodčí řízení je zpoplatněno podle hodnoty předmětu sporu (3 % z hodnoty předmětu sporu, minimálně 800 Kč.)

¹⁷⁸ Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, 2002. s. 629 a násl.

¹⁷⁹ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů. Dostupné z WWW: <http://www.mpo.cz/dokument79754.html> [cit. dne 12.1.2011].

¹⁸⁰ Sdružení obrany spotřebitelů. Informace o systému mimosoudního řešení spotřebitelských sporů. Dostupné z WWW: <http://www.spotrebitele.info/mimosoudni-reseni/> [cit. dne 12.1.2011].

11. Odpovědnost za vady věci prodané v EU

11.1. Vývoj právní ochrany spotřebitele

Myšlenka ochrany práv spotřebitele byla poprvé formulována dne 15. 3. 1963 v projevu tehdejšího amerického prezidenta J.F.Kennedyho před americkým senátem, v němž byla vymezena čtyři základní práva spotřebitele. Tento projev byl natolik průlomový, že o několik let později byla tato práva převzata a zakotvena do rezoluce Valného shromáždění OSN ze dne 14. 4. 1985. Příkladem bych uvedla právo bezpečnosti, informovanosti či vzdělávání spotřebitelů.¹⁸¹

Na území evropského kontinentu byla problematice spotřebitele věnována větší pozornost až roku 1975, kdy byl přijat první program vymezující základní práva spotřebitelů. I zde bylo zdůrazněno právo na ochranu zdraví a bezpečnosti, právo na informace a vzdělání, na náhradu škody aj. Teprve až od tohoto okamžiku se ochrana spotřebitele dostala do popředí zájmu Evropských společenství. Do smlouvy o založení Evropského společenství byla nicméně zakotvena až roku 1986 prostřednictvím tzv. Jednotného evropského aktu, kdy bylo poprvé užito pojmu spotřebitel.¹⁸²

Jednou z hlavních politik ES se stala spotřebitelská tematika přijetím Maastrichtské smlouvy v roce 1992, kdy byl stanoven její základní právní rámec. Ochrana spotřebitele je upravena v článku 153 Smlouvy o Evropském společenství.¹⁸³ Opatření přijímaná

¹⁸¹ Pipková, H. Základní práva spotřebitele. Právní rádce 7/2001. s. 9 a násl.

¹⁸² Selucká, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. 1. Vydání. Praha: Beck, 2008. s. 3, 4. Jednotný evropský akt (dále jen „JEA“) byl prvním pozměňovacím dokumentem tzv. Římských smluv z roku 1957, na jejichž základě byla Evropská společenství založena. Konkrétně Evropské hospodářské společenství (dále jen „EHS“) a Evropské společenství pro atomovou energii (dále jen „EURATOM“). Těmto smlouvám předcházela smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli, jejíž platnost však byla časově omezena 50 lety. Roku 2002 tak smlouva vypršela. Jednotný evropský akt byl podepsán v roce 1986, v platnost vstoupil o rok později.

Čl. 95 odst. 3 JEA stanoví, že „Komise bude ve svých návrzích přijímaných za účelem sblížení ustanovení právních a správních předpisů členských států a týkajících se zdraví, bezpečnosti, ochrany životního prostředí a ochrany spotřebitele vycházet z vysoké úrovně ochrany a přihlédne přitom zejména k novému vývoji založenému na vědeckých poznatcích.“

¹⁸³ „K podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele přispívá Společenství k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů. Požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele budou brány v úvahu při vymezování a provádění jiných politik a činností Společenství. Opatření ES nebrání členskému státu zachovávat nebo zavádět přísnější ochranná opatření. Tato opatření musí být slučitelná se Smlouvou o ES. Jsou oznamována Komisi.“

Maastrichtská smlouva neboli Smlouva o Evropské unii byla podepsána roku 1992 s účinností od 1. 11. 2003. V jejím důsledku byl mimo jiné změněn název EHS na Evropské společenství.

v rámci ES za účelem ochrany spotřebitele však nebrání členským státům přijímat přísnější úpravu.

11.2. Prostředky ochrany spotřebitele v komunitárním právu

Právo ES, nazývané též právem komunitárním, bývá členěno na právo primární a sekundární. Primárním právem se rozumí zřizovací smlouvy a veškeré smlouvy na ně navazující a je revidující. Sekundární právo naopak tvoří právní normy přijímané orgány ES v souvislosti s uskutečňováním evropských politik. Zmocnění k jejich přijímání vychází přímo z primárního práva, které rovněž stanoví, v jakých formách se mohou projevovat. V souladu s článkem 249 Smlouvy o Evropském společenství (dále jen „SES“) se rozumí sekundárním právem nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska.¹⁸⁴

Za základní nástroj sblížení právních řádů jsou považovány směrnice. Směrnice pouze stanoví výsledek, jehož má být dosaženo, avšak volba forem a prostředků k jeho dosažení je ponechána na členském státu.¹⁸⁵ Povinnost členského státu implementovat směrnice do svého právního řádu vyplývá jednak z textu samotné směrnice a dále z čl. 10 SES ve spojení s čl. 249 odst. 3 SES. Transpozici je nutné provést ve lhůtě stanovené směrnicí. Pokud členský stát transpozici neprovede nebo ji provede opožděně, tj. po uplynutí transpoziční lhůty, vystavuje se nebezpečí, že proti němu bude podána žaloba pro porušení SES ve smyslu jejího čl. 226 a 227.

Způsob provedení směrnice je ponechán na vůli členského státu, v každém případě se však musí jednat o závazný akt normativní povahy. Transpozice se tak děje nejčastěji cestou přijetí nového právního předpisu tak, aby bylo dosaženo shody s komunitárním právem, nebo naopak zrušením či změnou stávajícího právního předpisu, jenž je s úpravou práva ES neslučitelný.¹⁸⁶

¹⁸⁴ „Nařízení má obecnou působnost. Je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech. Směrnice je závazná pro každý stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům. Rozhodnutí je závazné v celém rozsahu pro ty, jimž je určeno. Doporučení a stanoviska nejsou závazná.“ Srov. čl. 249 Smlouvy o ES.

¹⁸⁵ Simon, D. Komunitární právní řád. Praha: ASPI Publishing, 2005. s. 339 a násl.

¹⁸⁶ Simon, D. Komunitární právní řád. Praha: ASPI Publishing, 2005. s. 339 a násl.

Při implementaci je kladen důraz jednak na zachování významu pojmů použitých ve směrnici, aby byla zaručena jednotná interpretace ve všech členských státech, které jsou povinny danou směrnicí transponovat, a dále na dosažení vytyčeného cíle.

V oblasti odpovědnosti za vady prodané věci ovlivnila český právní řád zejména směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES ze dne 25. 5. 1999, o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží. V oblasti odpovědnosti za škodu vzniklou v důsledku vadné věci je třeba připomenout směrnicí Rady č. 85/374/ES ze dne 25. 7. 1985, o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky.

Problematika ochrany spotřebitele je však bohatá, pokud se týče sekundárního práva, proto bych se omezila pouze na jejich stručný výčet:

- č. 85/577/EHS, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory
- č. 93/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- č. 87/102/EHS, o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru
- č. 97/7/ES, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku
- č. 79/112/EHS, o označování a nabízení potravin určených k prodeji konečnému spotřebiteli a související reklamě,
- č. 87/357/ES, o sblížení právních předpisů členských států týkajících se výrobků, jejichž skutečná povaha není rozpoznatelná a které proto ohrožují zdraví nebo bezpečnost spotřebitelů.¹⁸⁷

11.3. Česká republika jako jeden z členských států EU

Česká republika se k 1. květnu 2004 stala jedním z členských států Evropské unie. Významná však byla z hlediska vývoje naší právní úpravy jiná událost. 4. října roku 1993 byla podepsána Evropská dohoda o přidružení ČR k Evropským společenstvím. Tato Asociační dohoda vstoupila v platnost k 1. únoru 1995. Smluvními stranami této dohody však bylo sjednáno, že vzhledem k předpokládanému zdlouhavému

¹⁸⁷ Pipková, H. Základní práva spotřebitele. Právní rádce 7/2001. s. 9.

ratifikačnímu procesu přijmou opatření, která umožní, aby nejdůležitější části této dohody mohly být aplikovány co nejdříve, aniž by bylo nutné čekat na její vstup v platnost. Jednou z povinností České republiky bylo zahájit proces sbližování stávajících a budoucích právních předpisů ČR s právními předpisy ES tak, aby v okamžiku přijetí ČR za člena Evropské unie byla všechna pravidla, která tvoří právo ES, kompatibilní s naším právním řádem.¹⁸⁸

11.4. Vliv práva EU na právní úpravu odpovědnosti za vady věci prodané

Z hlediska vývoje právní úpravy odpovědnosti prodávajícího za vady prodané věci měla největší význam již uvedená směrnice č. 1999/44/ES. Její pravidla byla do právního řádu ČR implementována novelou občanského zákoníku, konkrétně zákonem č. 136/2002 Sb., s účinností od 1. 1. 2003. Tato novela přinesla do občanského zákoníku řadu změn v úpravě kupní smlouvy týkajících se ustanovení o prodeji zboží v obchodě. O většině z nich již bylo pojednáno samostatně, proto bych se zde omezila pouze na jejich výčet a stručné vylíčení jejich podstaty.

Na úvod bych však chtěla upozornit, že se tato směrnice dotýká pouze vad spotřebního zboží existujících v době plnění a pojem záruka užívá v jiném smyslu, než jak je chápán občanským zákoníkem. Výkladové nesrovnalosti se však nevyhýbají ani některým dalším aspektům odpovědnosti, zejména pokud jde o pojem spotřebitele a spotřebního zboží. Zde bych však odkázala na předchozí kapitoly.

První změnu lze nalézt v novelizovaném znění § 616 OZ, který zavedl pojmy „shoda s kupní smlouvou“ a „rozpor s kupní smlouvou“. Oba tyto pojmy souvisí se základní povinností prodávajícího dodat zboží bez vad, případně s vlastnostmi určenými, dohodnutými či obvyklými. Pokud je tato povinnost splněna, mluví se o shodě s kupní smlouvou. V opačném případě jde o stav nevyhovující, tedy o rozpor s kupní smlouvou. V obou případech došlo k pouhému zpřesnění původních ustanovení.¹⁸⁹

¹⁸⁸ Whelanová, M. Implementace práva Evropské unie do českého právního řádu. Právník 3/2009. s. 263 a násl.

¹⁸⁹ Čl. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES.

K další významné změně došlo zakotvením vyvratitelné právní domněnky v rámci ustanovení § 616 odst. 4 OZ, podle kterého se rozpor s kupní smlouvou, jenž se projeví během šesti měsíců ode dne převzetí věci kupujícím, považuje za rozpor existující již při jejím převzetí. Došlo tak k výraznému posílení postavení kupujícího při uplatňování reklamací.¹⁹⁰

Zásadní bylo z hlediska postavení kupujícího také vložení ustanovení § 627 odst. 3 do občanského zákoníku, jímž jsou za neplatná prohlášena jakákoliv ujednání mezi prodávajícím a kupujícím uzavřená před uplatněním práva z odpovědnosti za vadu prodané věci, pokud by měla za následek zánik nebo omezení tohoto práva.¹⁹¹

Novelou bylo dále dotčeno ustanovení § 623 OZ. Nově zde bylo formulováno ustanovení týkající se neodborného zásahu. Pokud má být totiž koupená věc uvedena do provozu prodávajícím nebo na jeho odpovědnost jinou osobou a v důsledku neodborné montáže při uvádění do provozu vznikne na věci vada, odpovídá za tuto vadu prodávající. Totéž platí v případě, kdy vada vznikla neodbornou montáží kupujícího, jenž při uvádění do provozu postupoval na základě nesprávných pokynů uvedených v návodu k montáži.¹⁹²

Další změnou prošlo ustanovení týkající se záručního listu. Původně poměrně stručná úprava povinnosti prodávajícího vydat kupujícímu záruční list s vyznačením záruční doby byla nahrazena podrobnou úpravou obsahových náležitostí záručního listu. Změnu oproti původní úpravě zaznamenala rovněž povinnost prodávajícího vydat kupujícímu záruční list. Před novelou tato povinnost náležela prodávajícímu jen, poskytoval-li prodlouženou záruku, nyní však kdykoli na požádání kupujícího.

Mluvím-li o záruce, je třeba upozornit na nepřesnost implementace čl. 6 výše uvedené směrnice. Tento článek váže pouze subjekt, který ji nabídl v záručním listu či v reklamě. Český zákonodárce však vztáhl úpravu obsaženou v tomto čl. 6 k zákonné záruční odpovědnosti, kterou mimochodem právo ES vůbec nezná.¹⁹³ Směrnice hovoří

¹⁹⁰ Čl. 5 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES.

¹⁹¹ Čl. 7 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES.

¹⁹² Čl. 2 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES.

¹⁹³ Pelikánová, I. Poznámka ke komunitárnímu aspektu odpovědnosti za vady. Právní zpravodaj 8/2008. s. 5 a násl.

pouze o odpovědnosti prodávajícího za všechny vady, které se projeví jako rozpor s kupní smlouvou v době dodání zboží.

Harmonizační novelou byla vyloučena odpovědnost prodávajícího za opotřebení věci způsobené jejím obvyklým užíváním. Zřejmě se tak stalo v důsledku výrazného prodloužení reklamační lhůty z původních šesti na 24 měsíců.

Poslední a zároveň nejčastěji uváděnou změnou občanského zákoníku v souvislosti s citovanou novelou je prodloužení obecné záruční doby za vady spotřebního zboží z 6 na 24 měsíců, které vedlo k výraznému posílení právní ochrany kupujícího při prodeji zboží v obchodě.

Právě v důsledku tohoto prodloužení se rozpoutala živá diskuze mezi právními teoretiky o tom, zda právo ES skutečně vyžaduje dvouletou záruční dobu. Často se objevovaly názory, že takto dlouhá záruční doba nepřiměřeně zatěžuje výrobce a prodávající, zejména pokud se týká zboží, které je již ze své podstaty určeno ke spotřebě během lhůty kratší (např. drogistické zboží či kosmetika).¹⁹⁴ Neméně často vycházely odborné články, dle kterých uvedené prodloužení nebylo vůbec nutné. Podle důvodové zprávy připojené k vládnímu návrhu zákona byl hlavním důvodem pro vydání této novely závazek České republiky harmonizovat svůj právní řád s právem ES, konkrétně se směrnicí č. 1999/44/ES. Dále dodává, že „podle článku 5 odst. 1 této směrnice ručí prodávající dva roky od dodání za veškeré vady spotřebního zboží, které se v této době projeví jako rozpor kupní s kupní smlouvou.“¹⁹⁵ Proto bylo nutné nahradit šestiměsíční záruční dobu lhůtou novou.

Pokud se však do uvedeného článku 5 podíváme důsledněji, zjistíme, že sám žádnou odpovědnost prodávajícího nezakládá. Ta vyplývá z čl. 3 odst. 1 směrnice, podle něhož prodávající odpovídá spotřebiteli za každý rozpor se smlouvou, který existuje v okamžiku dodání spotřebního zboží. Vzhledem k tomu, že článek 5 odkazuje v rámci stanovení dvouleté záruční doby na článek 3, lze usuzovat, že tato lhůta se vztahuje pouze na rozpor zboží se smlouvou, resp. na vady zboží existující v době

¹⁹⁴ Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008. s. 1836.

¹⁹⁵ Vozáb, J.; Slavíček, J. Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu? Právní rozhledy 1/2003. s. 22 a násl.

převzetí. Smyslem článku 5 směrnice č. 1999/44/ES tak bylo pouze stanovení lhůty k uplatnění práv přiznaných směrnicí kupujícímu, která mu náleží v důsledku rozporu zboží se smlouvou existujícího v době převzetí zboží.¹⁹⁶

Na závěr je třeba připomenout, že výše uvedená směrnice poskytuje pouze minimální standard ochrany kupujícího.¹⁹⁷ Státům je dána možnost upravit postavení kupujícího výhodněji, poskytnout mu vyšší úroveň ochrany, než jak je zakotvena touto směrnicí.

V souvislosti s výše uvedenou směrnicí ještě zbývá doplnit, že Česká republika opomněla některá její ustanovení transponovat. Konkrétně právo postihu upravené v čl. 4, umožňující prodávajícímu, který byl konečným článkem ve smluvním řetězci, hojit se na svém dodavateli, pokud byl rozpor se smlouvou způsoben tímto dodavatelem. Další nedostatek lze spatřovat s ohledem na vymezení pojmu kupní smlouvy v čl. 1 odst. 4 směrnice. Kupními smlouvami se ve smyslu této směrnice rozumí i smlouvy, jejichž předmět je výroba či zhotovení zboží pro kupujícího. Novela se tak měla dotknout i ustanovení o smlouvě o dílo obsažené v OZ, ale k žádné změně v daném ohledu nedošlo.

Pokud se týče ostatních směrnic Evropského společenství, jejich obsah byl do našeho právního řádu implementován v rámci úpravy spotřebitelských smluv, kterou nalezneme v občanském zákoníku v hlavě páté první části. Za důležité považují zejména ustanovení § 56 OZ, jež vymezuje, jaká smluvní ujednání se při uzavírání spotřebitelských smluv považují za nepřipustná. Pro oblast odpovědnosti prodávajícího při uzavírání kupní smlouvy je rozhodující zejména nepřipustnost takových ujednání, která vylučují nebo omezují práva spotřebitele při uplatnění odpovědnosti za vady či odpovědnosti za škodu.¹⁹⁸

¹⁹⁶ Vozáb, J.; Slavíček J. Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu? Právní rozhledy 1/2003, s. 22 a násl.

¹⁹⁷ Čl. 8 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES.

¹⁹⁸ § 56 odst. 3 písm. b) OZ.

Obsah směrnice č. 85/374/ES byl do českého právního řádu implementován prostřednictvím zákona č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. Ten upravuje odpovědnost prodávajícího za škodu, která vznikla kupujícímu v důsledku vadnosti koupeného výrobku. Jedná se tu o škodu na zdraví, usmrcení či věcnou škodu. V ostatním bych odkázala na dřívější kapitoly, v nichž byla tato problematika již stručně nastíněna.

12. Česká obchodní inspekce a její pravomoci v oblasti ochrany spotřebitelů

Určitou roli sehrává při uplatňování práv z odpovědnosti za vady také Česká obchodní inspekce (dále také „ČOI“). Jde o orgán státní správy podřízený Ministerstvu průmyslu obchodu. Jeho hlavním úkolem je mimo jiné provádění kontroly právnických a fyzických osob prodávajících nebo dodávajících výrobky a zboží na trh.¹⁹⁹

V rámci odpovědnosti za vady vystupuje tento orgán v souvislosti s ochranou spotřebitele, který uzavírá kupní smlouvu při prodeji zboží v obchodě. Pravomoci ČOI se v této oblasti omezují pouze na poskytování právních informací spotřebitelům a prověřování jejich podnětů ke kontrolám, jež se týkají porušení příslušných právních předpisů. Obchodní inspekce však není oprávněna zasáhnout do konkrétního občanskoprávního vztahu mezi prodávajícím a kupujícím, rozhodnutí o reklamačním sporu náleží jedině soudu.²⁰⁰

Spotřebitelé mají možnost podat ČOI podnět. ČOI vybere z došlých podnětů podle své úvahy ty, kterými se bude dále zabývat. V případě reklamaci šetří pracovníci ČOI především takové případy, kdy prodávající odmítl reklamaci vůbec přijmout nebo reklamaci sice přijal, ale nevyřídil v zákonem stanovené lhůtě. V případě, že inspektoři zjistí porušení zákona, v našem případě zákona o ochraně spotřebitele, jsou oprávněni uložit prodávajícímu sankci. Nemají však k dispozici žádné prostředky, jimiž by mohli

¹⁹⁹ § 1 odst. 1 a § 2 odst. 1 zákona č. 62/1986 Sb., o České obchodní inspekci, v platném znění (dále jen „ZČOI“). Bližší vymezení oblastí kontroly poskytuje § 2 odst. 2 ZČOI. Jako příklad bych uvedla kontrolu jakosti a bezpečnosti výrobků či dodržování povinností stanovených zvláštními předpisy (např. zákonem o ochraně spotřebitele).

²⁰⁰ Česká obchodní inspekce. Zpráva za rok 2004. Dostupné z WWW: <http://www.coi.cz/cs/ocoi/vyrocnizpravy/zprava-z-roku-2007/zprava-za-rok-2004.html> [cit. dne 12.1.2011].

prodávajícího přinutit, aby reklamaci vyřídil, resp. jí vyhověl. Kupující se pak v takovém případě musí domáhat svých práv soudní cestou.²⁰¹

V souvislosti s výše uvedeným bych ráda upozornila, že pracovníci ČOI nejsou povinni reagovat na všechna podání došlá od spotřebitelů. Tato podání se považují pouze za podněty k provedení kontroly, kontrola však nutně následovat nemusí.

Pokud jde o sankce za porušení na úseku zákona o ochraně spotřebitele, jsou porušiteli ukládány peněžité sankce. Jejich výše se pohybuje od 1.000.000,- Kč do 50.000.000,- Kč a je odstupňována podle závažnosti jednotlivých porušení.²⁰²

13. Úvahy de lege ferenda

Z hlediska budoucího vývoje občanského práva považuji za nutné se zmínit o připravovaném kodexu soukromého práva. První myšlenky o rekonstrukci občanského práva se objevily již po rozpadu České a Slovenské federativní republiky. Přibližně v té době byly zahájeny práce na přípravě nového občanského zákoníku. První ucelený návrh jeho koncepce byl zveřejněn již v roce 1996. Poté však práce na nové kodifikaci ustaly, přičemž jednou z hlavních příčin této skutečnosti byl pravděpodobně vstup v platnost Dohody o přidružení České republiky k Evropským společenstvím v únoru roku 1995. Na základě této dohody se Česká republika zavázala přijímat opatření, jejichž cílem bude vytvoření kompatibilního právního řádu ČR s právem ES. Zákonodárci tedy upustili od původních snah vytvořit zcela nový kodex občanského práva a omezili se pouze na přípravu dílčích novel stávajícího zákoníku, jejichž prostřednictvím bude požadované kompatibility postupně dosaženo.²⁰³

Zásadní obrat ve vývoji událostí byl iniciován ze strany bývalého ministra spravedlnosti Otakara Motejla. Ten byl v roce 2000 pověřen vedením dalších prací a přípravou návrhu věcného záměru nového kodexu. V roce 2001 vláda věcný záměr

²⁰¹ Porušení povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele jsou nazývána správními delikty, přičemž ZOS sám vymezuje různé skutkové podstaty ve svém § 24. Správním deliktem tak může být např. nevydání řádně vyplněného záručního listu či dokladu o zakoupení, nevyznačení v dokladu o zakoupení, že se jedná o použitý výrobek, nezajištění přítomnosti pracovníka oprávněného k vyřizování reklamací v provozovně po celou provozní dobu či již výše zmíněné odmítnutí reklamace, opomenutí vydání reklamačního protokolu, nevyřízení reklamace či její vyřízení až po uplynutí zákonem stanovené lhůty 30 dnů.

²⁰² § 24 odst. 9 a 24a ZOS.

²⁰³ Eliáš, K.; Zuklínová, M. Principy a východiska nového kodexu soukromého práva. Praha: Linde, 2001. s. 37.

občanského zákoníku schválila a uložila ministru spravedlnosti zpracovat návrh občanského zákoníku, věcný záměr a návrh obchodního zákoníku.²⁰⁴

Návrh nového občanského zákoníku byl vypracován v roce 2005, kdy byla veřejnosti dána k dispozici celá verze tohoto návrhu, jeho paragrafového znění včetně důvodové zprávy. Návrh prošel celkem třemi verzemi. První verze z roku 2005 byla po veřejné diskuzi a na základě připomínek dopracována a v červenci 2007 byla předložena k posouzení právní teorii i praxi, jejichž odborná stanoviska byla poté zapracována do druhé verze návrhu. Finální znění návrhu nového občanského zákoníku bylo dokončeno v průběhu roku 2008 a dne 30. května 2008 bylo předloženo do připomínkového řízení.²⁰⁵ Začátkem ledna 2009 byl návrh Ministerstvem spravedlnosti předložen vládě k dalšímu projednání, která ho následně schválila.²⁰⁶

Stávající platné úpravě občanského zákoníku bylo často vytýkáno, že i přes řadu novel, jimiž občanský zákoník prošel, v mnohém ohledu navazuje na dřívější právní řád totalitního státu. Další výhrada se týkala struktury a systematiky občanského zákoníku. Občanský zákoník by měl, tak jak je to obvyklé v jiných evropských státech, plnit funkci integrujícího zákonu pro celou soukromoprávní oblast. Pro český právní řád je však charakteristická značná partikularizace soukromého práva, která se projevuje existencí mnoha dílčích právních odvětví v rámci soukromého práva, přičemž každé z těchto odvětví je upraveno samostatným právním předpisem. To má za následek vznik několika, více méně na sobě nezávislých zákonů či zákoníků.²⁰⁷ Konkrétně je řeč zejména o zákoníku občanském, zákoníku práce, zákonu o rodině, obchodním zákoníku a dalších právních předpisech.

Návrh nového občanského zákoníku je tedy koncipován s cílem vytvořit ústřední kodex integrující celé soukromé právo. Tato komplexní a ucelená úprava bude doprovázena dalšími právními předpisy věnovanými speciálními oblastem, rovněž bude zachován obchodní zákoník a zákoník práce, nikoliv však v současné podobě. Pokud se týče obchodního zákoníku, jeho obsah bude radikálně zredukován, a to zejména

²⁰⁴ Eliáš, K.; Zuklínová, M. Principy a východiska nového kodexu soukromého práva. Praha: Linde, 2001. s. 37. a násl.

²⁰⁵ Zpráva o průběhu přípravy rekodifikace soukromého práva hmotného. Právní zpravodaj 6/2008. s. 2.

²⁰⁶ Ministerstvo spravedlnosti. Obecně o zákoníku. Dostupné z WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/obecne-o-zakoniku.html> [cit. dne 12.1.2011].

²⁰⁷ Eliáš, K.; Zuklínová, M. Principy a východiska nového kodexu soukromého práva. Praha: Linde, 2001. s. 93, 94.

v oblasti úpravy závazkových vztahů, neboť je řada otázek upravena paralelně jak v zákoníku občanském, tak obchodním.²⁰⁸ Proto dojde k odstranění této duplicitní úpravy jejím sjednocením v rámci rekonstruovaného občanského zákoníku.

Nyní bych zaměřila svou pozornost výhradně na dopad rekonstrukce soukromého práva v oblasti právní úpravy kupní smlouvy a institutu odpovědnosti za vady prodané věci. Kupní smlouva, v návrhu nového občanského zákoníku označovaná jako koupě, je upravena v části čtvrté, pojednávající o relativních majetkových právech, přičemž je koncipována jako smlouva o převedení věci do vlastnictví jiného. Podstatný rys kupní smlouvy je spatřován v závazku prodávajícího převést na kupujícího vlastnictví k prodávané věci oproti zaplacení kupní ceny.²⁰⁹ Tím tedy dojde ke změně stávající úpravy, která hovoří pouze o povinnosti prodávajícího odevzdat kupujícímu předmět koupě.

Zvlášť bude upravena koupě věci movité a nemovité. Práva a povinnosti stran z kupní smlouvy jsou upraveny shodně se stávající úpravou, přičemž zde jsou promítnuty jak ustanovení občanského zákoníku, tak zákoníku obchodního.

Pokud se týče odpovědnosti za vady, obecná úprava následků vadného plnění je obsažena v obecné části závazkového práva v návaznosti na úpravu institutu splnění.²¹⁰ V rámci kupní smlouvy pak jsou blíže konkretizována některá ustanovení. Na úpravu kupní smlouvy navazují zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Přitom návrh výslovně stanoví, že vedle obecné úpravy platí také tato speciální ustanovení o kupní smlouvě, ovšem jenom za předpokladu, že kupující bude vystupovat jako soukromá osoba, nikoliv jako podnikatel, který uzavírá kupní smlouvu v rámci své podnikatelské činnosti.²¹¹

Pokud bych se nyní měla vrátit k obecné úpravě odpovědnosti za vadné plnění, za prvé bych chtěla zdůraznit, že nová úprava v mnohém navazuje na stávající ustanovení občanského zákoníku. Odpovědnost je zde koncipována jako odpovědnost osoby

²⁰⁸ Eliáš, K.; Zuklínová, M. Principy a východiska nového kodexu soukromého práva. Praha: Linde, 2001. s. 39, 108, 109.

²⁰⁹ § 1923 návrhu nového občanského zákoníku.

²¹⁰ § 1762 a násl. návrhu nového občanského zákoníku.

²¹¹ § 2001 návrhu nového občanského zákoníku.

poskytující plnění za splnění svých povinností, konkrétně povinnosti plnit bez vad, tj. ve sjednaném množství, jakosti a provedení, a pro případ, že jakost a provedení sjednány nebyly, je třeba přihlédnout k účelu, k němuž má plnění dle smlouvy sloužit, jinak k účelu obvyklému. Subjekt poskytující plnění tedy neodpovídá za to, že plní vadně, ale že plní bez vad.²¹²

Návrh nového občanského zákoníku také výslovně stanoví, kdy se jedná o právní vadu věci.²¹³ V tom lze spatřovat rozdíl oproti dosavadní úpravě, v níž výslovnou definici věci s právní vadou nenalezneme. Možné je pouze její odvození z ustanovení § 503 OZ.

Dále je tu výslovně stanoveno, že jakékoliv prohlášení prodávajícího omezující předem zákonný rozsah odpovědnosti prodávajícího za vady věci je neplatné.²¹⁴ K tomu lze dodat, že i stávající právní úprava takovému ujednání považuje za neplatné, výslovně je však tento důsledek upraven pouze v rámci prodeje zboží v obchodě.

Ostatní ustanovení týkající se notifikace vad se více méně shodují s dosavadní úpravou, určité odlišnosti ovšem nalézt lze. Podíváme-li se na podmínku včasného uplatnění práv z vad, shodně je tu stanovena lhůta „bez zbytečného odkladu“, v níž je třeba vadu vytknout, šestiměsíční prekluzivní lhůta je však nahrazena lhůtou „dvou let“. Marné uplynutí této dvouleté lhůty však již není spojováno s prekluzí práv z odpovědnosti za vady, nýbrž s právem subjektu, jenž měl povinnost poskytnout bezvadné plnění, tj. prodávajícího, namítnout opožděné vytknutí vady. V případě, že tak učiní, soud k této námitce právo z vady nepřizná.²¹⁵

Nově občanskoprávní kodex zakotvuje také povinnost kupujícího sdělit prodávajícímu při oznámení vady, jaké právo si zvolil.²¹⁶ V současné době občanský zákoník takovou povinnost kupujícímu výslovně nestanoví, praxe je ovšem jiná. Dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu ČR je reklamáce podmíněna sdělením konkrétního práva, jehož se kupující domáhá. Občanskoprávní kodex tedy výslovně zakotvil pravidlo, které soudy vyvodily při svém rozhodování.

²¹² § 1943 ve spojení s § 1939 návrhu nového občanského zákoníku.

²¹³ Věc má právní vadu, pokud k ní kupující nenabyl vlastnické právo, nebo omezuje-li vlastnické právo kupujícího právo třetí osoby a kupující o takovém omezení nevěděl ani nemusel vědět. Srov. § 1944 návrhu nového občanského zákoníku.

²¹⁴ § 1764 odst. 2 návrhu nového občanského zákoníku.

²¹⁵ § 1957 návrhu nového občanského zákoníku.

²¹⁶ § 1951 odst. 2 návrhu nového občanského zákoníku.

V rámci nové úpravy kupní smlouvy jsou mnohem podrobněji upravena práva plynoucí kupujícímu z vad věci. Kupující má jednak právo na odstranění vady, a to buď dodáním chybějící věci nebo věci bez vady či opravou věci, dále právo na přiměřenou slevu z kupní ceny nebo právo odstoupit od smlouvy. Domnívám se, že podrobnější úprava této problematiky byla do kupní smlouvy vložena především z důvodu sjednocení právního režimu kupní smlouvy obsažené v občanském a obchodním zákoníku. Občanský zákoník se totiž v současné době při regulaci odpovědnosti za vady v rámci kupní smlouvy omezuje jen na úpravu otázek typických pro tento závazkový vztah a odkazuje v převážné míře na obecná ustanovení týkající se odpovědnosti za vady, jež se vztahují na všechny závazkové právní vztahy.

Další odlišností oproti stávající úpravě je opuštění hlediska vad opravitelných a neopravitelných jako kritéria pro určení práv kupujícího z odpovědnosti za vady a jeho nahrazení hlediskem intenzity, jakou vadnost plnění porušuje smlouvu.²¹⁷ Rozhodující je tedy, zda došlo k podstatnému či nepodstatnému porušení smlouvy, přičemž bude platit, že v případě podstatného porušení smlouvy budou práva kupujícího širší.

Nově byla v rámci úpravy obecné kupní smlouvy zavedena ustanovení o záruční odpovědnosti. Platný občanský zákoník se o záruce u kupní smlouvy vůbec nezmiňuje, přesto je možné záruční odpovědnost založit. Tuto možnost smluvním stranám poskytuje ustanovení § 502 OZ, které stanoví, že se účastníci mohou dohodnout na odpovědnosti i za ty vady, jež se na prodané věci vyskytnou v určité době po poskytnutí plnění. Nový občanský zákoník při úpravě záruky vychází ze zásad vyjádřených v platném obchodním zákoníku. Odlišují se tedy práva, jež vznikají kupujícímu z vad plnění ze zákona a která vznikají ze záruky za jakost, přičemž platí, že záruka za jakost nemůže vylučovat zákonnou úpravu práv z vad věci.²¹⁸

Vzhledem k tomu, že nový občanskoprávní kodex rozlišuje koupi movitých a nemovitých věcí, tak i úprava následků vadného plnění u věcí movitých a nemovitostí obsahuje určité odlišnosti. Zákoník výslovně mluví o právu kupujícího na přiměřenou slevu z kupní ceny, nemá-li pozemek výměru určenou v kupní smlouvě. Pokud nemá

²¹⁷ Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku, s. 433.

²¹⁸ § 1958 návrhu nového občanského zákoníku. Srov. Důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku, s. 434.

pozemek výměru zapsanou v katastru, má kupující právo na přiměřenou slevu z kupní ceny, jen pokud tak bylo ujednáno.²¹⁹

Institut odpovědnosti za vady konečně upravují i zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Návrh nového občanského zákoníku však stávající ustanovení v podstatě zachovává, pouze dochází k určitým stylistickým a systematickým úpravám. Významnější změnu lze spatřovat v opuštění termínu „shody s kupní smlouvou“ a jeho nahrazení spojením „jakost při převzetí“, které podle mého názoru výstižněji charakterizuje rozdíl mezi zákonnou a záruční odpovědností.

Dále nelze opomenout detailnější vymezení smluvních stran při prodeji zboží v obchodě, zejména pokud jde o kupujícího. Dle současné právní úpravy se zvláštní ustanovení aplikují tehdy, je-li prodávajícím osoba, podnikatel, jednajícím v rámci své podnikatelské činnosti. O kupujícím se tato zvláštní ustanovení výslovně nezmiňují, ale s odkazem na spotřebitelské smlouvy, mezi něž je řazena i kupní smlouva za splnění zákonných podmínek, je v postavení kupujícího spotřebitel, který je v platném občanském zákoníku již definován. Návrh nového občanského zákoníku však blíže vymezuje kupujícího jako soukromou osobu, která neuzavírá kupní smlouvu v rámci své podnikatelské činnosti.²²⁰

14. Právní úprava institutu odpovědnosti za vady prodané věci v Německu

14.1. Obecné vymezení

Problematiku kupní smlouvy upravuje německé právo v rámci občanského zákoníku. Německý občanský zákoník, nazývaný „Bürgerliches Gesetzbuch“ (dále jen „BGB“), je třeba chápat jako ústřední kodifikaci soukromého práva. BGB se člení na pět knih, ty dále na oddíly a tzv. tituly. První kniha obsahuje obecná ustanovení týkající se osob, věcí, právních úkonů, promlčení apod. Druhá kniha se zabývá závazkovými právními vztahy, kniha třetí upravuje práva věcná. Čtvrtá kniha obsahuje ustanovení týkající se práva rodinného a kniha pátá práva dědického.

²¹⁹ § 1974 odst. 1 návrhu nového občanského zákoníku.

²²⁰ § 2001 odst. 1 návrhu nového občanského zákoníku.

V rámci jednoho právního předpisu jsou tedy upravena téměř všechna soukromoprávní odvětví, s výjimkou práva obchodního, kterému je věnován samostatný právní předpis, obchodní zákoník. Stejně jako v českém právu, i zde platí zásada speciality, to znamená, že primárně se použijí ustanovení zákoníku obchodního a na otázky, jež obchodní zákoník neupravuje, se subsidiárně použijí ustanovení BGB.²²¹

Nyní bych se již zaměřila na stěžejní bod této práce, úpravu kupní smlouvy a odpovědnosti za vady dle německého občanského zákoníku. V této souvislosti považuji za nutné připomenout směrnici č. 1999/44/ES a její promítnutí do německého práva.

Stejně jako Česká republika i Spolková republika Německo je jedním z členských států Evropské unie. To znamená, že i na ni dopadá stejná povinnost harmonizovat své vnitrostátní právo s právem ES. Spolková republika Německo byla jedním ze zakládajících členů Evropských společenství, proto na rozdíl od České republiky má již značné zkušenosti s implementací evropského práva do svého právního řádu.

Pokud se týče odpovědnosti za vady, právě výše uvedená směrnice významně ovlivnila právní úpravu dané problematiky, a to nejen v České republice a v Německu, nýbrž ve všech členských státech Evropské unie. Cílem tohoto aktu ES byla harmonizace právních předpisů jednotlivých států o prodeji spotřebního zboží, která bude přispívat k dosažení vyšší úrovně ochrany spotřebitele. Základní problém v dosavadní úpravě byl spatřován v častých konfliktech spotřebitelů s prodávajícími, jejichž příčinou byly především rozpory se smlouvou. Proto tato směrnice jasně stanovila, kdy je spotřební zboží v souladu se smlouvou a kdy tomu tak není.

Spolková republika Německo implementovala citovanou směrnici do svého právního řádu novelou občanského zákoníku s účinností od 1. 1. 2002, tedy řádně ve lhůtě stanovené členským státům k jejímu provedení. Tato reforma závazkového práva se významně dotkla právní úpravy nejen prodeje zboží v obchodě, nýbrž celé kupní smlouvy, a zasáhla také do jiných ustanovení týkajících se např. promlčení. V důsledku toho zejména ustanovení týkající se odpovědnosti prodávajícího za vady prošla řadou změn.

²²¹ Köhler, H. Bürgerliches Gesetzbuch. Textausgabe mit ausführlichen Sachverzeichnis und einer Einführung. 28. überarbeitete Auflage. München: Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG, 2006. s. X a násl.

14.2. Srovnání české úpravy s úpravou německou

Podle německého práva se prodávající uzavřením kupní smlouvy zavazuje nejen k předání prodávané věci kupujícímu, nýbrž i k převedení vlastnického práva k této věci na kupujícího. Již v tomto postupu lze spatřovat rozdíl oproti české úpravě, kde je prodávající povinen kupujícímu pouze odevzdat předmět koupě. Tento nedostatek, jak jsem uvedla již výše, má být odstraněn v připravovaném občanskoprávním kodexu.

Další povinností plynoucí prodávajícímu z kupní smlouvy je povinnost předat kupujícímu věc bez jakýchkoli vad faktických i právních.²²² Kupujícímu naproti tomu vzniká povinnost zaplatit prodávajícímu sjednanou kupní cenu a koupenou věc převzít.

Pokud se týče vadnosti plnění, německý občanský zákoník, stejně jako český, rozlišuje vady faktické a právní. Definice faktických vad dle § 434 BGB²²³ v podstatě odpovídá vymezení vad dle českého občanského zákoníku v souvislosti s prodejem zboží v obchodě. Dle německého práva jde však o generální definici vad využívanou pro všechny případy kupní smlouvy bez ohledu na to, zda jsou smluvní strany podnikateli či nepodnikatelskými subjekty. Německý zákonodárce tak využil sjednocujícího charakteru občanského zákoníku a stanovil shodnou definici pro občanskoprávní i obchodněprávní vztahy.

Shodná je také úprava týkající se neodborné montáže či neodborného uvedení koupené věci do provozu a dodání menšího než sjednaného množství. Rozdílně je však oproti našemu občanskému právu za vadu věci považováno dodání jiné věci, tzv. aliud.²²⁴ Německému pojetí ovšem odpovídá koncepce odpovědnosti za vady v rámci českého obchodního zákoníku, dle něhož se za vadné považuje i plnění jiné věci, než určuje smlouva.²²⁵ Tato odlišnost má být však odstraněna v rámci připravované

²²² § 433 odst. 1 BGB.

²²³ Věc je považována za bezvadnou, pokud má v okamžiku přechodu nebezpečí škody na věci na kupujícího jakost, kterou si prodávající s kupujícími sjednali. Pokud si však strany předem jakost nesmluví, platí, že věc nemá vady, pokud odpovídá účelu předpokládanému smlouvou, popřípadě účelu, pro který se věc obvykle užívá a vykazuje jakost, jež je pro věci téhož druhu obvyklá a kterou kupující může s ohledem na daný druh věci očekávat. Pokud se týče uvedené jakosti, rozumí se jimi takové vlastnosti popisované prodávajícím, výrobcem či jeho zástupcem, či vlastnosti očekávané kupujícími na základě provedené reklamy. Srov. Kallwass, W.; Abels, P. *Privatrecht*. 20. Überarbeitende Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 2010. s.164.

²²⁴ Rixecker, R.; Säcker, F.J. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. Band 3. Schuldrecht – Besonderer Teil. 5. Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2008. s. 104 a násl.

²²⁵ § 422 odst. 1 ObchZ.

kodifikace občanského práva, která vymezuje aliud shodně pro občanskoprávní i obchodněprávní vztahy jako vadu věci prodané.

Německý občanský zákoník, na rozdíl od českého, výslovně stanoví, kdy předmět koupě má právní vady. Dle § 435 BGB je tomu v případě, kdy na prodávané věci vážnou práva třetích osob, která omezují kupujícího v jeho postavení a nerušeném užívání jím zakoupené věci, a kupující o této skutečnosti při zakoupení věci nevěděl. Např. je-li prodávaná věc zatížena zástavním právem či na pozemku vážne věcné břemeno chůze či jízdy ve prospěch třetí osoby.²²⁶

Institut odpovědnosti za vady nastupuje tehdy, pokud prodávaná věc vykazuje vady, přičemž není rozhodující, zda se jedná o vady právní či faktické. K tomu, aby odpovědnost za vady opravdu vznikla, je třeba splnit zákonem stanovený požadavek, aby vada existovala již v době přechodu nebezpečí z prodávajícího na kupujícího. Dle ustanovení § 446 BGB přechází nebezpečí nahodilé zkázy či nahodilého zhoršení prodávané věci na kupujícího v okamžiku předání této věci. K přechodu nebezpečí dochází také v případě prodlení kupujícího s převzetím věci. Odpovědnost prodávajícího za vadu prodané věci tedy vzniká pouze v případě existence vady v okamžiku předání věci kupujícímu. To platí i tehdy, pokud se vada, jež byla založena již při předání, projeví až později.

V žádném případě však neodpovídá prodávající za vady, které byly způsobeny na věci kupujícím. Odpovědnost prodávajícího nenastupuje také tehdy, pokud byla kupujícímu vada prodávané věci při uzavírání kupní smlouvy známa. Práva plynoucí z odpovědnosti za tuto vadu jsou tak vyloučena. Také v případě vad, jež jsou natolik zjevné, že by je kupující musel rozpoznat, je kupující chráněn jen, je-li možné prodávajícímu přičítat určitou míru nepoctivosti. Odpovědnost za vady vzniká jen tehdy, pokud prodávající vadu lstivě zamlčel nebo pokud ujistil kupujícího, že věc je bez jakýchkoli vad.²²⁷

Pokud bych měla zhodnotit výše uvedené, lze konstatovat, že se německá úprava, pokud se týče vzniku odpovědnosti za vady, shoduje s českou úpravou. Základem je

²²⁶ Beckmann, R. M. J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin: Sellier-de Gruyter, 2006. s. 531 a násl. Srov. Klunziger, E. Einführung in das Bürgerliche Recht. München: Verlag Franz Vahlen, 2009. s. 392.

²²⁷ § 442 BGB.

platné uzavření smlouvy, dále je vyžadována existence protiprávního úkonu spočívajícího v porušení povinnosti dodat bezvadnou věc, existence vady, faktické či právní, a příčinná souvislost. Také je nezbytné prokázat existenci vady již v době předání věci kupujícímu. Důkazní břemeno ohledně výše uvedených skutečností nese dle ustanovení § 363 BGB kupující. V tomto postupu lze tedy spatřovat podobnost k naší úpravě zákonné odpovědnosti za vady.

Kupujícímu plynou z odpovědnosti prodávajícího za vady určitá práva. Dle § 437 BGB je kupující oprávněn požadovat:

- odstranění vady
- odstoupení od smlouvy
- slevu z kupní ceny.

Volba těchto práv není však ponechána na libovůli kupujícího. Zákon výslovně stanoví, za jakých okolností je kupující oprávněn uplatňovat která práva.

Primárně je kupující oprávněn požadovat odstranění vady, a to buď formou opravy věci či její výměnou za novou, bezvadnou. Zásadně platí, že volba těchto prostředků je na kupujícím.²²⁸ Prodávající má možnost zvolený způsob odmítnout, pokud by odstranění vady bylo spojeno s nepoměrnými náklady. Přitom je třeba zohlednit hodnotu věci bez vady či povahu vady a vzít v potaz, zda by jiným způsobem nápravy nepříznivého stavu nedošlo k podstatnému znevýhodnění kupujícího. Pokud prodávající vyměnil kupujícímu vadnou věc za novou, kupující není automaticky povinen vadnou věc prodávajícímu vydat, nýbrž až na základě požadavku prodávajícího.²²⁹

V souladu s požadavkem směrnice č. 1999/44/ES nese náklady na odstranění vady prodávající, pro kupujícího musí být odstranění vady zcela bezplatné.²³⁰

²²⁸ § 439 odst 1 BGB.

²²⁹ § 439 odst. 4 BGB.

²³⁰ § 439 odst. 2 BGB, který stanoví povinnost prodávajícího nést náklady odstranění vady. Rovněž je uveden demonstrativní výčet těchto nákladů (převážné, náklady na pracovní sílu a materiál apod.)

V případě poskytnutí vadného plnění vzniká kupujícímu dále právo na odstoupení od smlouvy. Využití tohoto práva však primárně předpokládá stanovení dodatečné přiměřené lhůty k odstranění vady kupujícím. Přiměřenost lhůty se posuzuje s ohledem na objektivní možnost prodávajícího danou vadu odstranit. Poskytnutí dodatečné lhůty se však nevyžaduje tehdy, je-li jak oprava vadné věci, tak její výměna za jinou objektivně nemožná, nebo pokud nelze odstranění vady na prodávajícím spravedlivě požadovat, kdy prodávající odmítne opravu či výměnu věci za jinou s odkazem na nepřiměřenou výši nákladů s tím spojenou.²³¹

Odstoupení od smlouvy bez poskytnutí přiměřené lhůty k odstranění vady přichází v úvahu také u opětovného vyskytnutí vady po opravě či v případě většího počtu vad, nebo jestliže nelze odstranění vady na prodávajícím spravedlivě požadovat.

Zákon výslovně vylučuje možnost odstoupení od smlouvy, jedná-li se v případě poskytnutí vadného plnění o nepodstatné porušení smluvní povinnosti.²³²

Pokud se týče odstoupení od smlouvy, je účinné okamžikem, kdy projev vůle kupujícího odstoupit od kupní smlouvy dojde prodávajícímu. Takovýto projev vůle nevyžaduje žádnou zvláštní formu.

Namísto odstoupení od smlouvy může kupující uplatňovat právo na slevu z ceny, a to i tehdy, došlo-li k nepodstatnému porušení smlouvy ze strany prodávajícího. Při stanovení výše slevy je třeba přihlídnout ke skutečné hodnotě, kterou by měla daná věc bez vad v době jejího prodeje, ke skutečné hodnotě věci s vadou a k výši kupní ceny, za niž byla věc pořízena.²³³

Vedle výše uvedených práv je kupující dále oprávněn požadovat náhradu škody. Právo na náhradu škody přísluší kupujícímu v případě, že prodávající porušil určitou povinnost vyplývající ze závazkového právního vztahu a kupujícímu v důsledku toho

²³¹ § 323 a § 440 BGB. Srov. Beckmann R. M., J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin: Sellier-de Gruyter, 2006. s. 541 a násl.

²³² § 323 odst. 5 BGB.

²³³ § 441 BGB. Srov. Rixecker, R.; Säcker, F.J. Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 3. Schuldrecht – Besonderer Teil. 5. Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2008. s. 239. Zákonodárce pro výpočet výše slevy z kupní ceny stanovil následující vzorec: výše slevy z kupní ceny = (skutečná hodnota vadné věci x výše kupní ceny) / skutečná hodnota, kterou by měla daná věc bez vad v době jejího prodeje.

vznikla škoda. Stejně jako v ČR i zde musí jít o škodu, která je důsledkem dodání zboží s vadou.²³⁴

Pokud bych měla provést komparaci práv, která poskytuje kupujícímu z odpovědnosti prodávajícího za vady prodané věci německá úprava, a práva zaručená českým občanským zákoníkem, je třeba připomenout, že české právo v rámci obecné kupní smlouvy upravuje pouze právo na slevu a na odstoupení od smlouvy. Nicméně u prodeje zboží v obchodě je výčet práv kupujícího u obou úprav totožný. Zásadní rozdíl lze však spatřovat v kritériu odstranitelnosti a neodstranitelnosti vady, které český zákonodárce pokládá za určující pro přiznání jednotlivých práv kupujícímu, zatímco v německém právu se s tímto rozlišením nesetkáváme. Naopak stanovení dodatečné lhůty k odstranění vady není v českém právním řádu nezbytnou podmínkou pro možnost odstoupení od smlouvy či uplatnění slevy z ceny.

V souvislosti s problematikou odpovědnosti za vady je třeba věnovat pozornost také procesu uplatnění práv z odpovědnosti za vady a s tím spojenému promlčení. Kupující je povinen uplatnit svá práva z odpovědnosti za vady v určité zákonem stanovené lhůtě, jinak ohledně nich dojde k promlčení. Nárok na odstranění vady a na náhradu škody se promlčí v zásadě ve lhůtě dvou let, pokud není zákonem stanoveno jinak.²³⁵ Právo odstoupit od smlouvy, ani právo na slevu z kupní ceny nepodléhají promlčení. Tato práva však nelze uplatňovat tehdy, pokud je promlčen nárok na odstranění vady a prodávající se takového promlčení dovolá.

Promlčecí doba začíná běžet v okamžiku, kdy byla prodávaná věc odevzdána kupujícímu, kdy měl kupující možnost si věc prohlédnout, u nemovitostí v okamžiku předání.²³⁶

V České republice se institut promlčení v rámci odpovědnosti za vady neuplatňuje. Kupující je povinen vytknout vadu u prodávajícího ve stanovené lhůtě. Pokud tak

²³⁴ Např. zranění člověka při dopravní nehodě, k níž došlo v důsledku prodeje automobilu s vadnou mechanikou řízení.

²³⁵ § 438 BGB. Zvláštní třicetiletá promlčecí doba platí pro vady věci spočívající v tom, že po kupujícím může být požadováno vydání koupené věci z toho důvodu, že určitá třetí osoba uplatňuje k této věci své věcné právo (např. zástavní právo na věci movité či věcné břemeno bydlení u nemovitostí). Zvláštní promlčecí doba platí také u staveb, kde činí pět let.

²³⁶ Rixecker, R.; Säcker, F.J. Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 3. Schuldrecht – Besonderer Teil. 5. Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2008. s. 197.

neučiní, jeho práva zanikají. V připravovaném občanském zákoníku má být však prekluze práv pro případ marného uplynutí lhůty nahrazena právě institutem promlčení. Pokud tedy kupující, který nevytkl vadu včas, bude uplatňovat práva z odpovědnosti za vady u soudu, je prodávající oprávněn vznést námitku promlčení, v jejímž důsledku soud uplatňovaná práva nepřizná.

Za nutné považuji ještě uvést, že německý občanský zákoník v žádné souvislosti neupravuje povinnost kupujícího vytknout vady u prodávajícího, mluví pouze o promlčení nároků plynoucích z odpovědnosti, pokud nebudou ve stanovené lhůtě uplatněna. V rámci české úpravy je naproti tomu kupující povinen vytknout vady u prodávajícího, a to ve lhůtě šesti měsíců, v rámci prodeje zboží v obchodě v průběhu dvou let, popřípadě v téže lhůtě podat návrh na zahájení řízení u soudu. Pokud prodávající reklamaci nevyhoví, je oprávněn se domáhat svých práv soudní cestou.

Vedle institutu zákonné odpovědnosti, které se týkal celý předchozí výklad, německý občanský zákoník dále umožňuje, aby prodávající či třetí osoba nabídla záruku za jakost prodávané věci nebo za to, že věc bude po určitou dobu vykazovat určitou jakost.²³⁷ V tomto případě přísluší kupujícímu bez újmy zákonných nároků práva plynoucí z této záruky, a to vůči tomu, kdo takovou záruku nabídl. Záruka tedy váže toho, kdo ji nabízí podle prohlášení o záruce a podmínek v něm uvedených.

Určité odlišnosti úpravy odpovědnosti za vady jsou stanoveny pro případ koupě spotřebního zboží, který je v našem právním řádu označován jako prodej zboží v obchodě. Jak vyplývá již ze samotného názvu, německý zákonodárce provedl implementaci citované směrnice důsledněji, když přímo zakotvil aplikaci zvláštních ustanovení výlučně pro spotřební zboží, které je v BGB rovněž definováno.²³⁸ Zatímco český občanský zákoník výslovně nevymezuje, na jaké věci se zvláštní ustanovení o prodeji v obchodě použijí. Zde bych odkázala na dřívější kapitoly této práce, které se danou problematikou zabývají podrobněji.

Další odlišností oproti české úpravě je jasné vymezení obou smluvních stran v případě koupě spotřebního zboží. O koupi spotřebního zboží jde tehdy, pokud jako prodávající vystupuje podnikatel a jako kupující spotřebitel. BGB definuje spotřebitele jako fyzickou osobu, která při uzavírání smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo

²³⁷ § 433 BGB.

²³⁸ Dle § 474 BGB se spotřebním zbožím rozumí pouze věci movité.

jiné podnikatelské činnosti.²³⁹ Jde tedy o totožnou definici spotřebitele, kterou dnes nalezneme v našem občanském zákoníku. Ne vždy tomu tak ovšem bylo, neboť ještě před nedávnem český občanský zákoník rozuměl spotřebitelem nejen fyzickou, ale i právnickou osobu. Podnikatelem je dle ustanovení BGB fyzická nebo právnická osoba, která při uzavírání smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.

První odchylku od obecné úpravy kupní smlouvy lze spatřovat v ustanovení § 475 odst. 1 BGB, podle něhož bude za neúčinné prohlášeno jakékoliv ujednání mezi prodávajícím a kupujícím, jímž by byla zcela nebo zčásti vyloučena odpovědnost prodávajícího za vady prodané věci. Vyloučen či omezen může být smluvně pouze nárok kupujícího na náhradu škody, jak je vymezen v zákoně. Pokud jde o srovnání této otázky v českém a německém právu, lze konstatovat, že toto ustanovení zcela odpovídá českému pojetí.

Další odlišnost od obecné úpravy spočívá ve stanovení zákonné domněnky, dle níž platí, že pokud se vada zboží projeví v prvních šesti měsících po převzetí věci kupujícím, má se za to, že existovala již v době převzetí. Kupující tedy může uplatnit svá práva, aniž by musel prokazovat, že vada existovala již při převzetí. Důkazní břemeno nese prodávající. Rovněž toto pravidlo plynoucí z evropské směrnice bylo do českého právního řádu implementováno shodně.

Za účelem zvýšení ochrany spotřebitele je podrobněji upraveno poskytování záruky prodávajícím.

BGB stanoví, že prohlášení o záruce musí být učiněno písemně a musí být jasné a srozumitelné. Prodávající je povinen v prohlášení poukázat na zákonná práva spotřebitele, přičemž musí být patrné, že tato práva nejsou v důsledku poskytnuté záruky omezena. V prohlášení je třeba dále uvést obsah záruky a všechny podstatné údaje, které jsou pro uplatnění záruky nezbytné, zejména její trvání a způsob, jakým je možno se svých práv domáhat, a rovněž jméno a adresu osoby poskytující záruku.

²³⁹ § 13 BGB.

Pokud některý z těchto požadavků splněn není, není tím platnost takového prohlášení dotčena.²⁴⁰

V podstatě jde o totožnou úpravu v českém i německém právu, převzatou v důsledku transpozice shora uvedené směrnice, avšak s jedním rozdílem. Český zákonodárce zařadil toto ustanovení, jak bylo řečeno již v předchozích kapitolách, nepochopitelně mezi pravidla vztahující se k zákonné záruční odpovědnosti. Vzhledem k tomu, že německé právo vůbec nezná možnost zákonné záruční odpovědnosti, vztahují se tyto speciální požadavky v souladu s evropskými regulemi pouze na záruční odpovědnost založenou smluvně či jednostranným prohlášením.

K tomuto je však nutné opětovně dodat, že směrnice poskytuje pouze minimální standard ochrany práv spotřebitele, a pokud se některý z členských států EU rozhodne přijmout opatření jdoucí nad rámec této minimální ochrany ve prospěch spotřebitele, nedopouští se porušení evropského práva a svých závazků plynoucích z členství v EU.

Pokud se týče promlčení, u věcí nových platí dvouletá promlčecí doba, u věcí použitých může prodávající tuto lhůtu po dohodě s kupujícím zkrátit, ne však méně než na jeden rok.²⁴¹

Ve zkratce lze tedy říci, že v případě koupě spotřebního zboží je odpovědnost prodávajícího značně zpřísněna. Veškerá ustanovení, jež se týkají odpovědnosti za vady spotřebního zboží, mají kogentní povahu, a tudíž není dána možnost se od nich odchýlit.

Pokud se tedy podíváme na úpravu odpovědnosti za vady u nás a v Německu, zjistíme, že v případě prodeje spotřebního zboží jsou téměř totožné. Jedinou výjimku tvoří institut promlčení, který je v českém právu nahrazen prekluzí. I obecná úprava kupní smlouvy se v mnohém shoduje. Z hlediska systematiky dané problematiky se domnívám, že česká úprava je v současné době mnohem přehlednější. Jak již bylo řečeno, institut odpovědnosti za vady věci prodané prošel v Německu řadou změn. Původně ucelená úprava odpovědnosti za vady v rámci kupní smlouvy byla zrušena a nahrazena úpravou čítající několik málo paragrafů, jež však dále odkazují na pravidla

²⁴⁰ § 477 BGB.

²⁴¹ § 479 odst. 1 BGB.

obsažená v ustanoveních jiných paragrafů. Tato technika s četnými odkazy je podle mého názoru dosti komplikovaná a pro laika proto často nesrozumitelná.

S odkazem na vliv práva EU na vnitrostátní právo členských států bych ráda připomněla opomenutí ČR při transpozici čl. 4 uvedené směrnice týkající se práva postihu, o němž bylo blíže pojednáno v závěru kapitoly o vlivu práva EU na právní úpravu odpovědnosti za vady věci prodané v ČR. V této souvislosti je třeba zmínit, že německý zákonodárce odpovídající úpravu přijal a začlenil ji do § 478 BGB, pokud jde o stanovení bližších podmínek práva postihu, a § 479 odst. 2 a 3, jde-li o promlčení tohoto nároku.²⁴²

²⁴² Dle § 478 BGB platí, že podnikatel, který byl povinen v důsledku vady věci kupujícímu poskytnout slevu z kupní ceny nebo tuto vadnou věc od kupujícího převzít a vrátit mu zaplacenou kupní cenu, je oprávněn vyžadovat srovnatelné od osoby, která mu tuto vadnou věc dodala, aniž by bylo nutné nejdříve poskytnout dodatečnou lhůtu k odstranění vady. Podnikatel je dále oprávněn požadovat od svého dodavatele náhradu nákladů, které byl nucen vynaložit v souvislosti s uplatněnou reklamací ze strany kupujícího. § 479 odst. 2 BGB stanoví, že je třeba právo postihu uplatnit u dodavatele do 2 měsíců od okamžiku, kdy podnikatel uspokojil nároky kupujícího z reklamace, nejpozději však do 5 let ode dne předání věci dodavatelem podnikateli.

IV. ZÁVĚR

Kupní smlouva včetně odpovědnosti za vady je jedním z nejstarších institutů soukromého práva. Počátky můžeme sledovat již v právu římském. V průběhu doby prošla úprava této problematiky řadou změn, na nichž se podepsal jednak vývoj společnosti, ale také střídání politických systémů.

Institut odpovědnosti za vady je upraven v občanském zákoníku v rámci obecných ustanovení závazkového práva. Vedle této obecné úpravy obsahují jednotlivé občanskoprávní smluvní typy zvláštní úpravu odpovědnosti za vady, v jejichž rámci je regulována i odpovědnost prodávajícího za vady prodané věci. Prodávajícím může být jednak soukromá osoba, poté se použijí obecná ustanovení kupní smlouvy, nebo může vystupovat při uzavírání kupní smlouvy v rámci své obchodní či jiné podnikatelské činnosti. Pro tento druhý případ zákon stanoví speciální pravidla. Kupující, označován v této souvislosti jako spotřebitel, představuje slabší smluvní stranu. Postavení kupujícího a prodávajícího tak není rovnocenné. Prodávající vystupuje při uzavírání kupní smlouvy jako profesionál, naproti tomu kupující, většinou bez dostatečné odborné způsobilosti, jedná často pod hospodářským tlakem, kdy buď akceptuje nabídku prodávajícího, nebo ne a odmítne ji. Možnost určitého vyjednávání zde nepřichází v úvahu. Právo se tak snaží tuto faktickou nerovnost vyrovnat poskytováním zvláštních právních výhod osobám v méně výhodném právním postavení.

Jedním z právních prostředků ochrany kupujícího je právě institut odpovědnosti za vady. Prodávající je z kupní smlouvy povinen poskytnout kupujícímu bezvadné plnění. Pokud tomu tak není, nastupuje odpovědnost za vady. Zákon s tímto institutem spojuje vznik nových práv na straně kupujícího. Kupujícímu je tak dána možnost požadovat po prodávajícím odstranění vzniklé újmy plynoucí z vadného plnění. Může však nastat situace, že kupující uplatnil svá práva včas, ale nebylo mu ze strany prodávajícího vyhověno. Potom je již na kupujícím, zda se svých práv dovolá či nikoliv, a obrátí se svými nároky na soud či rozhodčí orgán.

Institut odpovědnosti za vady prodané věci je podle mého názoru upraven v současné době na vysoké úrovni. Velký podíl na tom má také legislativa ES. Česká republika jako člen Evropské unie byla povinna do svého právního řádu implementovat v oblasti odpovědnosti za vady některé evropské směrnice, na jejichž podkladě došlo

k výraznému posílení ochrany kupujícího. Zákon tedy umožňuje kupujícímu efektivně hájit svá práva tím, že jasně stanoví, jaká práva mu v případě poskytnutí vadného plnění prodávajícím přísluší, v jaké lhůtě a kde je povinen je uplatňovat. Problém však může nastat u samotné osoby kupujícího.

Jak již bylo řečeno, zákon poskytuje kupujícímu dostatečné prostředky ochrany jeho práv, ale je třeba se zabývat otázkou, zda o nich kupující skutečně ví. Proto každý člověk, který uzavírá kupní smlouvu, by měl od prodávajícího požadovat objektivní a úplné informace o kupovaném zboží. Ze zákona je dále oprávněn nechat si kupovaný výrobek předvést, požadovat řádné vysvětlení všech jeho funkcí a důkladné přezkoušení. Pokud se na daný výrobek vztahuje záruka, měl by si kupující ujasnit, čeho se záruka přesně týká, jaká je doba jejího trvání, jaké jsou její podmínky a jakým způsobem je možno uplatnit nároky z ní plynoucí. Dále má právo vyžádat si vydání záručního listu a dokladu o zakoupení zboží, který je pro budoucí případné reklamační řízení nezastupitelný. Pokud se na zakoupeném výrobku vyskytne vada, je oprávněn domáhat se svých práv, a to formou reklamace. Úspěšné uplatnění práv však předpokládá reklamaci učiněnou včas a na správném místě. Zde je důležité, aby si kupující vyžádal sepsání reklamačního protokolu, který může pro případný budoucí soudní spor sloužit jako významný důkazní prostředek. Prodávající poté o reklamaci rozhodne, tím, že ji vyhoví, či odmítne. Zákon myslí na kupujícího i v případě odmítnutí, kdy ho vybavuje možností domoci se svých práv podáním žaloby u soudu.

V návaznosti na výše uvedené lze dle mého názoru úpravu institutu ochrany kupujícího jako slabší smluvní strany považovat za natolik kvalitní, že by bylo možné se domnívat, že došlo k téměř stoprocentnímu vyrovnání postavení kupujícího s prodávajícím. Ovšem ve skutečnosti tomu tak není. Určitá rovnost mezi kupujícím a prodávajícím je nastolena pouze v rovině teoretické, v praxi je však situace jiná.

Problém vidím především v nedostatečném právním povědomí kupujících v této oblasti. Zde mi tak nezbyvá nic jiného, než zmínit onu známou zásadu „Neznalost práva neomlouvá“. To znamená, že je na samotném kupujícím, aby se o svá práva zajímal, aby mu v důsledku jeho neznalosti zbytečně nevznikala újma. Pokud se již dostane do situace, kdy bude muset hájit své zájmy, je třeba, aby tak učinil co nejdříve, je totiž

v zájmu kupujícího, aby reklamaci uplatnil bez zbytečného odkladu poté, kdy vadu zjistil. V případě, že prodávající reklamaci odmítne, lze pouze doporučit, aby kupující neváhal obrátit se svými nároky na soud či rozhodčí orgán. Jedině ten může o jeho právu rozhodnout.

Z vlastní zkušenosti ale vím, že kupující, než by se svých práv domáhal soudní cestou, raději upustí od jejich uplatňování. Vidina časově náročného a mnohdy i nákladného sporu jej již předem odradí. Nově zavedené alternativní způsoby řešení sporů by však mohly přispět k obratu v dané situaci.

Kromě podání uceleného obrazu současné právní úpravy odpovědnosti za vady věci prodané, včetně poukazu na problematické aspekty dané problematiky, bylo cílem této práce provedení zhodnocení dopadu připravované rekodifikace občanského práva do této oblasti.

Na tomto místě lze jednoznačně konstatovat, že se obě úpravy v mnohém shodují. Nepatrné odlišnosti byly zavedeny zejména z důvodu nutnosti upřesnění určitých nejasností nebo byly vedeny snahou o dokonalejší transpozici evropské směrnice č. 1999/44/ES do českého právního řádu a celkovou harmonizace českého práva s právem EU.

Závěr této práce byl věnován komparaci české právní úpravy institutu odpovědnosti za vady věci prodané s právem Spolkové republiky Německo za účelem zhodnocení vyspělosti úpravy v jiném členském státě EU a kvality provedené implementace evropského práva do tamějšího právního řádu.

V. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- Boguszak, J.; Čapek, J.; Gerloch, A. Teorie práva. 2., přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004
- Brejcha, A. Odpovědnost v soukromém a veřejném právu. Praha: Codex Bohemia, 2000
- Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 1. Svazek. § 1 - 487. Praha: Linde, 2008
- Eliáš, K. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. 2. Svazek. § 487 - 880. Praha: Linde, 2008
- Eliáš, K.; Zuklínová, M. Principy a východiska nového kodexu soukromého práva. Praha: Linde, 2001
- Fiala, J.; Kindl, M. Občanské právo hmotné. Plzeň: Čeněk, 2007.
- Gerloch, A. Teorie práva. 5. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009
- Honcová, R. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, Odpovědnost za výrobek. 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 1999
- Hulva, T. Ochrana spotřebitele. Praha: ASPI Publishing, 2005
- Hulva, T. Právo ochrany spotřebitele. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006
- Jehlička, O.; Švestka, J.; Škárová, M. a kol. Občanský zákoník: komentář. 8. vydání. Praha: Beck, 2003
- Knapp, V. Teorie práva. 1. Vydání. Praha: Beck, 1995
- Knappová, M.; Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 1. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI Publishing, 2005
- Knappová, M.; Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI Publishing, 2006
- Knappová, M. Povinnost a odpovědnost v občanském právu. Praha: Eurolex Bohemia, 2003
- Kubů, L.; Hungr, P.; Osina P. Teorie práva. Praha: Linde, 2007

- Lavický, P.; Spáčil, J. Macurův jubilejní památník: k nedožitým osmdesátinám profesora Josefa Macura. Praha: Wolters Kluwer, 2010
- Macur, J. Odpovědnost a zavinění v občanské právu. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1980
- Selucká, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. 1. Vydání. Praha: Beck, 2008
- Simon, D. Komunitární právní řád. Praha: ASPI Publishing, 2005
- Švestka, J. Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva. Praha: Univerzita Karlova, 1976
- Selucká, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. 1. vydání. Praha: Beck, 2008
- Schelleová, I.; Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Doplněk, 1993
- Šťovíček, J.; Vrabec, J. Kupní smlouvy, Praha: Prospektrum, 2000
- Švestka, J. a kol. Občanský zákoník I. § 1 - 459. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008
- Švestka, J. a kol. Občanský zákoník I. § 460 - 880. Komentář. 1. vydání. Praha: Beck, 2008
- Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 1. Páté, jubilejní a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009
- Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Páté, jubilejní a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009
- Tichý, L.; Arnold, R.; Svoboda, P. Evropské právo. 3. vydání. Praha: Beck, 2006
- Tomančáková, B. Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady. Praha: Linde, 2008
- Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, 2002

Časopisecké publikace:

- Bezouška, P. Neoprávněná reklamace. Právní rádce 12/2006

- Bryxová, V. Uplatnění nároků z odpovědnosti za vady prodané věci a jeho důsledky v majetkové sféře kupujícího. Právní rozhledy 23/2009
- Bryxová, V. Uplatňování nároků z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě. Právní rádce 7/2009
- Bryxová, V. Věc nemovitá – zboží při prodeji zboží v obchodě? Právní rozhledy 18/2009
- Doudová, M. Nad jedním rozhodnutím. Socialistická zákonost 5/1978
- Fiala, J. Důsledky zákona č. 136/2002 Sb. pro určení odpovědnosti za vady věci při prodeji v obchodě. Právní zpravodaj 1/2003
- Fiala, J.; Švestka, J. Nad jednou aktuální otázkou odpovědnosti za vady. Právník 1981. č.11
- Frk, P. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle § 616 občanského zákoníku. Bulletin advokacie 11-12/2006
- Handlar, J. Právní odpovědnost – netradiční zamyšlení na tradičním pojmem. Právník 11/2004
- Handlar, J. Vzdání se práv, která mohou v budoucnu teprve vzniknout, podle § 574 odst. 2 ObčZ. Právní rozhledy 18/2009
- Hulva, T. Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. Bulletin advokacie 1/2005
- Melzer, F. K úpravě ochrany spotřebitele ve vládním návrhu občanského zákoníku. Právní rozhledy 21/2009
- Pelikánová, I. Poznámka ke komunitárnímu aspektu odpovědnosti za vady. Právní zpravodaj 8/2008
- Pipková, H. Základní práva spotřebitele. Právní rádce 7/2001
- Pohl, T. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. Právní rádce 1/2006
- Pomahač, R. Evropský soudní dvůr: Sporné klauzule ve spotřebitelských smlouvách. Právní rozhledy 16/2010
- Raban, P. Je efektivně zajištěna spravedlnost ve spotřebitelských vztazích? Právní rádce 2/2010
- Selucká, M. Ochrana spotřebitele v navrhovaném občanské zákoníku. Právní rozhledy 10/2009

- Sobotka, M. Povinnosti při prodávání zboží v obchodě. Právní rádce 11/2001. Praktická příručka.
- Sokol, T. Odpovědnost za vady zboží. Právní rádce 11/2001
- Telec, I. O vládním návrhu občanského zákoníku. Právní rozhledy 19/2009
- Vozáb, J.; Slaviček, J. Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu? Právní rozhledy 1/2003
- Whelanová, M. Implementace práva Evropské unie do českého právního řádu. Právník 3/2009
- Zoulík, F. Soukromoprávní ochrana slabší smluvní strany. Právní rozhledy 3/2002

Zahraniční zdroje:

- Beckmann, R. M. Juris-Praxiskommentar BGB. Band 2. Schuldrecht. Saarbrücken: Juris 2004
- Beckmann, R. M. J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Berlin: Sellier-de Gruyter, 2006
- Kallwass, W.; Abels, P. Privatrecht. 20. Überarbeitende Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 2010
- Klunziger, E. Einführung in das Bürgerliche Recht. München: Verlag Franz Vahlen, 2009
- Köhler, H. Bürgerliches Gesetzbuch. Textausgabe mit ausführlichen Sachverzeichnis und einer Einführung. 28. überarbeitete Auflage. München: Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG, 2006
- Marburger, P. Probleme aus dem Schuldrecht - Allgemeiner Teil. Neuwied: Luchterhand, 2006
- Rixecker, R.; Säcker, F.J. Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 3. Schuldrecht – Besonderer Teil. 5. Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2008
- Teichmann, A. Vertragliches Schuldrecht: Leistungsstörungen und Gewährleistung. München: Beck, 2008
- Tiedtke, K.; Schmitt, M. 40 Probleme aus dem BGB, Kaufrecht. München: Luchterhand, 2005

Judikatura:

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.11.2008, sp.zn. 33 Odo 1300/2006
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.9.2008, sp.zn. 33 Odo 897/2006
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.6.2008, sp.zn. 33 Odo 930/2006
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.4.2007, sp.zn. 33 Odo 320/2005
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.2.2007, sp.zn. 33 Odo 402/2005
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.7.2006, sp.zn.33 Odo 1314/2005
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.8.2005, sp.zn. 25 Cdo 1612/2004
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.1.2004, sp.zn. 32 Odo 752/2002
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.3.2004, sp.zn. 32 Odo 976/2002
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.5.2003, sp.zn. 33 Odo 154/2003
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.10.2002, sp.zn. 33 Odo 627/2002
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.6.2002, sp.zn. 33 Odo 473/2001
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 1.12.2000, sp.zn. 30 Cdo 2175/2000
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.8.2000, sp.zn. 25 Cdo 2504/98
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.5.1969, sp.zn. 2 Cz 16/69
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpj 40/82

Internetové zdroje:

- Česká obchodní inspekce, Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů.
Dostupné z WWW: <http://www.coi.cz/cs/spotrebitel/mimosoudni-reseni-spotrebitelskych-sporu>
[cit. dne 12.1.2011]
- Česká obchodní inspekce. Zpráva za rok 2004.
Dostupné z WWW: <http://www.coi.cz/cs/ocoi/vyrocnizpravy/zprava-z-roku-2007/zprava-za-rok-2004.html>
[cit. dne 12.1.2011]
- Ministerstvo spravedlnosti. Návrh nového občanského zákoníku.
Dostupné z WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>
[cit. dne 12.1.2011]

- Ministerstvo průmyslu a obchodu, Reklamace zboží a služeb.
dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravni-ochrana/reklamace-zbozi-a-sluzeb/1001142/43038/>
[cit. dne 12.1.2011]
- Ministerstvo průmyslu a obchodu. Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů.
Dostupné z WWW: <http://www.mpo.cz/dokument79754.html>
[cit. dne 12.1.2011]
- Palla, T. Právnícká osoba jako spotřebitel? Už ne.
Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/pravnicka-osoba-jako-spotrebitel-uz-ne-63811.html>
[cit. dne 12.1.2011]
- Sdružení obrany spotřebitelů. Informace o systému mimosoudního řešení spotřebitelských sporů.
Dostupné z WWW: <http://www.spotrebitele.info/mimosoudni-reseni/>
[cit. dne 12.1.2011]
- Ministerstvo spravedlnosti. Obecně o zákoníku.
Dostupné z WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/obecne-o-zakoniku.html>
[cit. dne 12.1.2011]

VI. ZUSAMMENFASSUNG

Die Arbeit beschäftigt sich mit der Problematik der Gewährleistung im Rahmen des Kaufvertrags als einem Instrument des Schutzes der schwächeren Vertragspartei. Es handelt sich um ein heutzutage aktuelles und hoch diskutiertes Thema, das im Mittelpunkt des Interesses nicht nur der Rechtslehre und der Rechtspraxis sondern auch der Öffentlichkeit steht.

Jeder von uns schließt in seinem Leben eine Reihe unterschiedlichster Rechtsgeschäfte, wobei die Kaufverträge zu den häufigsten gehören. Meistens ist den Menschen aber nicht bewusst, dass sie einen Vertrag schließen, aus dem für sie auch irgendwelche Rechte oder Pflichten folgen. Deswegen kommt es sehr oft zu den Situationen, dass die Leute nicht wissen, dass ihnen bestimmte Rechte im Falle des Kaufs einer mangelhaften Sache zustehen und wo sie zu geltendmachen sind. Dies stellt auch der Hauptgrund für die Wahl dieses Themas dar, da ich sehr oft nicht nur in meiner Praxis sondern auch von meinen Bekannten und Verwandten Fragen bekomme, welche Schritte im Falle eines Mangels an der gekauften Sache zu unternehmen sind.

Diese Arbeit hat zum Ziel, ein komplexes und umfassendes Bild über die Rechtsregelung der Problematik der Gewährleistung im Rahmen des Kaufvertrags in Tschechien abzugeben, mit einem Schwerpunkt auf die einschlägigen Vorschriften des Privatrechts, insbesondere auf das Bürgerliche Gesetzbuch. Dennoch verdient in diesem Zusammenhang Beachtung auch die öffentlich-rechtliche Regelung, insbesondere in Bezug auf das Verbraucherschutzgesetz, das den Begriff des Verbrauchers definiert und manche Aspekte der Gewährleistung näher spezifiziert. Am Anschluss daran werden auch die prozessualen Aspekte der Geltendmachung der dem Käufer zustehenden Ansprüche untersucht.

Die Arbeit befasst sich mit dem Thema der Gewährleistung auch unter Bezugnahme auf die Änderungen, zu denen es nach dem Beitritt Tschechiens zur Europäischen Union gekommen ist, und die als Folge der Umsetzung der europäischen Verbrauchsgüterkaufrichtlinie Nr. 1999/44/ES und anderer europäischen Regelungen in

die tschechische Rechtsordnung anzusehen sind. Die Arbeit widmet sich auch den Auswirkungen der kommenden Rekodifikation des Privatrechts in diesem Bereich.

Unter Bezugnahme auf die Ergebnisse der Analyse der tschechischen Regelung wird am Ende dieser Arbeit einen Vergleich zwischen der entsprechenden Regelung dieser Problematik in Tschechien und in Deutschland dargestellt, die uns ermöglicht, die Entwicklung und Reife der Regelung in verschiedenen Mitgliedstaaten der Europäischen Union zu bewerten, und auf die Unterschiede und Mangelhaftigkeiten der Umsetzung des europäischen Rechts in den einzelnen EU-Staaten hinweist.

Zum Abschluss dieser Arbeit werden die Ergebnisse, gegenwärtige Tendenzen sowie offene Fragen gestellt. Die Regelung des Instituts der Gewährleistung wird als detailliert genug bewertet, da der Gesetzgeber den Käufern eine Reihe von Schutzinstrumenten gewährt. Das Problem besteht aber im fehlenden rechtlichen Bewusstsein der Käufer in diesem Bereich, die nicht einmal ahnen, dass sie irgendwelche Rechte gegenüber den Verkäufern haben. Es wäre also empfehlenswert, die Verbraucherbildung so viel wie möglich zu verbreiten und entsprechende Schulungskurse schon für die Studenten der Gymnasien, Hochschulen und Universitäten zu organisieren.

VII. KLÍČOVÁ SLOVA

Odpovědnost za vady

Liability for defects

Záruka

Guarantee

Spotřebitel

Consumer

VIII. ABSTRAKT

Práce se zabývá problematikou odpovědnosti za vady věci prodané s důrazem na relevantní předpisy soukromého práva, zejména občanský zákoník, a s přihlédnutím k právním předpisům týkajícím se ochrany spotřebitele. Práce rovněž neopomíná upozornit na změny, k nimž došlo v poslední době s ohledem na vstup České republiky do Evropské unie, a i dopady plánované v oblasti odpovědnosti za vady prodané věci v rámci připravované rekodifikace soukromého práva jsou předmětem zkoumání.

Vlastní práce je členěna do čtyř základních kapitol. Úvodní kapitoly se zaměřují na vymezení pojmu občanskoprávní odpovědnosti a její klasifikaci. Klíčovou z hlediska této práce je kapitola třetí, která je věnována institutu odpovědnosti za vady věci prodané při zohlednění platné právní úpravy. Součástí této práce je i srovnání současné české právní úpravy s relevantní úpravou německou. Závěr práce je věnován shrnutí problematických aspektů institutu odpovědnosti za vady a navržení jejich možného řešení.

ABSTRACT

The thesis deals with the topic of the liability for defects in a sold thing with an emphasis on the relevant provisions of private law, particularly the Civil Code, and with regard to legislation concerning consumer protection. The thesis does also not forget to highlight the changes that have occurred recently with respect to the accession of the Czech Republic to the European Union, and even the planned impacts on liability for defects in a sold thing in the upcoming re-codification of private law are examined.

The thesis is divided into four chapters. Introductory chapters focus on defining of the concept of civil liability and its classification. The key aspect of this thesis becomes the third chapter, which deals with the institute of liability for defects in a sold thing, taking into account current legislation. Part of this thesis is the comparison of current Czech legislation with relevant German provisions. A summary of problematic aspects of the liability for defects and suggestions of their possible solution are presented at the end of the thesis.